

Urednici: Rolf Gollob, Peter Krapf, Wiltrud Weidinger

Prevoditeljica: mr.sc. Zlata Pavić

Knjigu priredila: Nevenka Lončarić Jelačić, prof.

Istraživanje dječjih rava

Nastavne cjeline od 1. do 9. razreda

Rolf Gollob, Peter Krapf, Wiltrud Weidinger (urednici)

Istraživanje dječjih prava

Nastavne cjeline od 1. – 9. razreda

Lehrmittelverlag
Zürich

Urednici

Rolf Gollob, Wiltrud Weidinger
(Centar IPE – Međunarodni projekti u obrazovanju
Zurich, Sveučilište za obrazovanje učitelja -
University of Teacher Education)

Peter Krapf

Državni seminar za didaktiku i obrazovanje
nastavnika

Weingarten, Njemačka

Autori

Rolf Gollob

Peter Krapf

Lektor

Basil Schader

Prijevod

Alexandra Smith

Ilustracije i naslovnica

Peti Wiskemann

Prijelom

René Schmid

www.coe.int/edc

Nakladnik

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

Za nakladnika

Jadranka Žarković-Pečenković, prof.

Urednica

Nevenka Lončarić Jelačić, prof.

Prijevod

mr.sc. Zlata Pavić

Web izdanje

Agencija za odgoj i obrazovanje

© 2013. Agencija za odgoj i obrazovanje, prijevod
na hrvatski jezik

© 2007. Vijeće Europe, izdanje na engleskom
jeziku

Ovaj prijevod Knjige V. u serijalu od I. do VI. knjige
*Odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo i
ljudska prava* objavljen je uz suglasnost Vijeća
Europe i za njega odgovara nakladnik.

*Stavovi izraženi u ovom djelu osobna su
odgovornost autora ovog djela i ne odražavaju
službena stajališta Vijeća Europe.*

Knjiga V. u serijalu od I. do VI. knjige za
Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo
i ljudska prava u školskoj praksi
Nastavne cjeline, pojmovi, metode i modeli

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ove publikacije
ne smije se prevesti, reproducirati ili prenositi u bilo
kojem obliku ili na bilo koji način, elektronički (CD-
Rom, Internet, itd.) ili mehanički, uključujući
fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sustav za
pohranu ili povrat podataka, bez prethodnog
odobrenja u pisanom obliku od Odjela za javno
informiranje i publikacije, Uprava za komunikacije
(F-67075 Strasbourg Cedex ili Publishing ®
coe.int).

Predgovor

Sve zemlje koje su ratificirale Konvenciju UN o pravima djeteta, time su se obvezale da s ovim pravima upoznaju sve ljude u svojoj zemlji - odrasle, ali i djecu. Primjeri lekcija u ovoj knjizi pokazuju kako se učenici mogu voditi da postanu svjesni svojih prava, kao i da ih istražuju i dožive. Razvijen je jedan projekt za svaku školsku godinu od 1. do razreda 9. razreda (u trajanju od oko četiri lekcije svaki). Svaki od tih projekata pokazuje kako djeca i mladi mogu aktivno istražiti prava djeteta, i tako ih upoznati.

Ovaj se pristup ne usredotočuje na slučajeve kršenja prava djece, već na proaktivno promišljanje prava djece tijekom nastavnih lekcija. U mnogim se lekcijama zahtijeva i razvija sudjelovanje učenika, čime se podupire članak 12. Konvencije UN-a o pravima djeteta, koji daje djeci i mladima pravo na mišljenje o svim pitanjima koja utječu na njihove životne okolnosti. **S tim u svezi, Konvencija o pravima djeteta daje pravnu podršku onome što su uvijek činili dobri pedagozi: slušati i ozbiljno shvatiti mišljenja djeteta i mladih ljudi.**

Mnogi elementi ovog priručnika mogu se naći u sličnim oblicima u raznim publikacijama. Međutim, prvi put se pokazuje kako učenici mogu susresti svoja prava korak po korak **u obliku spiralnog kurikuluma**. Ne postavlja se pitanje: "Kada ste saznali o pravima djeteta?", Već "Kako ste saznali o pravima djeteta i u kojem razredu?", Svaka država članica Vijeća Europe samostalno odlučuje o prevođenju dokumenta na različite nacionalne jezike.

Zahvale

Prvo izdanje ove knjige nastalo je putem inicijative Pedagoškog instituta u Banja Luci, u Bosni i Hercegovini. Praktično ispitivanje prvog nacrtu kojeg su priredili autori, provodila je skupina nastavnika u jugoistočnoj Europi. Srdačna hvala ide njima.

Kako bi se priručnik prilagodio za Vijeće Europe i preveo u raznim europskim zemljama, priređeno je drugo izdanje priručnika. Drugo izdanje revidirano je, preuređeno i testirano u bliskoj suradnji između Zürichove izdavačke kuće za školski materijal (Lehrmittelverlag Zurich), Zürichove lokalne obrazovne agencije (VSA) i Zurich University of Teacher Education (PH Zurich). Zahvaljujemo i prevoditelju Sabrina Marruncheddu i predavaču Basilu Schaderu za njihov pažljiv rad. Za proučavanje diljem Europe želimo zahvaliti prvenstveno svim učenicima Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Kosova i Švicarske. Svojim kritičkim duhom jamče da članci u Konvenciji ne ostaju samo papirnati tigrovi, nego da se primjenjuju, da imaju utjecaj na svakodnevni život.

Zurich i Weingarten, ožujak 2014.

Rolf Gollob, Wiltrud Weidinger i Peter Krapf

Sadržaj

Uvod: Što pruža devet nastavnih cjelina (1. – 9. razred)

Prvi dio: Nastavni planovi

1. Razred: Ja imam ime – Mi imamo školu	7
2. Razred: Imena su više od slova!	10
3. Razred: Mi smo mađioničari!	15
4. Razred: Naša prava – Naše blago	21
5. Razred: Mi stvaramo pravila u našoj učionici.....	25
6. Razred: Dječja prava: umjetničko djelo!.....	32
7. Razred :Je li to što želim doista to što trebam?.....	36
8. Razred :Prava djeteta - temeljito istražena.....	40
9. Razred: Zašto trebamo poštovati pravila?.....	45

Drugi dio: Polazišne informacije

1. Učestala pitanja o Konvenciji o pravima djeteta.....	55
2. Dječja prava - dio procesa razvoja ljudskih prava.....	55
3. Kako su nastala dječja prava.....	58
4. Dječja prava: stjecanje iskustva, znanja i primjenjivanje	59
5. Pedagoški pristup: učenje iz primjera	60
6. Učenje usmjereno na zadatke: popratno učenje	61
7. Poučavanje dječjih prava: Ključna pitanja koja vode izboru metoda poučavanja.....	62
8. " Ali to znači da imam pravo na odmor, zar ne ?" Dječja prava u razredu.....	64

Treći dio: Dokumenti i nastavni materijali

1. Verzija za djecu Konvencije o pravima djeteta	66
2. Grupiranje prava djeteta u četiri dimenzije	71
3. UN Konvencija o pravima djeteta (20. studenoga 1989.)	73
4. Ilustrirana prava djeteta (Kartice dječjih prava)	85

Uvod:

Što pruža devet nastavnih cjelina (1.– 9. razred)?

Istraživanje dječjih prava počinje u prvom razredu i postaje sve složenije prema kraju obveznog školovanja. Kako je to moguće postići tema je ovog priručnika za učitelje.

Devet nastavnih jedinica sastavljenih od niza lekcija daje konkretne primjere i prijedloge za provedbu dječjih prava od prvog razreda osnovne škole do posljednje godine obveznog osnovnoškolskog obrazovanja. Na taj način koristi se model spiralnog kurikulumu.

Sljedeći elementi služe kao smjernice:

- Kratak uvod s podacima o pojmovnom okviru i o učenju primjerom.
- Devet manjih projekata od po četiri lekcije svaki za učenike u prвих osam godina u školi.
- Detaljne upute o lekcijama.
- Učenje orijentirano na zadatke: svaka jedinica ima project za cilj.
- Uvjeti učenja koji su otvoreni i suradnički i kao takvi usklađeni s načelima obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava.
- Dodatak s različitim nastavnim materijalima (uključujući i Konvenciju o pravima djeteta) i osnovne informacije o pravima djece.

Svaka od devet nastavnih cjelina ima obrazovne ciljeve iskazane u tablici, pokriva ključne sadržaje, proces poučavanja i pitanja za potporu učiteljima. Na vrhu svake lekcije nalazi se tablica koja prikazuje ključne teme i pojmove iz perspektive učitelja, a niže su ključna pitanja za učenike. Tablica pomaže učiteljima da predvide pitanja učenika, ali prije svega pomaže im da imaju na umu ciljeve učenja svake nastavne jedinice. Tablice razlikuju tri dimenzije prava djeteta "doživljajna", "spoznajna" i "provedbena". U drugom i trećem dijelu priručnika uzimaju se stoga u obzir sva tri aspekta: istraživanje temeljeno na zadacima te kognitivni elementi stjecanja i primjene znanja u svakodnevnom životu.

Drugi i treći dio nudi set polazišnih informacija i nastavnih materijala koji mogu biti pronađeni na internetu ili drugim odgovarajućim tekstovima. Nakana je da se sastavi niz bitnih resursa koji se mogu koristiti odmah u nastavi bez mnogo dodatnih istraživanja

Osim toga, kratki tekstovi nude informacije za prezentacije za nastavnike i učenike. Ilustrirana prava djece na samom kraju priručnika mogu se koristiti u raznim lekcijama na različite načine. Ona nude mnoge dodatne mogućnosti učenja. Pružaju vizualni poticaj za mnoge aktivnosti, a također se mogu koristiti kao igra memorije ili pokazne kartice. Povratne informacije od nastavnika iz različitih zemalja su pokazale da osim istraživačkog pristupa, elementi prakse i učenja napamet mogu biti vrlo korisni. Međutim, to ne može zamijeniti razmatranje važnih pitanja i produbljivanje razumijevanja korak-po-korak.

Fotografije: Lea Gut, Fredy Suter

Prvi dio: Nastavni planovi

Nastavna cjelina 1 (razredna nastava, 1. razred)

Ja imam ime – mi imamo školu

A Nastavni plan

	Ključna pitanja teme lekcije	Glavna aktivnost	Materijali
Prva lekcija	Djeca uče jedni drugih svoja imena.	Djeca se u razredu predstavljaju jedna drugima.	Papir u boji.
Druga i treća lekcija	Kako su različita djeca u našem razredu?	Djeca izrađuju cvijeće s njihovim portretom u sredini. Od tih pojedinačnih cvjetova izrađuju buket.	Papir u boji; foto portret svakoga djeteta; List papira za preklopnik (<i>flip chart</i>).
Četvrta lekcija	Što znamo jedni o drugima?	Razmišljanje u plenarnoj raspravi.	(dovršen plakat)

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Djeca postaju svjesna velike razlike u imenima u njihovom razredu. Ona će znati cijeniti to što je svatko od njih dobio ime koje ga razlikuje od drugih, oni shvaćaju da im njihovo ime ne može biti oduzeto i da im pripada zauvijek.

Djeca razumiju da mnogo različitih imena predstavlja mnogo različitih osobnosti, a svi zajedno, kao bogati i šareni buket cvijeća, čine razred. Radi boljeg predočavanja ovog pojma mogu se koristiti kišne kapi, vagoni vlaka, glazbene note, komadići slagalice, itd. Što god da se uzme iz ove vježbe, pojam koji mora postati jasan je: zajedno smo više od pojedinaca. Zajedno, mi možemo biti poput buketa, oblaka, vlaka, melodije, slagalice, itd.

Djeca razumiju da zajedno tvore zajednicu koja uči.

Djeca razumiju i cijene činjenicu da je škola tu da im pruži potporu - sada i u budućnosti; njima samima i njima u zajedništvu s drugima – u učenju i razvoju njihova znanja i sposobnosti.

Oni otkrivaju da škola nije samo dužnost, već je stvorena zato jer svako dijete ima pravo ići u školu i biti obrazovano te da roditelji, učitelji i država moraju osigurati to pravo.

C Ključna pitanja za razmišljanje o nastavnoj jedinici 1

Istraživanje dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava mogu oprimjeriti u razredu i školi?	Što sada djeca znaju o dječjim pravima?	Učenje kako poduzeti akciju izvan škole: Što su djeca naučila za svoje buduće živote?
Škola je dio života, a razred je mala zajednica sa svojim vlastitim pravima. Buket cvijeća je snažna simbolička slika toga. Djeca mogu u ovoj nastavnoj jedinici iskazati članke UN Konvencije o pravima djeteta spomenute u nastavku.	Članak 7 i 28 (Vidi dodatak: UN Konvencija o pravima djeteta).	Djeca sudjeluju u odlučivanju gdje će biti plakat koji prikazuje buket cvijeća.
Učenici		
Kako sam doživio/doživjela dječja prava u razredu?	Što sam naučio/la o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada spreman/spremna provesti?
Svatko od nas je jedinstven. Svako dijete je dobro došlo u razred. Bilo bi šteta kad bi netko od nas nedostajao u našem razredu. Mi svi imamo ista prava.	Mi djeca imamo posebna prava.: Mi imamo ime koje nam nitko ne može oduzeti. (Članak 7). Mi imamo pravo ići u školu i naučiti čitati i pisati. (Članak 28). Bez škole nitko ne bi mogao naći posao kad odraste.	Znam da se osjećam puno ugodnije kao član razreda jer je to dobra grupa koja pruža podršku. Nastojat ću pružati podršku drugoj djeci u razredu tako da se i oni osjećaju dobro kao ja.

D Procedura**Lekcija 1**

Djeca sjede u krugu. U sredini kruga su na pod posložena papirnata srca u raznim bojama. Svako srce nosi ime jednog djeteta i ima jednu nit koja je s njim povezana. Također se u sredini nalazi jedno srce za učitelja s njegovim ili njezinim imenom.

Učitelj ohrabruje djecu da se uključe u razgovor.

- Znamo li sva imena? Tko je tko?
- Svako dijete uzima jedno srce s imenom drugog djeteta. Što mi se kod ovog djeteta sviđa? Što sam već radio s njom ili njime? Što bi mi nedostajalo ako on ili ona ne bi bio prisutan?

- Ostala pitanja mogu sadržavati: Što bi mogla druga osoba reći o tom djetetu, na primjer učitelj, muški ili ženski član obitelji, dijete osobno, prijatelj, netko drugi u razredu, školi ili zajednici?

Svako dijete govori svoje ideje o drugom djetetu i predaje tom djetetu srce s njegovim ili njezinim imenom.

Svako dijete ima svoje srce i nosi ga tijekom lekcije. (Ovo se provodi tijekom idućih lekcija sve dok djeca dobro ne upoznaju jedni druge.)

Učitelj može završnu raspravu započeti pitanjem, "Zašto sam upotrijebio više boja umjesto samo jedne?"

Traži od djece da donesu profilne fotografije za lekciju. (alternativno, učitelj može uzeti fotografije od djece.)

za sljedeću lekciju. (alternativno učitelj može fotografirati djecu i isprintati ih za sljedeću lekciju)

Lekcija 2 i 3

Da bi napravio uvod u lekciju, učitelj/ica objašnjava: Svako dijete na ovom svijetu je drugačije. Svako dijete je jedinstveno po svojoj boji kože, osobnosti, specifičnosti i imenu!

Djeca također imaju prava, pod nazivom "Prava djeteta", koja su priznata u skoro svakoj zemlji svijeta. Ta prava uključuju, na primjer:

- pravo na ime (članak 7 može se čitati naglas, ili izreći njegova skraćena verzija);
- pravo na obrazovanje (članak 28).

Samo onoga tko ima ime mogu nazivati drugi, stoga je važno znati ta imena!

Rasprava o tim temama je otvorena, djeca iznose svoja mišljenja i pitanja. Da zaključimo: Svi mi zajedno, sa svim našim različitim imenima, odlikama, karakteristikama i svim našim različitim bojama kože, tvorimo naš razred.

Napravit ćemo sliku našeg razreda – ona nije napravljena od srdaca, već od cvijeća skupljenog zajedno i stavljenog u vazuu. Vaza predstavlja školu, školsku zgradu ili naš razred. Svi smo cvijeće sakupljeno u tom spremniku. Bez nas ne bi bilo škole: Škole ne bi bili ništa više doli praznog spremnika, ili prazne vaze.

Učitelj objašnjava različite stupnjeve ove aktivnosti:

- Djeca će izraditi vlastito cvijeće.
- Obojit će latice i zaljepiti svoju fotografiju u sredini.
- Cvijeće će se skupiti kako bi se oblikovao buket.
- Buket će se zaljepiti na poster.
- Na ovaj način napraviti ćemo sliku našeg raznobojnog i različitog razreda.

Prije ove kreativne aktivnosti ili neposredno nakon, djeca razmišljaju o tome i pokušavaju

protumačiti sliku cvijeća u vazii. Učitelj prikuplja različita viđenja i ideje. Djeca mogu slobodno razviti svoje ideje, koje mogu povezati sa sljedećim pitanjima:

- Što može cvijeće simbolizirati/predstavljati?
- Što može simbolizirati vaza?
- Zašto je važno imati ime?

Ovisno o raspoloživim materijalima i vremenu, ova aktivnost se može primjenjivati na različite načine, na primjer:

- Učenici mogu crtati, izrezati i ukrasiti cvijeće sami ili mogu dobiti izrezano cvijeće da ga ukrase.
- Učitelj pripremi centar cvijeta a učenici kreiraju latice.
- Fotografije se izrežu da bi se stavile u sredinu cvijeta.

Djeca koja brzo završe svoju aktivnost mogu crtati male cvjetove bez fotografije.

Na kraju, na plakat se stavlja naziv "Razredni buket" i stavlja se na jednom od zidova u razredu Vaza prikazuje skraćenu verziju dječjih prava prikazanih na slici (članak 7 i 28).

Lekcija 4

Postavke:

- Poster je učvršćen za ploču ili za zid.
- Djeca sjede u širokom polukrugu u prednjem dijelu razreda (u velikim razredima će možda biti potrebna dva polukruga). Sva djeca trebaju imati dobar pogled na plakat.

Djeca razmišljaju o sljedećim pitanjima:

- U čemu sam uživao u ovoj aktivnosti?
- Što sam naučio?
- Što znam o drugoj djeci?
- Što sam naučio o učitelju?

Učitelj vodi učenike u razmjeni svojih komentara i međusobnom davanju povratnih informacija.

Prema kraju lekcije učitelj daje učenicima sve više informacija o Konvenciji o pravima djeteta. On ili ona, posebno se osvrće na dva prava prikazana u vazii. On ili ona informira djecu o Danu dječjih prava (20. studenoga).

Pri kraju, Učitelj raspravlja s razredom o tome treba li plakat biti izložen u jednom od školskih hodnika i kod ulaza u školu. Učenici iznose razloge za i protiv. Gdje plakat treba biti izvišen da ga svi posjetitelji mogu vidjeti? Što možemo učiniti ako novi učenik dođe u razred?

Nastavna cjelina 2 (razredna nastava, 2. razred)**Imena su više od slova!****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Sva naša imena!	Sva djeca uče više o imenima jedni od drugih (interaktivan pristup).	Listovi A4 papira.
Lekcija 2	Kako sam dobio/dobila svoje ime?	Učenici razmišljaju o razlozima davanja imena djetetu.	Komadi papira s ključnim rečenicama; set uručaka.
Lekcija 3 i 4	Svako dijete ima za ispričati priču o tome.	Učenici razmjenjuju informacije o svojim životima. Crtaju slike samih sebe u prirodnoj veličini	Informacije o obiteljima djece (domaća zadaća); list papira od preklopnika (flip chart) po djetetu; marker i bojice

B Polazišta i odgojno-obrazovni ciljevi

Članak 7 Konvencije o pravima djeteta štiti pravo svakog djeteta na ime, prezime ili obiteljsko ime ukazuje na tijesnu djetetovu povezanost s grupom koja ga okružuje. Ime ukazuje na osobnost djeteta i na to da je ono jedinstveno biće u ovom svijetu.

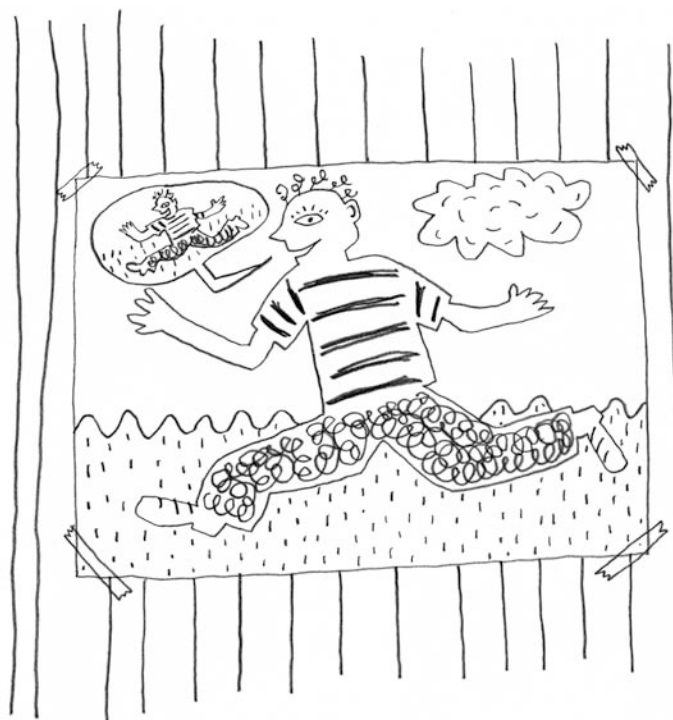
Djeca trebaju biti ponosna na svoja imena, i trebaju znati što njihova imena znače, koju nadu i obećanje nose i zašto su im roditelji izabrali upravo to ime.

Učitelj treba biti brižan pri obradi ove teme iz raznih razloga. Možda u razred idu djeca koja ne žive sa svojim biološkim roditeljima ili koji su izgubili svoja imena kad su bila prisiljena na preseljenje ili progon. Učitelj treba koristiti empatiju i osjetljivost kad se obraća toj djeci.

Ova nastavna cjelina, "Imena su više od slova!" povezuje se s prvom nastavnom cjelinom "Ja imam ime – mi imamo školu".

Povezivanje s prvom nastavnom cjelinom može se provesti ako su je djeca već završila.

Alternativno, lekcija 2 može biti upotrijebljena kao samostalna lekcija.

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredu dječjih prava

Izražavanje dječjih prava	Poznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji način su načela dječjih prava uzeta u obzir u razrednoj i u školskoj zajednici?	Što djeca znaju o dječjim pravima?	Učenje kako poduzeti akciju izvan škole: Što su učenici naučili za život u budućnosti?
Škola je dio našeg života; razred je mikrozajednica sa svojim vlastitim pravima. Djeca postaju svjesna svojeg identiteta kroz to što znaju sva imena druge djece i što ih svatko u razredu zove po imenu. Prava navedena s desne strane iskušana su u razredu kroz ovu nastavnu jedinicu.	Članci 7, 8, 12, 13 (vidi u dodatku: UN Konvencija o pravima djeteta).	Djeca sudjeluju u donošenju odluke o tome gdje će plakat biti obješen. Možda nema slobodnog prostora za korištenje pa se to pitanje treba raspraviti s drugim učiteljima, stručnim suradnicima ili ravnateljem škole.
Učenici		
Kako sam iskusio/iskusila dječja prava u razredu?	Što sam naučio/naučila o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban/sposobna poduzeti?
Vidio sam da su me sva ostala djeca i učiteljica primijetili. Oni su me slušali i sad svi znaju moje ime. Moje ime me čini posebnim i jedinstvenim, nekim tko je drugačiji od svih ostalih. Znam imena sve ostale djece u razredu i što ta imena znače. Znam ponešto o njihovim životima.	Mi imamo posebna prava kao djeca: Mi imamo ime koje nam nitko ne može oduzeti. (članak 7). Kao dijete, ja već imam svoju vlastitu životnu priču, o životu koji je sasvim drukčiji od života kojeg su doživjela druga djeca. To će uvijek biti dio mene (članak 8). Ja mogu imati svoje vlastito mišljenje i mogu reći što mislim, i sva ostala djeca mogu učiniti to isto (članak 12,13).	Kad ću učenika iz svoje škole sresti na igralištu ili negdje drugdje, pitat ću ga za ime i reći mu svoje.

D Procedura

Lekcija 1: Sva naša imena!

Učitelj i učenici sjede na stolicama raspoređenim u krug. Djeca drže u rukama komadiće papira na kojima su velikim slovima zapisana njihova imena. Učitelj također ima karticu ili komad papira. Svatko u krug kaže svoje ime. Sada se učenici trebaju usredotočiti da zapamte imena druge djece, ukoliko ih već ne znaju. To može biti učinjeno uz pomoć raznovrsnih igara od kojih neke mogu biti prikladne i onda kad djeca već poznaju jedna drugu:

- Djeca daju svoja imena i imena djece koja im sjede s lijeva i s desna, „Moje ime je s moje lijeve strane sjedi ... a s moje desne strane sjedi...”
- Identificirajte neke zajedničke osobine koje imaju vaši učenici, primjerice boja njihovih traperica ili suknje, inicijali, naočale, boja kose i sl., i napravite zagonetku: "..., ..., i ... svi imaju nešto zajedničko. Tko mi može reći tko je to? "Ponovite to nekoliko puta.
- Prikupite sve kartice s imenima . Svako dijete izvlači jednu u krugu bez čitanja imena. Svi pokazuju svoje karte. Tko je u stanju uvesti reda u ovu zbrku dodjeljivanjem točnog imena svakom djetetu.
- Ukrcajte se u autobus: jedno od djece počinje sa sljedećom tvrdnjom: "Ja sam Ana i ja ulazim u autobus". Dijete pored nje nastavlja: "Ja sam Sandra i ja ulazim u autobus s Anom." Dijete koje sjedi pored Sandre nastavlja na isti način, uključujući svu prethodnu djecu: "Ja sam Tomica i ja ulazim u autobus zajedno s Anom i Sandrom." Držite se reda u kojem djeca sjede u krugu. To će im olakšati da se sjete imena. Nastavite na taj način sve dok sva djeca nisu ušla u autobus. Pazite da se ne sramoti dijete koje je zaboravilo ime, neka djeca pomažu jedna drugima.

Učitelj zaključuje lekciju provodeći nastavni dijalog. Sljedeća pitanja služe kao poticaj za učenike:

- Sviđa li mi se moje ime, ako da, zašto?
- Ponekad se imena svedu na nadimke ili se izmijene. Ako imam nadimak ili izmijenjeno ime, sviđa li mi se ono ili ne? Zašto?
- Nadimci u našoj obitelji ili među prijateljima: Što oni znače i kako je do njih došlo?
- Važno je imati ime. Kako bi škola izgledala kad bi svi imali isto ime ili kad ne bi uopće imali ime?

Za nastavak lekcije, ako vrijeme dopušta:

- Izraz: "Moje ime je..." može biti predstavljeno u različitim jezicima tako da ih djeca nauče; Zadaća može biti da svako dijete nauči izraz na dva jezika. (Nastavak: djeca uče pitanje, "Koje je tvoje ime?")
- Djeca bi mogla dizajnirati i kreirati posebnu dekorativnu traku s imenom.

Lekcija 2: Kako sam dobio/dobila ime?

Učitelj je pripremio komadiće papira na kojima je napisao sljedeće rečenice: (naravno, svaka varijacija je moguća - izmjena, izostavljanje, dodavanje novih izjava i slično):

Važno je imati ime.

Moje ime – to sam ja.

Mi se međusobno raspoznavamo po našim imenima.

Naše ime ponekad kaže tko smo mi (spol, jezik, mjesto podrijetla, itd.).

Dobivanjem imena, dijete postaje član države.

Izborom određenog imena, roditelji često izražavaju želje, nade i osjećaje.

Učitelj čita svaku tvrdnju u razredu. Spušta komad papira i traži djecu da izjavu zapisanu na papiru prepričaju svojim riječima i rasprave o njezinom značenju.

Potom ona ili on podijeli radne listove koje djeca trebaju popuniti za zadaću. (vidjeti nastavne materijale dolje).

Učitelj prolazi kroz pitanja s razredom kako bi osigurao da svako dijete razumije pitanja.

- Kad sam rođen/rođena?
- U koje vrijeme?
- Koji je bio dan u tjednu?
- Kakvo je bilo vrijeme?
- Gdje sam rođen?
- Tko je bio prisutan kad sam rođen?
- Koliko sam bio veliki i težak?
- Zašto sam dobio baš to ime?
- Što znači moje ime?

Gdje se sve pojavljuje moje ime, kako glasi moje ime u drugim jezicima?

Lekcija 3 i 4:

Svako dijete ima za ispričati svoju priču!

Djeca sjede u krug. Ona imaju list papira kojeg su popunila za domaću zadaću i govore jedni drugima o stvarima koje su raspravili sa svojim roditeljima. Učitelj ih ohrabruje da neka pitanja rasprave dublje.

Na primjer, on ili ona izrađuje popis koji pokazuje vrijeme dana ili naziv dana kada je svako dijete u razredu rođeno, na ploči, preklopniku (*flipchart*) ili na projektoru. Možda će se pojaviti zanimljiv uzorak? (Internet je koristan alat koji može pomoći pronaći dane i tjednu u koje su djeca rođena.)

Naravno, bilo bi jako zanimljivo ako neka djeca mogu odgovoriti na posljednje pitanje, to jest,

iznijeti razloge svojih roditelja za davanje njihovih imena i moći objasniti što njihova imena znače.

Učitelj može donijeti rječnik imena ili upotrijebiti internet i naći njihova značenja (ovo posljednje bi bilo naročito dobro za neeuropska imena).

Sljedeći raspravu u razredu, učenicima se daje zadaća da samostalno oblikuju poster o sebi koji obuhvaća sve pisane informacije koje su prikupili o sebi. Ovisno o vještini njihova pisanja, učitelj može pomoći nekoj djeci u razredu.

Alternativno, djeca mogu napraviti vlastitu sliku u prirodnoj veličini. To se može učiniti na sljedeći način: Dijete legne na list papira koji je raširen na podu, odabire pozu, primjerice trčanje ili stajanje s raširenim rukama. Izrezuju oblik koji su dobili, i boja ga vodenim bojama ili bojama za plakat. Mogu izrezati i balone za tekst, priljepiti ih za figuru i predstaviti se drugoj djeci: "Moje ime je...", i/ili dodati drugi list papira s osobnim detaljima o djetetu koji može biti naljepljen na figuru.

Djeca koriste četvrtu lekciju da bi kompletirala ove plakate.

Na kraju razgovaraju o tome kako i gdje će izložiti plakate u školskoj zgradi. Učitelj ih podupire u njihovom donošenju odluke.

Nastavni materijali: radni list za učenike

Moje ime ima vlastitu povijest – Što ću otkriti?

Kad sam rođen/rođena?
U koje vrijeme?
Koji dan u tjednu sam rođen/rođena?
Kakvo je bilo vrijeme?
Gdje sam rođen/rođena?
Tko je bio prisutan kad sam rođen/rođena?
Koliko sam bio visok/visoka i težak/teška?
Kako sam dobio/dobila svoje ime?
Što znači moje ime?
Gdje se moje ime može naći i kako glasi na stranim jezicima?

Nastavna cjelina 3 (razredna nastava, 3. razred)**Mi smo mađioničari!****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja/teme lekcije	Ključni zadatak	Materijali
Lekcija 1	Što može obična osoba učiniti s problemom? Što može mađioničar?	Učenici se uče razlikovati između realističnih i magičnih rješenja za različite probleme. Crtaju sliku obične osobe ili mađioničara.	Ploča unaprijed pripremljena da prikupi sve ideje djece; crteže, ljepljivu vrpcu; A4 listove papira, bojice.
Lekcija 2	Koja su temeljna prava djeteta? Na koja područja života se ona odnose? Koje vrste rješenja možemo naći za ove probleme?	Tijekom rada na temeljnim dječjim pravima, djeca upoznaju polazišta i formuliraju maštovita, kao i realna rješenja za stvarne probleme povezane s tim pravima.	Figure od papira (već izrezane); bojice, olovke u boji.
Lekcija 3	Kako možemo organizirati podržavajuću ulogu u situacijama u kojima se problem javlja? Koja konkretna rješenja možemo ponuditi?	Učenici traže rješenja za teške situacije u svakodnevnom životu. Oni predstavljaju svoja rješenja igranjem uloga.	Rekviziti koji su potrebni za igranje uloga.
Lekcija 4	Kako možemo ocijeniti primjere rješenja za probleme koje su predstavili naši su-učenici igranjem uloga? Što smo naučili iz ovoga?	Učenici uvježbavaju svoje igranje uloga i kako će ih prikazati u razredu. Nakon toga raspravljaju o rješenjima iznesenim igranjem uloga.	Rekviziti za igranje uloga ako je to potrebno.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Djeca uskoro postaju svjesna činjenice da su mnoge stvari izvan njihove kontrole.. Iako su subjekti odluka koje imaju izravan utjecaj na njihove živote, oni često ne mogu utjecati na njih.. Ali djeca su također sposobna otputovati u svoj svijet mašte. To ne moraju biti pokušaj da se pobjegne iz stvarnog svijeta. Svijet mašte je i sfera u kojoj se stvaraju novi planovi, može se razmišljati o iskustvima i gdje osoba može steći snagu prije povratka u stvarni svijet.

Za nastavni projekt u Trećem razredu, predlažemo osloniti se na sposobnost maštovitosti djece i dati im mogućnost da primijene svoje ideje i rješenja za stvarni život. Polazište je uzbudljiva igra maštanja, postajanja mađioničarem ili mađioničarkom sposobnom upotrijebiti magičnu moć da bi se riješio problem.

Ciljevi ovog projekta usmjereni su na to da se učenici na jednostavan način upoznaju s temeljnim dječjim pravima. Od njih se traži da identificiraju situacije povezane s pravima djeteta u njihovom okruženju koja traže bolja rješenja na dva načina – realna i magična. Važno je da djeca ne ostanu cijelo vrijeme u carstvu svoje mašte. Oni bi također trebali pokušati naći rješenje nekih osnovnih problema u svojem lokalnim okruženju i provesti ga u praksi (npr. rješavanje pitanja kao što su čist okoliš u razredu i školskom dvorištu).

Ova nastavna jedinica oslanja se na komunikaciju u razredu. Stoga je od velike važnosti da djeca sjede na način koji ohrabruje komunikaciju među njima. Pri komunikaciji u grupama, svi sudionici trebali bi biti u mogućnosti stupiti u kontakt s očima. Stoga treba izbjegavati raspored sjedenja usmjeren prema unaprijed. Sjedeći u redovima stavlja se djecu u posljednjim redovima u nepovoljan položaj. Stoga preporučamo da djeca sjede u krug ili oko stola tijekom grupne diskusije.

Vrijeme provođenja ove lekcije ovisi o učitelju, međutim bio bi prikladan drugi i treći tjedan u studenom, jer se poklapa s godišnjim datumom Danom prava djeteta 20. studenog (vidi i prijedloge na kraju četvrte lekcije).

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredima dječjih prava

Iskustvo dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca trenutno znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Što su učenici naučili za svoj budući život?
Škola je kao mikro zajednica. Učenici raspravljaju zajedno i traže rješenja za njihove probleme u razredu i u njihovim životima. U interakciji su jedni s drugima a ne samo s učiteljem.	Članci 13, 14, 28, 31 (vidi dodatak: UN Konvencija o dječjim pravima).	Učenici razmišljaju o situacijama iz stvarnog života i o njihovom utjecaju na prava djeteta te počinju raditi na rješenjima za probleme koji su stvarni za njih i za druge.
Učenici		
Kakvo sam iskustvo stekao/la o dječjim pravima u razredu?	Što sam naučio/la o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Slušali smo jedni druge i otkrili da neke naše želje i problemi te prijedlozi rješenja problema mogu biti vrlo različiti. Iskusili smo kako možemo zajednički raspraviti naše različite perspektive i zajednički naći rješenja za takve probleme.	Znam da djeca imaju posebna prava, dječja prava. Znam da postoji Dan dječjih prava 20. studenoga. Učim uočavati razliku između bajki i rješavanja problema u stvarnom životu.	Znam da drugi ljudi i ja imamo prava, ali i to da ja moram učiniti nešto da osiguram zaštitu tih prava – mojih prava i prava drugih ljudi. Pronalaženje rješenja za problem nije lak posao i ne možemo odjednom riješiti sve probleme. Neke od naših želja neće biti ostvarene kroz dulje vrijeme.

D Procedura**Lekcija 1**

Razred je organiziran tako da učenici sjede u polukrugu oko ploče na prednjem dijelu razreda. Svako dijete ima dobar pogled na ploču.

Učitelj/ica crta dvije osobe na ploči; običnog muškarca ili ženu i mađioničara. Učenici u parovima trebaju također nacrtati dvije figure i pokušati zajednički odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Što radi obična osoba u određenoj situaciji?
- Što radi mađioničar u istoj situaciji?

Kako bi potaknuo imaginaciju učenika, uz pomoć učitelja djeca mogu predložiti sljedeće primjere situacija. Učitelj zapisuje prijedloge učenika na ploči, koristeći sljedeću tablicu:

	“Obična” osoba	Mađioničar
Situacija 1 (npr. glad)		
Situacija 2 (npr. siromaštvo)		
Situacija 3 (npr. dosada)		
Situacija 4 (npr. rođendan)		
itd.		

Tražimo rješenja i učenici daju svoje prijedloge. Naravno, sada će se javiti pitanja! Učitelj želi znati:

- Možete li pronaći neka rješenja ili ideje koje je predložio dobar ili zao mađioničar?
- Kad ste zadnji put poželjeli biti mađioničar i što ste tada htjeli promijeniti?
- Što je vaša najveća želja sada?

Učitelj ohrabruje učenike da iznesu svoje ideje i svima daje pozitivnu potporu. On ili ona objašnjava da će se u razredu još nekoliko puta govoriti o mađioničaru u nekoliko sljedećih lekcija i daje učenicima zadaću da potraže slike mađioničara u časopisima i da ih po mogućnosti donesu u razred. Od slika i knjiga će napraviti malu izložbu.

U preostalom dijelu sata, učenici mogu dovršiti svoje crteže mađioničara i običnih osoba i obojiti ih.

Ti crteži mogu biti prikazani za domaću zadaću i prikazani kao izložba.

Lekcija 2

Tijekom tjedna učitelj podsjeća i potiče učenike da donesu crteže i knjige o mađioničarima i da dovrše svoje crteže.

Na početku sljedeće lekcije učitelj se nadovezuje na sadržaj prethodne lekcije i objašnjava proceduru današnje lekcije: sada ćemo pregledati slike, knjige i stvari koje ste donijeli ili sami napravili. Možete li primijetiti bilo što je isto ili različito?

Učitelj sada sjedi u krugu. Učitelj pripovijeda učenicima da su prije nekoliko godina bila

napisana posebna prava koja se odnose na život i položaj djece. Sada preporučamo čitanje Deklaracije o pravima djeteta (1959), koju učitelj može prilagoditi i skratiti ako je potrebno. Konkretno, razred se treba usredotočiti na drugo načelo. Skraćena verzija može se odvijati ovako:

Djeci trebaju biti osigurani uvjeti da odrastaju u dobrom zdravlju i u normalnim uvjetima. To uključuje njihov:

- fizički
- moralni
- psihološki
- mentalni i
- društveni razvoj.

Djeca trebaju uživati slobodu i poštovanje njihovog osobnog dostojanstva.

U prvom koraku učenici trebaju razumjeti ovo načelo. Uključujući udruživanje i doprinose za djecu, učitelj objašnjava pojmove i kako su oni međusobno povezani: primjeri stvarnih situacija iz života primjereni dječjim iskustvima mogu pomoći u tome.

U svrhu sumiranja i zaključivanja, učitelj može zajedno s učenicima sabrati listu najznačajnijih točaka i tada ih zapisati na ploču. Učenici mogu prepisati tu listu u svoje učeničke mape.

Djeca trebaju razumjeti sljedeće:

- da postoje dječja prava,
- ta prava vrijede jednako za svu djecu,
- cilj je omogućiti svakom djetetu da odrasta u zdravlju i na ispravan način (to uključuje moralni, duhovni i društveni razvoj)
- poštovanje slobode i osobnog dostojanstva djeteta.

Sljedeće, učitelj polaže oko 40 figura dječaka i djevojčica koje su on ili učenici prethodno izrezali. (vidi Karte o dječjim pravima, str. 89). On ili ona dijeli figure u četiri grupe na podu.

Učitelj objašnjava učenicima da svaka grupa ima određeni problem:

- prva grupa iskusila je prijetnju njihovoj fizičkoj dobrobiti (hrana, zdravlje, itd.),
- druga grupa iskusila je prijetnju njihovoj mentalnoj i duhovnoj dobrobiti (diskriminacija, pravo na privatnost i sl.),
- treća grupa iskusila je prijetnju njihovim obrazovnim mogućnostima (pravo na pristup informacijama, obrazovanje, itd.),
- četvrta grupa iskusila je prijetnju njihovom društvenom okruženju (obitelj, prijatelji, itd.).

Nakon ovog objašnjenja učenike u razredu treba podijeliti u četiri skupine, od kojih je svaka skupina odgovorna za jednu od skupina papirnatih figura. Upute: uzmite pet figura i napišite po jednu rečenicu na svakoj o tome što im je potrebno ili što im nedostaje i zašto oni trpe. Koristite „ja” rečenice (u prvom licu). Na primjer, grupa „duhovno blagostanje” može pisati rečenice poput: „Ljudi mi se smiju, jer ja sam stranac”, „trpim, jer nemam prijatelja”, „Ja sam tužan, jer mi se ljudi smiju zbog mog govora”, itd.

Djeca rade u svoje četiri skupine, a zatim predstavljaju jedni drugima svoje rezultate i raspravljaju o njima kako bi pronašli dodatne primjere za svoje skupine likova (npr. „Što još možete sjetiti?”) – možda možete dopisati na više figura.

Zatim skupine postaju mađioničari i žele pomoći toj djeci da iskuse prava djece! Rečenice zapisane na figurama razmatraju se jedna po jedna. Za svaku od njih, postavljaju se sljedeća pitanja:

- Pogledajte situaciju svakog djeteta i probajte otkriti što ih čini sretnim ili nesretnim
- Na koji način mađioničari mogu pomoći?
- Kako mogu pomoći da se djeca osjećaju dobro sutra ali i prekösutra?
- Kako mogu pomoći djetetu na način da taj dječak ili djevojčica pomogne samome sebi?
- Što mogu učiniti obični ljudi bez magične moći (na primjer mi) da pomognu ovoj djeci?

Ova vježba može se napraviti s cijelim razredom, ovisno o veličini razreda i raspoloživom vremenu, odnosno u dvije ili više manjih skupina.

Lekcija 3

Sada pogledajmo konkretna rješenja u stvarnome životu. Još jedanput, učitelj ponovi 10 načela dječjih prava i potiče učenike da razmišljaju o situacijama u svakodnevnom okruženju u kojima bi njihovi kolege iz razreda, prijatelji, mlađi i stariji učenici ili oni sami imali problema. Lista mjesta i situacija koje će učenici spomenuti, može izgledati ovako:

Mjesta

- Učionica;
- Školsko dvorište;
- put do škole.

Situacije

- svađa i nesuglasice;
- ne imati ručak;
- zaboravio napraviti zadaću;
- istukli su me;
- nemam prijatelja;
- bez tople zimske jakne;
- bez prikladne sportske odjeće.

Uputa: Mi ćemo sada preuzeti ulogu malih mađioničara. Mi ćemo vježbati kako naći rješenja za te situacije. U otvorenom razgovoru razmotriti ćemo dvije ili tri situacije. Onda će učenici formirati male grupe i izabrati jednu situaciju koju će htjeti riješiti (može se dogoditi da situacija „nasilnici tuku druge učenike” bude izabrana više puta). Učenici bi trebali odglumiti scenu kojom prikazuju predmetnu situaciju i trebali bi izmisliti rješenje za njihovu ulogu. Učitelj podupire grupe, daje prijedloge ako je potrebno i sluša. Za potrebe četvrte lekcije, učenici poboljšati svoje scene koristeći kostime i rekvizite.

Lekcija 4

Razredu se daju kratke upute u vezi igre uloga: ograničenje vremena, jasni kriteriji za promatrače (na primjer, je li je situacija predstavljena na razumljiv način? Je li je rješenje realno? Jesu li glumci uvjerljivi?). Ovi kriteriji za promatrače trebaju biti zapisani na ploči!

Učenici vježbaju njihove scene (problem plus rješenje). Vrijeme je ograničeno (npr., pet minuta po sceni) i strktno ga se treba pridržavati. Nakon svake scene ili nakon svake druge scene, treba omogućiti raspravu vođenu sljedećim

pitanjima, na primjer, tko je ikada iskustio sličnu situaciju? Kako si postupio/što si napravio u toj situaciji?).

Zaključujući raspravu u cijelom razredu o različitim problemskim situacijama i različitim rješenjima koja su bila predložena, zaključujemo da je cijela vježba povezana s Dječjim pravima.

Projekt se može održati uoči Dana dječjih prava radi njegova obilježavanja (20. studenoga), prigodom kojeg djeca mogu pripremiti nešto za širu školsku zajednicu (informacije za drugi razred o dječjim pravima, kreativno predstavljanje tih prava, npr., izložba postera u školskom hodniku, kratke scene pomoću igre uloga u razredu, i sl.).

Nastavna cjelina 4 (osnovna škola, 4. razred)**Naša prava – Naše bogatstvo****A Nastavni plan**

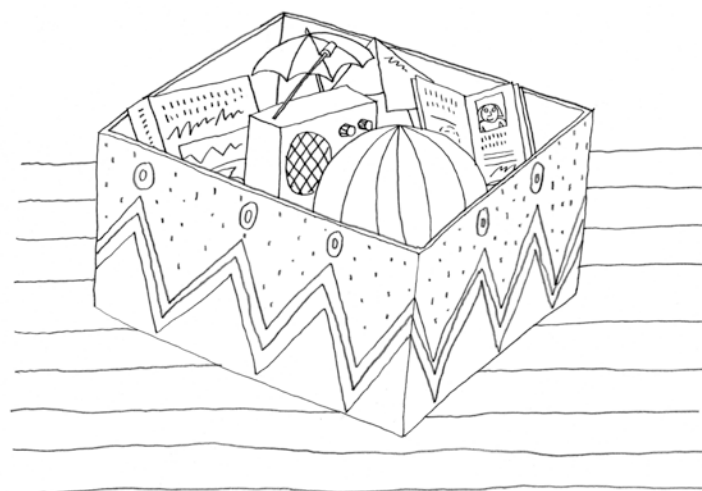
	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Lekcija 1	Zašto su nam potrebna dječja prava?	Učenici se upoznaju sa projektom "kutija s blagom", i raspravljaju kako isplanirati i provesti taj projekt.	Predmeti koji se mogu koristiti da predstavljaju određena prava djece (kao primjeri i kao inspiracija); kartice dječjih prava, tekst o dječjim pravima (vidi dodatak).
Lekcija 2 (plus Izvanučioničke aktivnosti tijekom narednih tjedana)	Moja osobna kutija s blagom – nešto posebno!	Učenici ukrašuju svoje kutije s blagom i pripremaju ih za svoja „blaga dječjih prava“.	Svako dijete donosi metalnu, drvenu ili kartonsku kutiju u školu; obojene gumbе, komade odjeće, itd.; ljepljivo i škare.
Lekcija 3 (nakon ili u tijeku nekoliko tjedana)	Moja kutija s blagom, tvoja kutija s blagom: uzajamna razmjena!	Učenici organizirajući izložbu na svojim klupama prikazuju svoje kutije s blagom.	Učeničke kutije s blagom (sa sadržajem)
Lekcija 4 (uoči 20. studenoga)	Kako smo organizirali izložbu?	Učenici izlažu svoja blaga i kutije s blagom kako bi ih vidjela ostala djeca u školi.	Učenici pronalaze sobu kako bi organizirali svoju izložbu.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Svaki učenik stvara vlastitu kutiju s blagom.

Učenici stječu dublje znanje o dječjim pravima. Tijekom dužeg vremenskog razdoblja, proučavaju sadržaj i smisao tih prava pokušavajući spojiti pojedino pravo s određenim objektom koji ilustrira i simbolizira to pravo. Svako dijete će naći vlastito rješenje. Kako biste to učinili, djeca trebaju shvatiti i protumačiti članke u obliku pitanja.

U smislu teorije poučavanja, zadaci omogućuju učenicima da aktivno organiziraju svoje procese učenja, što značajno povećava njihove šanse da dožive održivi rast njihova znanja.

Učenici se snažnije identificiraju s pravima djeteta i to intelektualno i emocionalno.

Ovaj razredni projekt koji obuhvaća dulje vremensko razdoblje može učestalije poticati učenike da razmijene svoje ideje i da o njima razgovaraju.

Povodom Dana dječjih prava (20. studeni), izložba kutija s blagom može se održati u školskoj zgradi. Navedeno pruža dodatnu stimulaciju i sigurno će motivirati mlađe učenike da ponovo učine nešto slično jednu ili dvije godine kasnije.

Idealno vrijeme za započinjanje projekta je između kraja rujna i sredine listopada.

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 4

Doživljavanje dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Što djeca znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Što su učenici naučili za svoj život?
Svaki učenik uživa u tome da ima pravo razviti svoj vlastiti način umjetničkog izražavanja. Na ovaj način učenici stječu samopouzdanje i uče više o drugima i o samima sebi.	Sva su dječja prava predstavljena i o njima se raspravlja.	Učenici uče donositi odluke i zagovarati rješenja koja su pronašli.
Učenici		
Kako sam doživio dječja prava u razredu?	Što sam naučio o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sposoban poduzeti?
Bilo bi lijepo kad bi škola postala mjesto gdje bi mogli ostvariti mnogo umjetničkih djela. Sada volim ići u školu.	Proučavao sam dječja prava kroz dulje vrijeme. Imao sam dosta vremena donijeti odluku o svakome članku, a to sam bio sposoban napraviti jer sam razumio članak. Shvatio sam da nije uvijek jednostavno razumjeti Konvenciju o dječjim pravima.	Nisu su svi članci u Konvenciji o dječjim pravima jednako važni za mene. Razmatrao sam o pitanjima određenih članaka koja bih mogao zagovarati. Razmišljao sam o pitanju koja su prava osobita važna za ostalu djecu i ostale obitelji, regije i ostale zemlje i što bi mogao napraviti da ih podupirem.

D Procedura

Lekcija 1 (krajem rujna, početkom listopada; trajanje: oko 1.30 h)

Upute: učiteljica/učitelj aktivira prethodno znanje o dječjim pravima i rezimira najvažnije točke (vidi jedinica 3, Lekcija 2). On ili ona daje djeci kopije kartica dječjih prava (vidi dodatak), te ih objašnjava, tako da djeca imaju dobro razumijevanje tih prava (koje pravo ilustrira koja

slika?) i da su opremljena za obavljanje aktivnosti koju traži od njih.

Ova lekcija zahtijeva vrijeme i dobru pripremu od strane učitelja, što znači temeljito čitanje Konvencije o pravima djeteta (vidi dodatak). Uvođenjem kartica dječjih prava, fokus ne bi trebao biti samo na čitanje raznih prava sa kartica uz odgovarajuću sliku već se slike trebaju koristiti

da učenik ispriča priču ili izvjesti o pojedinom pravu.

Zatim nastavnik stavlja kutiju na stol koja je uređena da izgleda kao kovčeg za blago pored kartica dječjih prava. Istodobno, on ili ona raspoređuje predmete koji simboliziraju neka od prava djece. Na primjer, za članak 7. (pravo na ime od rođenja), može se postaviti mala svijeća kao podsjetnik na svečanosti krštenja ili rođendan. Za članak 28. (pravo na obrazovanje), može se postaviti olovka. Učitelj objašnjava načelo simbolizacije i raspravlja daljnje primjere s učenicima.

Učenici stječu dublje znanje o dječjim pravima. Tijekom duljeg vremenskog razdoblja, proučavaju sadržaj i smisao tih prava pokušavajući spojiti pojedino pravo s određenim objektom koji ilustrira i simbolizira to pravo. Svako dijete će naći vlastito rješenje.

U smislu teorije poučavanja, zadaci omogućuju učenicima da aktivno organiziraju svoje procese učenja, što značajno povećava njihove šanse da dožive održivi rast njihova znanja.

Svaki učenik stvara vlastitu kutiju s blagom. Učenici se snažnije identificiraju s pravima djeteta i to intelektualno i emocionalno. Svako dijete treba dio sljedećeg tjedna naći i ukasiti kutiju tako da izgleda kao kutija za blago. Kutija može biti od kartona, drveta ili metala. Djeca trebaju pomoći jedni drugima u pronalaženju odgovarajuće kutije. Dizajniranje i dekoriranje kutije može se izvesti na satu likovne kulture.

Ovaj razredni projekt koji obuhvaća dulje vremensko razdoblje može omogućiti učenicima da učestalije podijele svoje ideje i da o njima razgovaraju.

Povodom Dana dječjih prava (20. studeni), može se održati izložba učeničkih kutija s blagom u školskoj zgradi. Izložba pruža dodatnu stimulaciju i sigurno će motivirati mlađe učenike da nešto slično učine jednu ili dvije godine kasnije.

Lekcija 2

Učenici pokazuju jedni drugima svoje materijale i počinju ukrašavati svoje kutije s blagom. Oni razmjenjuju materijale i pomažu jedni drugima.

U drugoj lekciji djeca raspravljaju o tome kako sakupiti predmete.

Važno je da taj zadatak "potraga za blagom" pomogne učenicima da se upoznaju i razumiju dječja prava. Oni mogu pronaći objekt koji simbolizira pravo samo ako su shvatili što određeno dječje pravo znači.

Tijekom ove faze prikupljanja blaga učenici bi trebali razmjenjivati svoje ideje i pokazati ono što su našli: Tko je pronašao ono što točno označava određeno pravo? Učenicima treba biti dopušteno kopirati ideje jedni od drugih. Djeca će sudjelovati u nekoj vrsti natjecanja o tome tko ima najljepšu kutiju s blagom s najkreativnijim i najoriginalnijim idejama.

Lekcija 3

Tjedan dana prije Dana dječjih prava (20. studeni): sva djeca izlažu na svojim klupama predmete koje su prikupili. Oni ne moraju s prikupljenim predmetima ilustrirati svako pravo djeteta.

Djeca objašnjavaju jedna drugima zašto su odabrali određeni predmet.

Učitelj ne iznosi nikakve osobne stavove o bilo kojem predmetu, ali je zadovoljan sa svime što su djeca napravila.

Pod vodstvom učitelja, razred raspravlja o tome na koji bi se način izložba mogla prikazati drugim učenicima u školi.

Postoje li neke staklene vitrine koje bi mogli koristiti? Trebamo li postaviti male stolove u hodniku? Trebamo li preoblikovati našu učionicu u muzej o dječjim pravima za 20. studenoga? Možda je neki treći razred napravio isti plan? Kako bismo mogli povezati našu izložbu? Trebamo li pozvati ravnatelja, školskog pedagoga, druge učitelje, roditelje ili pomoćno osoblje?

Trebamo li napraviti neku vrstu otvorenja za našu izložbu?

Hoćemo li uvježbati ili napisati i uglazbiti neku pjesmu za ovu prigodu? I tako dalje.

Lekcija 4

Na Dan dječjih prava, 20. studenoga (ili što bliže tom datumu) učenici postavljaju izložbu prema dogovorenom planu i izlažu svoje škrinje s blagom da ih vide drugi učenici.

U vezi s tim trebaju se pružiti informacije o pravima djece. To se može učiniti u uvodnom govoru ili na plakatu vezano za izložbu.

Nakon toga, u razredu se organizira rasprava/refleksija - prvo u pisanom obliku a potom usmeno: kako je projekt prošao? Što je bilo dobro? Što smo mogli učiniti bolje? Itd.

Nastavna cjelina 5 (osnovna škola, 5. razred)**Mi izrađujemo pravila za naš razred****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja / teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Koja prava ima svaka osoba u ovom razredu?	Rad u grupama, učenici pripremaju listu prijedloga za razredna pravila.	List A3 papira (jedan po grupi).
Lekcija 2	Što čini određeno pravilo dobrim? Zašto neka pravila mogu biti smetnja? Zašto ona mogu biti korisna?	Učenici razmišljaju o konceptu reda i pravila.	Nastavni listići o osnovnim načelima pravila u demokraciji; listovi A4 papira.
Lekcija 3	Kako se mogu prava djeteta primjeniti u razredu?	Rad u grupama, učenici izrađuju pravila na način da ih usklađuju s pravima djeteta.	Nastavni listići, kopirani ili napisani od učenika.
Lekcija 4	Rad na pravilima u grupama i usuglašavanje pravila u razredu.	Učenici uspoređuju svoje ideje i pokušavaju donijeti jednoglasnu odluku o pravilima u njihovom razredu.	—

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Kada povezujemo razredna pravila sa smislom ljudskih i dječjih prava, ta pravila imaju dalekosežnije djelovanje nego samo osiguravanje mira i tišine u razredu.

Ljudska i dječja prava nisu sam skup hladnih pravnih standarda. Da bi smisleno funkcionirala, moraju poslužiti kao instrumenti i odrednice za naše napore da unesemo jednakost i pravdu u naše svakodnevne živote. Za naše učenike, škola je važan čimbenik, na neki način ključna figura naših života. Škola je čak više od toga: škola je jedino mjesto u kojem učenici mogu naučiti kako djelovati u društvu. Škola, drugim riječima, razred, školska zgrada i njezin prostor u cjelini, ali isto struktura škole i vodstvo škole čine minijaturni model društva – mikro društva. To što su učenici naučili, razvili i iskušali u razredu, bilo korisno ili ne, utjecat će na svijet izvan razreda i škole. To je važan cilj ove lekcije 5 da se učenici osvjedoče o toj činjenici obrazovanja za dječja prava.

Prava i dužnosti su komplementarni dijelovi pojmova. Oni pripadaju jedni drugima kao noć i dan, ili kao ljeto i zima. Prava i dužnosti ovise jedni o drugima. Ljudska i dječja prava ne mogu se u potpunosti razumjeti bez uvažavanja ove međuovisnosti.

Ovaj projekt će se usredotočiti na sljedeće članke Konvencije o pravima djeteta:

Članak 12, pravo da se čuje naše mišljenje;

Članak 13, sloboda izražavanja;

Članak 28, pravo na obrazovanje;

Članak 31, pravo na slobodno vrijeme i igru.

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredu dječjih prava

Iskustvo dječjih prava	Znanje o dječjim pravima	Primjena dječjih prava
Učitelj		
Na koji način su sagledana dječja prava u razrednoj i školskoj zajednici?	Što djeca trebaju znati o dječjim pravima?	Učenje kako poduzeti akciju izvan škole: Što su djeca naučila za svoj život u budućnosti?
U ovoj lekciji, učenici stječu konkretno iskustvo da trebamo pravila kako bi živjeli zajedno i razumije da su dječja prava alati za definiranje takvog sustava pravila.	Članci 12, 13, 28, 31 (vidi dodatak: Konvencija o pravima djeteta)	Učenici razumiju kako se donose pravila u demokraciji. Oni su sposobni uzeti udjela u demokratskom procesu donošenja odluka.
Učenici		
Kako sam iskusio/iskusila dječja prava u razredu?	Što sam naučio/naučila o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban/sposobna poduzeti?
Učenici razumiju da prava i dužnosti pripadaju jedni drugima. Oni uviđaju da pravila donose ljudi za ljude, da pravila mogu biti promijenjena, i da se nije lako usuglasiti o pravilima koja obvezuju svakog unutar grupe.	Sada znam da imam pravo uzeti udjela u izradi pravila za naš razred. Razumijem da je kroz sličan proces prošlo i donošenje Konvencije o dječjim pravima.	Sada mogu pokušati naći slična pravila o tome kako živjeti zajedno u našoj obitelji, naš športski klub. Trebamo osigurati da što više moguće ljudi sudjeluje u donošenju takvih pravila i da je sposobno usuglasiti se o kompromisu..

D Procedura

Lekcija 1

Učitelj daje informativni uvod u projekt i plan za iduće četiri lekcije.

Učitelj započinje moderirati raspravu o pitanju „prava i obveze” s učenicima. Mogući poticaji:

- Navedi neka prava koja imaš u razredu, školskom dvorištu ili u svojoj obitelji. Podsjeti se na dječja prava o kojima si već mnogo čuo!
- Ova će prava vrijediti smo ako ih i drugi poštuju. Svakom pravu, za druge i za nas pripada - dužnost! Sada ćemo se sjetiti drugih primjera koje ste spomenuli.

Razred se dijeli na tri, šest ili devet skupina, ovisno o veličini razreda. Pokušajte imati više od pet učenika u svakoj grupi. Svaka skupina se naziva A, B ili C.

Svaka skupina imenuje svog glasnogovornika. Nakon toga daje se kratki osvrt – kako ste izabrali svog glasnogovornika?

Svaka skupina ima komad papira podijeljenog na trećine. U gornju trećinu papira, bilježe ono što vjeruju da je pravo svakog pojedinca u njihovom razredu (uključujući učitelja). Oni bi trebali zabilježiti i numerirati svaki prijedlog.

Davanje povratne informacije – Što mislite, koliko dobro ste izvršili zadatak? Što ste sve radili da si pomognete? Što vam je smetalo u radu?

Nakon izvješćivanja papir se daje sljedećoj skupini (A skupini B, B skupini C, C skupini A).

Svaka skupina evaluira listu prava prethodne skupine. Raspravljaju o sljedećim pitanjima: S kojim odgovornostima korespondira koje pravo? Koje odgovornosti imamo da bismo provodili ta prava? Što trebamo učiniti, kako se trebamo ponašati? Na primjer, “svatko ima pravo da ga se čuje” korespondira s “mi imamo odgovornost slušati”.

Koristeći iste brojeve koji su korišteni u desnom odjeljku za prava, grupe sada pišu za njih odgovornosti u srednju trećinu papira.

Na kraju lekcije, učitelj prikuplja sve radove učenika kako bi se pregledali prije sljedeće lekcije.

Lekcija 2 (trajanje oko sat i pol)

Nastavnik moderira raspravu o temi „pravila”, koristeći osnovna pitanja koja se tiču pravila; na primjer, pravila u športu, u razredu ili u prometu.

Za poticaj:

- Zašto je dobro imati pravila?
- Što može biti iritantno zbog postojanja pravila?
- Kada sam sretan što postoje pravila?
- Što me smeta kod pravila?
- Tko postavlja pravila u različitim kontekstima? Tko ima moć da stavi pravila na snagu i da primjeni sankcije ako se pravila krše?

Kao stimulacija na početku lekcije ili u svrhu sažimanja na kraju, može se koristiti sljedeći tekst, (ili njegova skraćena verzija), “Disciplina i red u demokraciji – i u školi”.

Disciplina i red u demokraciji – i u školi

1. Red je potreban u svim okolnostima. Grupa bez reda i osnovnih pravila ne može biti demokratska.
2. Granice su potrebne. Pravila mogu biti pogrešna ili neprikladna. Dokle god nisu promijenjena moraju se poštovati. Trebalo bi ih biti moguće izmijeniti.
3. Od samog početka djeca trebaju sudjelovati u pripremanju i provođenju pravila. Samo na taj način mogu se poistovjetiti s pravilima.
4. Razredna zajednica ne može funkcionirati bez međusobnog povjerenja i poštovanja. U nekim slučajevima može biti problematično uspostaviti takvu atmosferu.
5. Timski duh mora zamijeniti kompetitivnost u razredu.
6. Prijateljska atmosfera u razredu je od životne važnosti.
7. Socijalne vještine učitelja moraju imati ključan doprinos (demokratsko vodstvo, razvijanje osjećaja pripadnosti grupi, razvijanje veze, itd.).
8. Grupno komuniciranje je trajna stvarnost u demokratski vođenom razredu.
9. Učenici, bilo dječaci ili djevojčice, trebaju biti poticani da istražuju nešto novo i da uče iz svojih grešaka.
10. Unutar postavljenih granica, treba biti moguće vršiti svoje slobode. Jedino je tako moguće da se pojedinac odgovorno razvija.
11. Disciplina i red bit će prihvaćeni i poštovati će se sa zadovoljstvom ako pomažu svakoj osobi da se ona ili on izrazi i ako pomažu grupi razvijati zadovoljavajuće odnose i radne uvjete.

„Grupa bez reda ne može biti demokratska”

Učenici se razvrstaju u iste skupine kao i u prethodnoj lekciji. Učitelj dijeli listove A3 papira iz prethodne lekcije i daje sljedeće upute:

- Pogledajte što ste do sad napisali. Razmislite o pravilima za koja mislite da su posebno važna za nas da možemo živjeti zajedno i koja biste željeli predstaviti razredu.

Napišite ta pravila na donju trećinu vašeg papira u skladu sa sljedećim smjernicama (učitelj iznosi jedan ili dva primjera):

- Bolje je da pravila budu pozitivno sročena - "učini" prije nego "ne smiješ" nešto raditi.
- Ona trebaju iskazati odgovornosti koje omogućavaju prava; na primjer, koristeći "jer" rečenice: "Mi imamo odgovornost slušati dok drugi govori, jer imamo pravo da nas se čuje".

Grupe rade sljedeći upute. U nastavku, formiraju se veće skupine tako da sjednu zajedno dvije skupine. Svaka skupina predstavlja svoja pravila drugoj skupini. Slijedi rasprava i povratne informacije o izabranim pravilima, načinu kako su

iskazana, razini uopćenosti, s mogućim preoblikovanjem i optimiziranjem. Svaka skupina treba selekcionirati najviše tri pravila, potom ih zapisati masnim slovima na široke trake papira (izrezane po dužini iz A3 papira).

Ova tri pravila (po skupini) treba pričvrstiti na ploču u razredu. Glasnogovornik svake grupe objašnjava pravila cijelom razredu. Slijedi rasprava u razredu o svakom setu pravila.

Sinopsis: Konačna obrada s ciljem stvaranja skupa pravila koje želimo učiniti obvezujućima za naš razred:

- Koja su pravila ista ili slična? Koja se stoga mogu izostaviti ili stopiti?
- Što treba ponovno sročiti tako da se iskažu na više sažet i razumljiv način?

Glasovanje za pravila. Svaki učenik ima pet žetona da glasuje za pravila za koja smatra da bi trebala vrijediti za razred. Mogu se odlučiti za četiri pravila, dodjeljujući jedan žeton svakom pravilu, ili mogu staviti sva četiri na jedno pravilo. Četiri pravila s najvećim brojem glasova uključuju se u set pravila za razred. Mogu se napisati kao specifičan dokument kojeg potpisuje svaki učenik i koji se na vidnom mjestu prikazuje u razredu. Razred može odrediti nekoga za pisanje tih pravila i odlučiti kako će ga nagraditi.

Razmišljanje o zajedničkom učenju: Što je pomoglo? Što je odmoglo? Na koji način ste doprinijeli aktivnostima? Jeste li primijetili da su doprinosi nekog drugog u razredu bili korisni? Zašto? Što je učinio?

Lekcija 3

Učitelj na kratko objašnjava dječja prava. Za većinu učenika to će predstavljati ponavljanje.

- Kako su stvorena?
- Na koji način su povezana s ljudskim pravima?
- Zašto je potrebno imati dječja prava kad imamo ljudska prava?

Sada učitelj predstavlja sljedeću selekciju dječjih prava.

- Članak 12., pravo izraziti svoje poglede i mišljenja;
- Članak 13., sloboda izražavanja;
- Članak 28., pravo na obrazovanje;
- Članak 31., pravo na odmor i rekreaciju.

Učenici pripremaju radni list s dva stupca. U užu stupac na lijevoj strani unose 4 prava. U širi stupac na desnoj strani sabiru svoje misli o pravima i obvezama koja ta prava nose, za njih same ili za druge: Ako moj susjed, prijatelj ili kolega iz razreda zahtjeva to pravo, koje obveze i dužnosti to prouzrokuje za ostale? Kako škola mora osigurati učenje (članak 28.)? Kako mogu kao član tog razreda doprinijeti uspjehu tog prava?

Imena članova skupina	
Prava	Pravila i dužnosti
<i>Članak 12</i> <i>Izražavanje svojih stajališta i interesa.</i> O čemu je riječ?	
<i>Članak 13</i> <i>Sloboda izražavanja.</i> O čemu je riječ?	
<i>Članak 28</i> <i>Pravo na obrazovanje.</i> O čemu je riječ?	
<i>Članak 31</i> <i>Pravo na odmor i igru.</i> O čemu je riječ?	

Lekcija 4

Učenici prezentiraju rezultate jedni drugima u razredu. Jedan je glasnogovornik za grupu. Mogli bi se očitovati o sljedećem:

- Kako ćemo pristupiti našem zadatku? (Proces grupnog rada i donošenja odluke)
- Što je važno za nas? (Kriterij i vrijednosti)
- Na koji način možemo osigurati da se prava poštuju? (Stavovi prema vrijednostima, provođenje).

Učenici se usuglašavaju o pravilima za njihov razred. Jedna grupa dobiva zadatak sastaviti dokument s listom pravila kao umjetničkim djelom. Svi učenici i učitelji, poželjno je i roditelji, potpisuju dokument. Pravila su na snazi dok ne budu zamijenjena novim dokumentom. Dokument može biti prikazan na Dan dječjih prava kao primjer prakse demokracije u razredu.

Nastavna cjelina 6 (osnovna škola, 6. razred)

Dječja prava: umjetničko djelo!

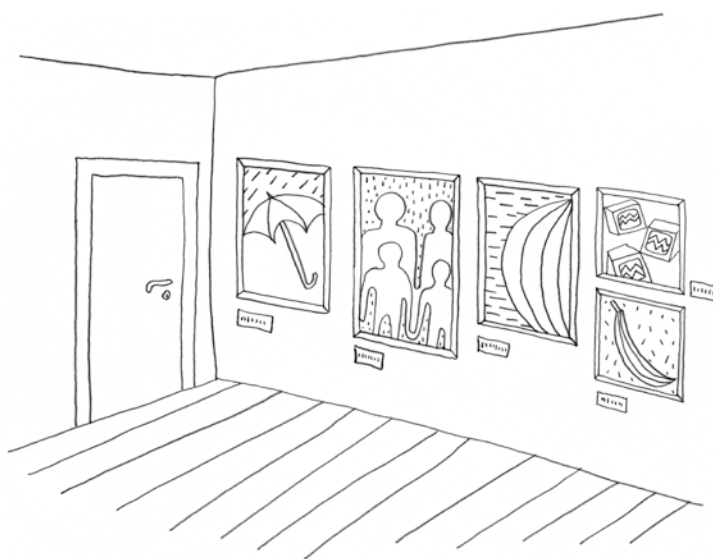
A Nastavni plan

	Ključna pitanja/ teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Što je umjetnički projekt? Na koji način mogu predstaviti dječja prava kroz umjetnička sredstva?	Učenici izabiru članak iz Konvencije o dječjim pravima koji će predstaviti kao umjetničko djelo i potom razvijaju svoje prve zamisli.	Neki časopisi; kartice s dječjim pravima ili komadići papira
Lekcije 2 - 4	Kako mogu učenici i učitelji pomoći jedni drugima? Kako se nosimo sa sporim i brzim radnicima?	Učenici kreiraju jedan ili više umjetničkih projekata. Uče kako pružiti i primiti pomoć u razredu.	Papir, boje, lijepilo, časopisi, itd..

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Dječja i ljudska prava često su kompleksni politički, društveni i osobni problemi. Ovaj projekt nastavlja s tradicijom koja se učestalo koristila u kontekstu dječjih i ljudskih prava. Umjetnici dobivaju zadatak izraziti sadržaj određenog članka, ili dio jednog, kroz razne slike. Na taj način stvorene su mnogobrojne kartice, kalendari, knjige čak i filmovi.

Za one učenike koji su već radili na projektu kutije s blagom u trećem razredu, ovaj umjetnički projekt biti će nova prilika za dublje učenje o dječjim pravima. Mišljenja smo da je važno da učenici ponovno slušaju o temi o kojoj već znaju nešto na drugačiji način, drugim riječima, kroz kreativni i integralni pristup. djeca trebaju učiti o složenosti teme, ne samo spoznajno, već umjetnički i glazbeno. Govorna ili pisana izjava može se izraziti kao slika samo ako je u potpunosti shvaćena.

Preporučamo planiranje nastavnih lekcija dovoljno rano kako bi se omogućilo organizirati izložbu slika uoči ili za Dan dječjih prava, (20. studenog) u školi, prostoru gradske vijećnice ili neke druge javne zgrade.

Ovaj cilj projekta je motivator i pokretač učenika za obavljanje zadatka s potrebnom pažnjom i kreativnosti.

Napomena: prva lekcija ili čak cijeli projekt može se provesti u suradnji s drugim učiteljem likovne kulture ili u suradnji s lokalnim umjetnikom.

Učenici također mogu imati prijedloge koji mogu biti integrirani u planiranje. Također može biti moguće provesti projekt u suradnji s drugim razredom.

C Ključna pitanja za razmišljanje u razredu dječjih prava

Iskustvo dječjih prava	Znanje o dječjim pravima	Practiciranje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razrednoj i školskoj zajednici?	Koliko djeca znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Što su učenici naučili za svoj život u budućnosti?
Učenici naročito kroz umjetnost razumiju da je razvoj njihovog individualnog načina izražaja moguć i iznimno važan. Oni pronalaze individualne putove predstavljanja dječjih prava kroz umjetnički izričaj.	Učenici su proširili i produbili svoja znanja i razumijevanja o pravima djeteta te kritički vrednova neke od ključnih prava iz Univerzalne konvencije o pravima djeteta.	Učenici su emocionalno sposobni shvatiti povredu dječjih prava i osuditi ju. Razvili su ovu kompetenciju kroz svoj vrlo osobni pristup učenju o predočavanju povreda dječjih prava.
Učenici		
Kako sam iskusio dječja prava u razredu?	Što sam naučio o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Ovaj projekt je pretvorio učionicu i cijelu školsku zgradu u mjesto u kojem sam sudjelovao u ukrašavanju i gdje se osjećam kao kod kuće. Mogu izraziti svoju osobnost i gleda me se kao individualca.	Zajedno sa mojim kolegama učenicima, ja sam vrlo opširno učio dječja prava. Postavio sam puno novih pitanja i shvatio sam da se ne trebam brinuti ako još nisam razumio sve članke o dječjim pravima. Nastavit ću sa svojim učenjem.	Postao sam svjesniji svojih umjetničkih sposobnosti i sad sam odvažniji u tome da ih koristim. One su dio moje osobnosti i ponekad mi one omogućavaju da se izrazim više nego što bih mogao kroz riječi i tekstove. Mogao bih smisliti slične projekte o dječjim pravima zajedno sa svojim prijateljima, prodati neke slike i prihod donirati u projekte za djecu.

D Procedura

Lekcija 1 (trajanje otprilike sat i pol)

Nastavnik uvodi razred detaljno u novi projekt. Važno je da djeca:

- imaju još jedan uvod u temu prava djeteta;
- razumiju temeljna načela i ciljeve projekta;
- u stanju su procijeniti što plan aktivnosti zahtjeva od njih;
- vidjeti primjere umjetničkog izražavanja dječjih (ili ljudskih) prava.

S obzirom na posljednje točke, učitelji ne samo da trebaju pokazati različite primjere ljudskih ili dječjih prava. On ili ona trebaju pokazati različite stilove, medije i radne procese koji se koriste za podršku djeci u pronalaženju svojeg osobnog načina izražavanja.

Nakon uvoda, nastavnik ili učenici sami, formiraju male skupine (od oko šestero učenika). (To će tvoriti osnovu za kasnije fiksne skupine.) Svaka skupina dobiva kopiju izjave dječjeg prava (vidi dodatak). Zadatak: Pronađite tri dječja prava za koje bi željeli stvoriti odgovarajuće umjetničko djelo (slika, slikarstvo, kiparstvo, objekt).

Slijedi faza čitanja i rasprave. Nakon toga održava se plenarna rasprava da bi se utvrdilo koje će skupine raditi na kojim pravima koja su izabrali učenici (na primjer, na zajedničkom primjerku Deklaracije, svaka skupina označava prava koja su izabrali). Tada se u razredu pojašnjavaju i uspoređuju preklapanja, tako se pronalazi rješenje za sve skupine s kojim je zadovoljna većina.

Skupine trebaju razjasniti pitanja kao što su:

- prve misli o konceptu planirane slike ili objekta;
- odabrane boje, materijali, alati;
- vremenski raspored (napomena: učitelj treba pratiti i savjetovati djecu kako bi se osiguralo da je njihov odabrani projekt realan u odnosu na vrijeme koje imaju na raspolaganju);
- ideje za planiranu izložbu (također može biti riječi kasnije tijekom plenarne rasprave).

Skupine trebaju razjasniti sljedeća pitanja:

- prve misli o konceptu planirane slike ili objekta;
- odabir boja, materijala, alata;
- vremenski raspored (napomena: učitelj treba pratiti i savjetovati djecu kako bi se osiguralo da je njihov odabrani projekt provediv u odnosu na raspoloživo vrijeme);
- ideje za planiranu izložbu (također može biti riječi kasnije tijekom plenarne rasprave).

Potom skupine raspravljaju i razmjenjuju svoje ideje i koncepte u razredu.

Zadatak za sljedeću lekciju za grupe je formulirati ideje za projekt, tražiti inspiraciju i informacije u novinama, na internetu i u knjižnici, sačiniti skicu i opise i možda početi s prikupljanjem materijala. Svaka skupina priprema kratku prezentaciju svojih planova za sljedeću lekciju, pri čemu je početna točka izabrano dječje pravo, ilustrirano primjerima.

Lekcija 2 (prva polovica)

Učenici dijele i komentiraju ideje koje su razvili u posljednjoj lekciji i pokazuju jedni drugima skice ili bilješke koje su izradili. Važno je da su učenici shvatili dječje pravo na kojem temelje svoj koncept i oni bi trebali biti u mogućnosti dati primjere u razredu kako ta prava mogu biti poštovana ili povrijeđena. Oni bi trebali biti spremni jasno i uvjerljivo obavijestiti razred o svojim planovima: koje su prava izabrali da ga kreativno ilustriraju, koje će korake poduzeti da to naprave i u kojem dijelu će trebati pomoć učitelja ili razreda.

Pojašnjenje: konačni koncept za projekt će se zaključiti s izložbom na ili oko 20. studenog (moguće je planiranje i finalizaciju projekta zadati za domaću zadaću raspravljati o tome u trećoj lekciji).

Lekcija 3 (druga polovica) do lekcije 4

Učenici mogu koristiti svo vrijeme u drugoj polovici druge lekcije i sljedeće dvije lekcije da provedu svoj projekt (ovisno o vrsti projekta koji su planirali, vrijeme i zadaće se mogu raspodijeliti za to). Iskustvo je pokazalo da će učenici biti više motivirani ako rade zajedno, a ne izolirani jedni od drugih. Učitelj ih treba potaknuti da razmjenjuju, razvijaju i optimiziraju svoje ideje.

Učitelj može potaknuti učenike da prikupljaju zbirku plakata, ilustracija, reklama, dijagrama izrezanih iz novina i časopisa, umjetničke knjige, mrežne stranice itd. Učenici također mogu donijeti odgovarajuće dokumente od kuće. Ova zbirka ilustracija ne mora nužno biti povezana s temom dječjih prava, ali ima za ponuditi razne različite opcije za djecu da se izraze.

Neki savjeti za izložbu:

- ako je predviđena izložba u školskoj zgradi, u razredu ili u javnoj zgradi, treba biti dogovoren određeni format za prikazivanje objekata na

izložbi (npr. koristeći isti format za izložbu plakata.

- Također se može održati natjecanje pred žirijem sastavljenim od učenika, kao i lokalnih javnih ličnosti na primjer lokalni umjetnik ili novinar.
- Ako se projekt spominje se u lokalnom tisku, to može doprinijeti u velikoj mjeri motivaciji učenika.

Nastavna cjelina 7 (osnovna škola, 7. razred)**Je li to što želim doista to što trebam?****A Nastavni plan**

	Ključna pitanja/teme lekcije	Ključni zadaci	Nastavni materijali
Lekcija 1	Što su moja htjenja i želje?	Učenici postaju svjesni svojih želja kroz njihovo objašnjavanje jedni drugima.	Slike za formiranje parova učenika.
Lekcija 2	Što učenici trebaju? Što bi bilo dobro imati?	Učenici uče prepoznati razliku između želja i potreba te između temeljnih potreba i potreba za samoispunjenjem.	stari časopisi, škare, lijepilo, nekoliko praznih listova papira, komadići odjeće.
Lekcija 3	Što su htjenja i želje? Što su potrebe?	Vođeni kriterijima, učenici postižu suglasnost o 10 važnih želja i potreba.	Materijali koje donose učenici.
Lekcija 4	Odgovaraju li dječja prava našim razmišljanjima o željama i potrebama?	Učenici uspoređuju svoje prijedloge s različitim dječjim pravima i kreiraju postere za prezentaciju na Dan dječjih prava.	Primjerci Konvencije o dječjim pravima za svaku grupu; preklopnik.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Da bi razumjeli što su dječja i ljudska prava, učenici trebaju razmišljati o sebi, svojim osobnim potrebama i željama. Oni trebaju postati svjesni toga što očekuju od života u sadašnjoj situaciji.

Prvo, oni bi trebali slobodno misliti o svojim željama i potrebama (bez obzira koliko ludo se može činiti), a također bi trebalo biti dopušteno da ih slobodno izraze.

Drugo, oni bi trebali razjasniti koja je razlika u njihovom razumijevanju, između puke želje i stvarne potrebe u životu. Ova vrsta izbora će ih gotovo sigurno voditi ka mnogim od prava u Konvenciji o pravima djeteta.

U svakoj fazi je važno da učitelj stimulira i vodi raspravu. On ili ona bi trebali biti svjesni da se ne miješaju ili da ne opterećuju učenike sa svojim vrijednostima ili normama, u dobroj namjeri da učenike uvjere u „prave“ ideje. Učenici će radije u dobro vođenoj raspravi otkriti i razriješiti koncepte i vrijednosti.

Idealno vrijeme za rad na lekciji 7 će biti početak studenog. Na taj način, plakati koji će biti izrađeni u četvrtoj lekciji biti će dovršeni i spremni za izložbu na Dan dječjih prava (20. studenog).

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 7

Iskustvo dječjih prava	Znanje o dječjim pravima	Primjena dječjih prava
Učitelji		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Što djeca znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Što su učenici naučili za život u budućnosti?
Ova lekcija pruža priliku učenicima da izraze svoje potrebe i želje. Oni uviđaju da ih se sluša i da ih se shvaća ozbiljno. Uče razliku između osnovnih potreba za preživljavanje i stvari koje žele.	Učenici razumiju da se dječja prava odnose na temeljne potrebe neophodne za preživljavanje.	Učenici uviđaju da se suočavaju sa svakodnevnim bitnim životnim pitanjima i da društvo stvara nejednake uvjete za svoje članove u savladavanju tih problema. Trebaju naučiti da se zauzmu za svoje želje, održavajući pritom kritičku distancu prema njima.
Učenici		
Kako sam iskusio dječja prava u razredu?	Što sam naučio o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Svoje želje mogu izraziti samo ako vjerujem svojim kolegama učenicima i svojem učitelju. Naučio sam da je vrijedno napora otvoriti se i vidjeti da i drugi rade isto.	Naučio sam da se dječja prava odnose na naše najbitnije potrebe - sudjelovanje, razvoj, preživljavanje i zaštitu, i da ona imaju snažnu vezu s mojim svakodnevnim životom.	Pokušati ću obratiti više pozornosti prema razlici između želja i potreba. Neću skrivati i odricati se svojih želja i snova, ali truditi ću se ostvariti ih na način da pritom ne umanjujem tuđe potrebe.

D Procedura

Lekcija 1

Uvod: Učiteljica/učitelj obavještava razredu da će i u srednjoj školi prava djece također biti tema spiralnog niza lekcija svake godine. Učiteljica/učitelj provjerava čega se učenici sjećaju iz dosadašnjih lekcija za osnovnu školu: provjerava najvažnije činjenice (vidi Nastavna cjelina 3, Lekcija 2 i Nastavna cjelina 4, Lekcija 1: podrijetlo dječjih prava, najvažnija dječja prava, eventualno njihov odnos prema ljudskim pravima).

Najava: Ove će godine tema biti "želje i potrebe". Učiteljica/učitelj daje kratak opis teme, prikuplja primjere za svaku kategoriju od učenika i najvažnije razlike. Kako bi ova tema mogla biti povezana s pravima djece?

Formiranje skupina: Učitelj/učiteljica je izrezala slike prekrasnih automobila, modnih odjevnih predmeta ili atraktivnih odmarališta u četiri dijela i raspodjeljuje ih nasumično među učenicima. Učenici trebaju pronaći svoje partnere koji također imaju dio iste slike: zajedno formiraju radnu skupinu. Broj slika koji se reže i potom spaja u cjelinu, odnosno formira skupinu, prilagođava se broju učenika u razredu.

Svaka skupina bira glasnogovornika i menadžera. Glasnogovornik će govoriti za grupu drugim skupinama i učitelju tijekom plenarne rasprave. On ili ona je odgovorna za prosljeđivanje mišljenja grupe, a ne njegovih. Menadžer skupine organizira radni proces, integrira sve članove i promatra vrijeme.

Skupine dobivaju zadatak da rasprave o sljedećim točkama i napišu bilješke o tome:

- Koje su vaše sadašnje najveće želje i htjenja? Što bi te osobito radovalo?
- Koje su vaše najveće želje i snovi za budućnost (npr., kada ćete imati 25 godina)?
- Možete li se sjetiti svojih želja i snova kada ste imali 5, 7, 9 i 11 godina? Kakve su bile vaše najveće želje u to vrijeme? Što bi te učinilo osobito sretnim?
- Koje vrste želja i snova imaju odrasli (npr. roditelji, poznanici, drugi)?

Svaka skupina sastavlja popis želja i snova koji su poredani prema različitim dobima u kojima su bili važni. Popis je zapisan u tablici (na papiru veličine A3 ili A2). Učenici mogu sami oblikovati tablicu, a učitelj im može dati precizne upute o detaljima i dizajnu, ovisno o dobi učenika. Tablica bi trebala imati odgovarajući naslov koji bi učenici sami trebali iznaći.

Papiri s tablicama nižu se (kao mini plakati); Glasnogovornik svake skupine objašnjava rezultate. Učitelj bi mogao dati neka zbirna tumačenja o aspektima kao što su razlike u željama djevojčica i dječaka, realne ili utopijske želje itd.

Domaća zadaća za sljedeću lekciju (nekoliko dana kasnije): Djeca izrezuju i prikupljaju tekstove i drugo vezano za želje i potrebe (iz novina, kataloga, časopisa i sl.), odjeće (ako u školi nema oko 60 štapića za odjeću).

Domaća zadaća za sljedeću lekciju (nekoliko dana kasnije): Djeca prikupljaju slike na temu želja i potreba (iz novina, kataloga, časopisa), komadiće odjeće, itd.

Lekcija 2

Uvod: kratki pregled prethodne lekcije. Lekcija je o našim željama sada i kad smo bili mlađi. Danas se želimo više usredotočiti na razlike između želja s jedne strane (to bi bilo dobro za postizanje našeg osobnog razvoja) i (osnovnih) potreba s druge strane (koje su bitne za naš opstanak). Može se prikupiti nekoliko primjera.

Sljedi rad u skupinama. Zadatak je raspraviti sljedeće:

- Što bismo željeli? Što bi bilo lijepo imati? Što bi nam to omogućilo? (želje)
- Što nam je stvarno potrebno i zašto? (postojeće potrebe)

Slike koje su donesene u razred kao rezultat domaće zadaće, mogu poslužiti kao pomoć u stvaranju spontanih misli i ideja, posebno za pronalaženje ideja o potrebama i željama.

Nakon podjele A3 papira svakoj grupi, navedeni su sljedeći zadaci:

- a) Izradite tablicu s najmanje pet (osnovnih) potreba (hrana, sigurnost, skrb, prijatelji, obrazovanje, toplina itd.) i pet želja koje bi bile ugodne za osobni razvoj (vlastiti TV, putovanje na egzotična mjesta, lijepi automobil itd.);
- b) Izrežite slike kako biste ilustrirali obje kategorije i pronašli dodatne slike (to može biti zadatak za domaću zadaću). Slike trebaju biti označene na poleđini ili ispod svakog od njih, bilo OP (osnovna potreba) ili Ž (želja).

Izrežite slike kako biste ilustrirali obje kategorije i (možda kao rezultat domaće zadaće) pronađene dodatne slike. Slike trebaju biti označene na poleđini ili ispod svake od njih, bilo OP (osnovna potreba) ili Ž (želja).

Lekcija 3

Grupe dobivaju sljedeći zadatak: posložite sve svoje slike koje prikazuju želje i (osnovne) potrebe pred vas. Demokratski odaberite pet slika koje najbolje ilustriraju osnovne potrebe. Na isti način, odlučite o pet slika koje najbolje ilustriraju želje koje bi vaša skupina najviše voljela ispuniti. Pazite da uzmete u obzir mišljenje svakog člana skupine! (Za odabir slika, svakom članu skupine može se dodijeliti pet malih papirnih točaka ili žetona, kako biste ih postavili na željenu sliku. Odabirete deset slika s najviše oznaka.)

Slijedi rasprava i pronalaženje konsenzusa u skupinama. Sljedeći zadatak: Uzmi komad žice (oko 4 m) i deset komadića odjeće. Objesite žicu na odgovarajuće mjesto i koristite odjeću za pričvršćivanje kako biste objesili svoje slike na ovaj način:

- S lijeve strane: slike stvari koje trebamo da bi živjeli dostojanstveno (osnovne potrebe).
- S desne strane: slike stvari koje bi naš život učinile ugodnim ili ugodnijim (želje).
- Neke se fotografije također mogu staviti na sredinu između ove dvije kategorije.

Slijede prezentacije skupina. Osim toga, mogla bi se održati rasprava (moderira učitelj) o različitim aspektima -(razlike na temelju spola ili što se računa kao osnovne potrebe u bogatim zemljama a što u siromašnim zemljama).

Lekcija 4

Svaka skupina dobiva pet praznih A3 listova papira, kao i kopiju prava djeteta (vidi dodatak). Slijede zadaci:

-Uzmite deset slika koje ste objesili u posljednjoj lekciji. Fokus će biti na pet slika koje ilustriraju osnovne potrebe.

- Redom čitajte Konvenciju o dječjim pravima unutar svoje skupine. Za svako pravo koje je pročitano, razmislite o tome je li se odnosi na jednu od potreba na pet odabranih slika (ili na jednu od želja na pet drugih slika),
- Uzmite pet A3 listova papira: S lijeve strane ili u sredini pri vrhu lista zaljepite jednu od pet slika koje predstavljaju osnovnu potrebu. S desne strane ili na dnu, napišite pravo djeteta koje se može povezati sa slikom. Neke slike mogu se povezati s više od jednog odgovarajućeg prava djeteta!
- Oblikujte i ukasite pet listova papira što je moguće ljepše (kao "mini poster"). Oni bi trebali biti izloženi u zgradi škole 20. studenog (Međunarodni Dan prava djeteta).

Slijedi prezentiranje pet mini plakata (po grupi) u razredu. Zaključna rasprava o pitanjima kao što su: Koliko je naše razmišljanje o temeljnim potrebama povezano s onim što je navedeno u Konvenciji o pravima djeteta?

Pojašnjenje logistike izložbe plakata koja će se održati 20. studenog.

Nastavna cjelina 8 (osnovna škola, 8. razred)

Dječja prava - temeljito istražena

A Nastavni plan

	Ključna pitanja teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Lekcija 1	Razumijemo li sve članke o dječjim pravima?	Učenici odabiru članke iz Konvencije za daljnje proučavanje vođeni kriterijima kroz sljedeće dvije lekcije.	Primjerci Konvencije o pravima djeteta (vidi dodatak)
Lekcija 2 i 3	Razumije li svatko kriterije? Kako može učitelj pružati potporu, a da se previše ne miješa?	Učenici rade vlastitim tempom u malim grupama. Analiziraju članke iz Konvencije o pravima djeteta i dizajniraju dijagrame koji su privlačni gledatelju.	Časopis, papir, lijepilo, škare
Lekcija 4	Što smo naučili? Koliko je zahtjevan bio naš zadatak? Na koji način smo koristili našu slobodu?	Učenici razmišljaju o procesu učenja i razgovaraju kako izložiti njihove uratke.	Završeni plakati.

B Polazište i odgojno-obrazovni ciljevi

Ljudska i dječja prava ostati će samo slovo na papiru ako ne postanu nešto značajno za stvarni život osobe. Ona se trebaju primjenjivati u svakodnevnom životu i razumjeti kroz konkretno iskustvo, a povreda tih prava treba biti identificirana. Za sve to potrebno je vrijeme.

To znači da se moraju primijeniti na svakodnevni život, a kršenje ovih prava mora biti identificirano. Ako učenici trebaju razumjeti prava djeteta, na što smo ovdje usredotočeni, oni trebaju postati aktivni i raditi s njima. Slušanje ili čitanje samo po sebi neće biti dovoljno. Kritičko razumijevanje i primjena prava djece nije samo cilj ove lekcije, već čitavog priručnika.

Također treba napomenuti (i prepoznati kod učenika) da pojam "prava djece", ponekad uzrokuje znatnu iritaciju među adolescentima. S pravom, možda ne žele više biti nazivani "djeca". Ipak, prava djeteta primjenjuju se i na njih, barem do 18 godina starosti.

Adolescenti bi trebali shvatiti da im prava djece (bez obzira na uporabu riječi "djeca") omogućuju instrument koji im može pomoći u prepoznavanju slučajeva nepravde i pravde.

Ratifikacijom Konvencije o pravima djeteta, svaka država prihvaća obvezu da ta prava provede svim mogućim sredstvima. Ovo zauzvrat podrazumijeva visok prioritet u procesu implementacije i uključuje podršku djeci i mladima da se koriste i primjenjuju prava.

U nastavnom projektu za 8. razred sugeriramo da bi se učenici trebali dublje baviti Konvencijom o pravima djeteta istražujući slučajeve provedbe i, obrnuto, kršenja prava djeteta u sferama svakodnevnog života.

Kao mogući i smisleni dodatni cilj projekta savjetovali smo izložbu plakata o različitim pravima djece.

Svaki se poster sastoji od različitih elemenata: opis kontakta, analiza, primjeri i ilustracije prava djeteta u obliku pitanja.

Ovaj pristup potiče analitički i kreativan pristup temi.

Iz pedagoške perspektive, ova izložba pruža priliku i poticaj dubljeg razumijevanja određenih članaka iz Konvencije.

Možda bi učitelji iz drugih razreda mogli nastupati kao žiri koji bi odabrao najljepši poster za koji se dodjeljuje mala nagrada (npr. ulaznice za kino, bonovi za knjige).

Primjeri iz lokalnog života ili međunarodnog konteksta trebali bi se uzeti iz različitih tiskanih medija koje su učenici donijeli u školu.

Čitanje novina i časopisa stoga će biti temeljni element pripreme. Bez sudjelovanja u suradničkom učenju (koji se radi u malim projektnim skupinama), učenici neće postići svoje ciljeve. Ovo je daljnji cilj nastave ovog projekta.

Projekt bi trebao obuhvatiti oko četiri nastavna sata. Nije svaka lekcija sama po sebi kompletna, nego sve lekcije tvore cjelinu. Unutar skupina, učenicima treba omogućiti da rade razumne planove za sebe.

U cilju održavanja izložbe za Dan dječjih prava (20. studeni), preporučljivo je započeti projekt krajem listopada / početka studenog.

C Ključna pitanja za razmišljanje o nastavnoj cjelini 8

Iskustvo dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca sada znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: Što su učenici naučili za život ubuduće?
Učenici shvaćaju učionice ali i školu kao poticajno okruženje za učenje. Dnevne novine koriste se kao materijal za rad. Na taj način škola postaje mjesto gdje učenici mogu analizirati svoje svakodnevne živote.	Učenici uče kako analizirati dječja prava koristeći sistematski pristup.	Učeći kako prezentirati proizvod (ovdje je to plakat), učenici postaju sposobni promatrati i prezentirati važna pitanja izvan škole.
Učenici		
Kako sam iskusio dječja prava u razredu?	Što sam naučio o dječjim pravima?	Koju vrstu akcije sam sada sposoban poduzeti?
Iskusio sam kako su me moje kolege učenici i moj učitelj ohrabivali i poticali. Oba načina interakcije pružaju mi podržavanje.	Postao sam svjestan kako su precizno formulirani članci Konvencije o dječjim pravima i kako su mnogi aspekti skriveni u njima. Naučio sam ih analizirati i razmišljati o njima.	Spreman sam sudjelovati u javnim raspravama o pitanjima koje razumijem. Spreman sam zagovarati svoje mišljenje o dječjim i ljudskim pravima, i isto sam spreman slušati mišljenja drugih ljudi.

Nastavni materijali

- Veliki listova papira (A2 za postere)
- Papiri u raznim bojama
- Flomasteri
- škare
- ljepilo
- Stari časopisi i novine
- Slike i fotografije
- Tekst Konvencije o pravima djeteta
- Kartice o dječjim pravima
- Tekst Konvencije o pravima djeteta
- Kartice s pravima djeteta

D Procedura

Lekcija 1

Učiteljica predstavlja cjeloviti plan sljedećih četiriju lekcija učenicima. Razred je trebao shvatiti da se bave temom dječjih prava, provoditi istraživanja i napokon stvoriti plakate koji pokazuju prava djece, kako bi (možda) ušli u natjecanje. Moglo bi biti pametno započeti aktiviranje prethodnog znanja učenika o pravima djeteta.

Učiteljica uručuje učenicima kopije Konvencije o pravima djeteta iz 1989. godine (vidi dodatak) od 54 članka, s time da su 41 i 42 - najznačajniji za učenike.

Zadatak: Pročitajte cijeli tekst (možda ga dovršite za domaću zadaću). Odaberite tri članka za koje smatrate da su posebno važni.

Na popisu koji je pripremila učiteljica s člancima pod brojevima, učenici označavaju članke za koje smatraju da su posebno važni. Rezultati se broje i popis se izrađuje i reda prema najčešće odabranim člancima.

Održava se rasprava u razredu (moderira je učiteljica). Pitanja za poticaj:

- Kako su se pojavili ti prioriteti, koji su bili motivi za njihovo odabiranje?

- Kako ovaj odabir prioriteta odražava stvarnu situaciju djece i adolescenata ovdje?
- Možete li identificirati temeljno načelo?
- Koji su elementi izostavljeni?

Lekcije 2 i 3

Učenici bi trebali raditi u skupinama od tri učenika. Učitelj/Učiteljica je mogla formirati te skupine:

- a) odabir slučajnim odabirom (npr. brojenjem 1 - 2 - 3);
- b) omogućavanje odabira učenika, iako treba uzeti u obzir razrednu dinamiku i uključenost;
- c) koristeći transparentne kriterije koje odredi učitelj/učiteljica.

Učenici daju ime grupi i dijele tri zadatka. Svaka grupa treba menadžera vremena, menadžera materijala i koordinatora.

Zapisuju za što je svaki član grupe odgovoran na vrhu A2 listova papira. Ovi se listovi za planiranje zatim izvjesu u razredu.

Kasnije će ih grupe koristiti za dokumentiranje koraka koje su poduzeli kako bi dovršili svoj rad.

U međuvremenu, učitelj/učiteljica je skinula listu s deset najčešće odabranih članaka i položila ih na stol s licem prema dolje. Grupa koordinatora sada će slučajno odabrati članak iz Konvencije. Sada dobivaju opis zadatka (vidi dolje):

Zadatak

Svaka grupa priprema plakat s pravom djeteta. Plakat će se sastojati od sljedećeg:

- naslov prava djeteta,
- tekst članka iz Konvencije o pravima djeteta,
- slika koja simbolizira pravo,
- tekst (članak, priča, izvješće) pronađen i preuzet iz novina, časopisa ili interneta, koji se odnosi na ovo pravo. Tekst bi trebao biti primjer incidenta u kojem je povrijeđeno ili obranjeno određeno pravo. Učiteljica/učitelj može pomoći i dati vam savjete o tome kako pretražiti moguće izvore!

Nakon završetka plakata - i ako ima dovoljno vremena - skupina će odabrati drugi članak od preostalih i izrađivati drugi plakat na isti način.

Grupe proučavaju svoj zadatak i odlučuju o tome tko je odgovoran za što (prema prethodno zapisanim zaduženjima).

Za sada (lekcija 2) postavili su popis potrebnih materijala i zabilježili sva pitanja koja su se mogla pojaviti, odlučili o svom planu djelovanja i postaviti vremenski raspored.

Važne stavke: Što treba učiniti? Što se mora prikupiti? Postoje li stvari koje članovi grupe mogu donijeti iz kuće? Gdje će se materijal pohraniti?

Važno je da učiteljica provjerava svaku grupu prema završetku lekcije kako bi vidjela jesu li posao i zadaće optimalno podijeljeni među članovima grupe.

Kratak dijalog o sljedećim pitanjima može biti koristan: Gdje smo u našem radu? Gdje nam treba pomoć? Je li u redu raspodjela zadataka unutar grupe? Je li svakome jasno što treba tražiti i / ili prikupljati kod kuće?

Zatim (kao zadaće između lekcija 2 i 3, kao i tijekom lekcije 3) djeca rade osvrt na svoje istraživanje (slike i tekst) i pronalaze stvari koje predstavljaju glavne izazove za koje im je potrebna podrška učitelja/učiteljice.

U lekciji 3, učenici donose sva istraživanja i stvari koje su prikupili u školu. Još jedna važna točka u lekciji 3 je dizajn i izrada plakata, koji bi trebao biti napravljen da izgleda privlačno. Učitelja/učiteljicu mogu pitati za savjete za ovaj zadatak.

Pojašnjenje logistike izložbe: gdje se treba održati i kada (možda u javnoj zgradi)? Tko će sudjelovati (samo naš razred, ili projekt predlažemo razredu partneru)? Tko će otvoriti svečanost? Tko će biti pozvan na svečanost otvaranja? Treba li biti dodjela nagrada za najbolji plakat? Tko će biti članovi žirija?

Lekcija 4

Prezentacija gotovih plakata u razredu, popraćena raspravom.

Pojašnjenje pitanja vezanih za izložbu (ako je planirano).

Pregled rada na ovom projektu (distribucija zadataka, problemi s istraživanjem i prikupljanjem informacija, što je bilo korisno / korisno savjetovanje, dobra / loša iskustva, dinamika grupe itd.).

Zaključno razmatranje teme prava djece: Što smo postigli kako bismo mogli poboljšati situaciju? Što se još može učiniti? Koji konkretni koraci mogu biti poduzeti? Kada je potrebno sudjelovanje vlasti?

Lekcija 9 (osnovna škola, 9 razred)**Zašto trebamo poštovati pravila?****A Plan nastavne cjeline**

	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Priprema	Učenici prikupljaju informacije o slučaju u kojem je školsko bilo prekršeno i zatim ponovo uspostavljeno.	Individualni rad: prikupljanje informacija	Standardizirana tablica za podatke
Lekcija 1	Učenik u nevolji (studij slučaja)	Grupni rad: analiza slučaja	Radni list za studij slučaja
Lekcija 2	Zašto škola ima pravila?	Grupni rad: gledanje školskih pravila kroz prizmu dječjih prava. Domaća zadaća: koja pravila upravljaju našim svakodnevnim životom?	Preklopnik i radni list: "Zašto škole imaju pravila?" Primjerci školski pravila Radni list: Kojih pravila bi se trebali držati tijekom dana?
Lekcija 3	Gdje u našem životu trebamo pravila?	Grupni rad: Tko „donosi“ i tko provodi pravila?	
Lekcija 4	Tko treba donositi zakone? (Pravila za postavljanje zakona)	Grupni rad: Koja pravila osiguravaju da su zakoni poštteni?	
Dodatak	Naknadna rasprava s ravnateljem ili stručnim suradnikom		

B Polazišne informacije i odgojno-obrazovni ciljevi

Važno načelo koje prolazi kroz sve nastavne jedinice s temom prava djeteta jest "učenje iz iskustva - učenje kroz primjer". Ovo se također odnosi i na školska pravila i zakone općenito. Škola je život, i može se promatrati kao mala slika društva. Školska pravila djeluju na sličan način kao i zakoni u političkoj zajednici, koja služe zajednici i štite ljudska prava.

Paralelno se ispituju sličnosti i razlike između pravila u školi i zakona u političkoj zajednici.

Paralele između školskih pravila i zakona na razini političke zajednice:

- Ni jedna zajednica ne može preživjeti bez dogovora njezinih članova da se pridržavaju pravila.
- Zakoni štite slabe. Zakoni su instrumenti za primjenjivanje ljudskih i dječjih prava.
- Zakoni se moraju provoditi, ako treba i prisilno, ali ovo bi trebalo biti iznimka. Oni mogu funkcionirati jedino ako su jasni i opće prihvaćeni. Stoga zakoni trebaju biti pravedni.

Razlike između škole i političke zajednice:

- Izrada i provođenje zakona je vježba moći. Snaga mora biti podložna kontroli.
- Zakoni se stoga moraju pridržavati načela ljudskih prava, a moć da se zakoni donose i provode mora biti podijeljena i podložna kontroli u demokratskoj zajednici.
- U političkoj zajednici postoje egzaktna pravila o tome koje tijelo ima pravo donijeti zakon.

- U školskoj zajednici odgovornost za utvrđivanje školskih pravila i njihovo provođenje počiva na ravnatelju škole i osoblju. Ipak (kao i zakoni u zajednici), školska pravila trebaju biti otvorena za raspravu u svjetlu prava djece, a učenici trebaju razumjeti i poštovati potrebu za školskim pravilima.

Pedagoški pristup: Lekcija slijedi spiralno uzlazni obrazac. U Lekciji 1 razmatra se određena povreda pravila u školi, nakon što je se povreda dogodila. Lekcija 2 bavi se pitanjem namjene školskih pravila i nudi odgovor da škola služi određenim pravima djeteta, a školska pravila važan su alat za dobro funkcioniranje škole. Lekcija 3 kreće se izvan horizonta školskog iskustva i gleda pravila u drugim sferama života. Lekcija 4 napokon uspoređuje liniju od pravila do zakona i pita tko bi trebao imati moć donošenja zakona koje svi mi trebamo provoditi.

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 9

Iskustvo dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: što su učenici naučili za svoj budući život?
Učenici se uče kako se suočiti s iskustvom nejednake distribucije moći. Uče se služiti svojim pravima ali ujedno spoznaju da postoje granice u tome koliko mogu postići.	Dječja prava su dio državnog zakonodavstva i kao takva trebaju biti obvezujuća za svakoga. Unatoč tome nisu svugdje u svijetu u cijelosti primijenjena.	Za učenike je iskustvo važno, jer će im pomoći kad budu odrasli građani u civiliziranom društvu da se nose s teškoćama u pregovorima i političkim porazima.
Učenici		
Kako sam iskusio dječja prava u razredu?	Što sam naučio o dječjim pravima?	Koje sam aktivnosti sposoban poduzeti?
Naučio sam proći kroz teški proces pregovaranja o pravima i dužnostima. Naučio sam kako se nositi s frustracijama i porazima.	Znam da su prava i dužnosti neophodni za zajednički suživot. Isto tako znam da su dječja prava dio tog okvira.	Mogu raspravljati o pravima i dužnostima, koristeći pritom svoje znanje. Sad mogu pregovarati i raspravljati s predstavnicima vlasti. Istodobno mogu s njima raspravljati i slušati ih.

D Procedura*Priprema za Lekciju 1*

Otprilike tjedan dana prije prve lekcije, učiteljica/učitelj dodjeljuje sljedeći zadatak: učenici trebaju pribaviti informacije o slučaju kada su zadnji put u školi kršena pravila te je učenik bio ukoren ili kažnjen. Trebaju napraviti bilješke, vođeni kratkim setom standardiziranih pitanja. Srećom, primjeri kažnjavanja učenika su

uglavnom rijetki, stoga bi se učenici trebali usuglasiti na koji slučaj će se usmjeriti.

Lekcija 1: Učenik u nevolji (studij slučaja)

Uvod (učenici sjede za stolovima koji su organizirani za grupni rad): Neki učenici izvještavaju o svojim istraživanjima o predmetu. Razred bi trebao odlučiti o slučaju koji bi željeli proučiti dublje (ako je moguće, slučaj iz neposredne društvene okoline, tako da učenici već razumiju kontekst i ne moraju učiti o tome).

Kršenje školskih pravila: ključna pitanja

1. Što se dogodilo?
2. Tko je uključen?
3. Je li bila određena kazna i koja kazna je bila dodijeljena?

Rasprava: Sada razred treba pokušati utvrditi problem koji je temelj istraživnog slučaja. Slučaj se neophodno povezuje sa školskim pravilima i interpretira se. Pretpostavimo, za potrebe demonstracije, slučaj je o učeniku koji je učestalo ujutro kasnio u školu, a nakon što su učitelji nekoliko puta s njime razgovarali, sad mu je dodijeljena dopunska nastava.

Učiteljica poziva učenike da iznesu svoje komentare (eventualno nakon prvog pisanja bilješki). Ovisno o slučaju, njihova se gledišta mogu razlikovati, ili se mogu složiti (primjerice, "bilo je sasvim ispravno učiniti nešto", ili "mislim da je ta kazna prilično nepravedna / previše teška").

Konačno, učitelj traži od učenika da sažmu komentare.

Sažeta poruka učitelja: ako se suočimo s takvim slučajem, vrlo često se pojave zahtjevna i kompleksna pitanja, koja trebaju biti detaljno ispitana kako bi se razumio slučaj u svim aspektima.

Učitelj daje svakom učeniku radni list koji uključuje pitanja o kojima su učenici već raspravljali i neka nova koja se usredotočuju na glavni problem i ulogu školskoga pravila. Radi se u grupama od četiri učenika

Studij slučaja: učenik u nevolji u našoj školi	
1. Što se dogodilo?	
2. Tko je otkrio ili prijavio slučaj?	
3. Tko je bio uključen?	
4. U čemu je problem? (Je li bilo potrebno da se zaštiti rad i život u školi?)	
5. Koje školsko pravilo se primjenjuje?	
6. Koja se kazna, ako ikoja, izrekla?	
7. Koji je učinak kazne bio na krivca i ostale učenike?	
8. ...	

Naravno, radni list može biti promijenjen ili dopunjen na skupnoj raspravi, ako je potrebno.

Grupe izabiru glasnogovornika i eventualno daljnje uloge (mjeritelj vremena itd.). Zatim članovi grupe razgovaraju o slučaju i bilježe sve svoje ideje na listu papira. Konkretno, oni raspravljaju o pitanjima 4 i 7, jer se bave glavnim pitanjem o problemu.

U preostalom vremenu: Svaka grupa odlučuje o obliku i sadržaju njihovih odgovora na pitanja 4 i 7 kako bi izabrani glasnogovornik to predstavio razredu tijekom naredne lekcije.

Lekcija 2: Zašto škola ima pravila? (trajanje: lekcija i pol)

Prezentacije, zatim rasprava o zadnjem zadatku lekcije: glasnogovornik svake skupine predstavlja odgovore na pitanja 4 i 7. Nakon toga održava se rasprava.

Poticaaj:

- U čemu se skupine slažu? U čemu se mišljenja razlikuju?
- Što mi se sviđa? S čim sam suglasan? Što me nije smetalo? Što držim neprihvatljivim? Zašto?

Općenito, nalaz učenika (uz podršku nastavnika) trebao bi biti: Svi uživamo osnovna ljudska i

građanska prava koja se također moraju poštovati u školi. Da bi se školi omogućilo poštovanje tih prava, moraju se stvoriti određeni uvjeti.

Učitelj ili učenik mogli bi sažeti ovu ideju kako slijedi: škola je mjesto gdje se mnogi ljudi, mladi i stari, upoznaju i rade zajedno. To mora biti organizirano, što zahtijeva pravila, kojih se svi u razredu trebaju pridržavati, uključujući i učitelja; na primjer, da lekcija treba započeti i završiti na vrijeme.

Uz to, škola je izravno odgovorna za neke od najznačajnijih prava djece: prije svega, pravo na obrazovanje.

Polazište i rasprava usmjerena na pravo na obrazovanje: Gdje je ovo pravo određeno?

Učitelj moderira raspravu dajući kratko obrazloženje o pravima djeteta i njihovoj važnosti za život škole. Može se koristiti sljedeći radni list, koji se također može povećati npr. na flipchartu ili na projektoru:

Zašto škola ima svoja pravila?	
Prava djece i adolescenata (Konvencija 1989)	Koja pravila u našoj školi štite ova prava?
Članak 13: Sloboda izražavanja	
Članak 14: Sloboda govora, savjesti i vjere	
Članak 24: Zaštita zdravlja	
Članak 28: Pravo na obrazovanje, uključujući pristup visokom obrazovanju i mjere da se osigura redovito pohađanje nastave	
Članak 31: Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme	
Članak 33: Zaštita od opojnih droga	
Članak 37: Zaštita od okrutnog postupanja	

Polazište i rasprava o temi "Praćenje školskih pravila iz perspektive dječjih prava: zašto škola ima pravila?"

Učiteljica piše ovu temu na ploči: "Zašto škola ima pravila?" Učitelj distribuira kopiju školskih ili razrednih pravila, olovku, komad papira za preklopnik (*flip chart*). Učiteljica zatim objašnjava zadatak:

- Formiraju se grupe od četiri učenika. Isprva, svaki učenik radi samostalno. Pročitajte školska pravila. Pokušajte, gdje god je to moguće, uspostaviti veze između školskih pravila i prava djece.

- Potom radite kao tim. Razmijenite svoje ideje i pokušajte odlučiti o tome koja se pravila škole podudaraju s pravima djece. Zapišite svoje rezultate.
- Uzmite obrazac "Zašto škola ima pravila?" i povežite članke Konvencije o dječjim pravima s pravilima vaše škole ili vašeg razreda.
- Izaberite dva glasnogovornika da prezentiraju vaše rezultate u razredu.

Učenici predstavljaju svoje rezultate u razredu. Učitelj inzistira na jasnom rasuđivanju, kako u prezentaciji tako u bilo kojoj raspravi koja se može pojaviti.

U zadnjih pet minuta lekcije, učitelj usmjerava pozornost razreda na temu lekcije i pitanje na ploči: Zašto škola ima pravila? (Očekuje se da će učenici sažeti rezultat lekcije u odgovorom kao što su: "Škola služi pravu svakog djeteta i adolescenta da se obrazuje" ili: "Postoje školska pravila koja osiguravaju da škola glatko i učinkovito ispuni svoju svrhu "itd.)

Kao zaključak ove lekcije mogu se dati zadaci: Napišite sažetak onoga što ste naučili u nekoliko rečenica

- a) na temu "(Škola) bez pravila ..." i
- b) na pitanje "Zašto škola ima pravila? "

Zadatak 2 (domaća zadaća, koju treba kopirati kao radni list zasebno ili na poleđini prethodnog radnog lista):

Pravila kroz cijeli dan

Odaberite jedan dan u tjednu. Na ovaj dan napišite dnevnik i zabilježite sva pravila koja ste morali slijediti (čak i sva nepisana pravila).

Pogledajte sva pravila koja vam govore kako se morate ponašati ili što morate činiti, npr.

- kad ste kod kuće sa svojom obitelji;
- kad se susretnete s prijateljima;
- kad kupite nešto u trgovini;
- kad prolazite kroz grad;
- itd.

Razmislite o pravilima koja su zapisana kao formalna pravila i koja pravila postoje kao nepisana, neformalna pravila. Na primjer, školska pravila su formalna. Pravila koja nam govore kako se ponašati za stolom ili kad smo zajedno s našom obitelji ili prijateljima su neformalna.

Vrijeme	Pravilo	formalno/neformalno
...		
07.00		
08.00		
09.00		
10.00		
11.00		
12.00		
13.00		
14.00		
15.00		
16.00		
17.00		
18.00		
19.00		
20.00		
21.00		
22.00		
...		

Lekcija 3: Tko stvara pravila u životu?

Učiteljica traži od učenika da kao stručnjaci pročitaju primjere iz njihove zadaće (vidi gore), uključujući primjere formalnih i neformalnih pravila.

Učitelj tada odabire dva primjera i piše ih na ploči popunjavanjem tablice koja je pripremljena, npr.

Vrsta pravila	Sadržaj	Doneseno od ...	Provodi ga...
Formalno pravilo (na primjer, zakon):	Ne smiješ preći cestu kad je na semaforu crveno.		
Neformalno pravilo	Ne smiješ se podrignuti za stolom.		

Učitelji poziva učenike da iznesu svoje promišljanje u dva prazna stupca, kao i sankcije za koje smatraju da su potrebne u slučaju da se pravilo prekrši.

(Pravilo za promet - zapravo zakon - bit će prilično jednostavno: postavlja ga Ministarstvo prometa (nacrt) i Sabor (zakonodavstvo), čije provođenje nadzire policija i, ako je potrebno, sudovi (npr. novčanim kaznama).

Teža, ali možda i zanimljivija zbog rasprave, su nepisana pravila npr. *Ne podrignuj se za stolom*; Sankcije u vezi toga su specifične s obzirom na obitelj i kulturu.

Učitelj bi trebao dati učenicima priliku da postupaju kao stručnjaci tražeći mnoge učenike da sudjeluju u plenarnoj raspravi. Zaključna informacija se potom upisuje u tablicu.

Učenici formiraju skupine od četiri ili pet učenika. Zadatak:

Razmijenite primjere neformalnih pravila na svojim radnim listovima; saznajte kako se ova pravila primjenjuju i kako se sankcionira kršenja ovih pravila. Osim toga: Postoje li pravila, norme ili čak zakoni koji su specifični za spol?

Rezultati se sabiru u plenarnoj raspravi. Moguće točke za fokusiranje tijekom rasprave:

Upišite i rangirajte nepisana pravila koja vrijede među vršnjacima (uz primjere)

- Tko definira ili modificira nepisana pravila i sankcije u slučaju da se pravilo prekrši?
- nepisana pravila za spol
- Koje mogućnosti moramo definirati ili modificirati pravila? Kada i gdje to možemo reći?

Lekcija 4

Kome treba biti dopušteno da donosi zakone? (Pravila za donošenje zakona)

U uvodnom dijelu lekcije započinje se pregledom utvrđenih zaključaka i spoznaja u posljednjim lekcijama, u kojima su učenici razmatrali neformalna pravila i zakone. U ovoj lekciji približavamo se uvidu na to kako treba donijeti zakone.

Potica: Učitelj daje sljedeći "primjer" zakona (pisan ili projiciran na ploči):

1 Svi muškarci rođeni u travnju ne moraju plaćati poreze.

Rasprava: učenici mogu slobodno komunicirati, po potrebi ih se potiče s nekoliko otvorenih pitanja. Njihove se ideje mogu usredotočiti na točke kao što su:

- Ovaj zakon je nepravedan, jer krši načelo nediskriminacije.
- Diskriminira različite skupine (sve žene, ne samo žene rođene u travnju).
- služi interesima male skupine ljudi, naime muškaraca rođenih u travnju.
- Zakoni trebaju služiti za dobrobit svih. Zakoni koji ne služe dobrobiti svih trebaju biti spriječeni.
- Nepravedni zakoni uzrokuju sukob u zajednici i možda čak i uništavaju zajednicu.

Učenici formiraju skupine od četiri ili pet učenika. Zadatak: Učenici trebaju raspraviti koja su pravila i načela nužna za zaštitu od nepoštenog zakonodavstva. Trebaju se usuglasiti o najviše tri ključna elementa za naknadnu prezentaciju.

Slijedi prezentacija, rasprava, uspoređivanje i zaključci.

Tko zapravo donosi zakone u našoj zemlji?
Prikupljanje prethodnih znanja učenika; sažeti unos / kratki prikaz učitelja.

Glavna pitanja: Ustav obuhvaća ljudska prava, uključujući načela jednakosti i osobne slobode. Sadrži i odjeljak koji definira tko može donositi zakone; u većini država to je tijelo predstavnika naroda (npr., narodnih zastupnika u Hrvatskom saboru) koji donose zakone većinom glasova.

Ti predstavnici moraju se kandidirati na izborima i stoga su podložni nadzoru građana. Zakoni se donose izravnim glasovanjem većine zastupnika.

Možda zaključna rasprava s pregledom onoga što je naučeno u ovoj nastavnoj cjelini s pogledom na budućnost života mladih osoba u društvu oblikovanim normama i zakonima.

2: Polazišne informacije

1. Često postavljana pitanja o Konvenciji o pravima djeteta

O čemu je riječ?

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta međunarodni je ugovor o ljudskim pravima koji uređuje prava mladih. Usvojila ga je Opća skupština Ujedinjenih naroda 1989. godine. Konvencija se sastoji od 41 članka o pravima mladih, jedan članak o javnoj osviještenosti i obrazovanju te 12 članaka o tome kako nadzirati, ratificirati i primjenjivati Konvenciju. Konvenciju o pravima djeteta usvojilo je više zemalja nego bilo koji drugi međunarodni ugovor o ljudskim pravima. Do prosinca 2008. Konvenciju su potpisale i ratificirale 193 zemlje.

Što je dijete prema Konvenciji o pravima djeteta?

Prema UN-u pojam „dijete“, odnosi se na sve mlade ljude ispod 18 godina, osim ako se punoljetnost (tj. dob kad je osoba pravno priznata kao odrasla osoba) ne stekne ranije. Ovo je navedeno u prvom članku Konvencije.

Kako djeluje Konvencija?

Iako Konvencija nije proizašla iz nacionalnog prava, načela Konvencije moraju se odražavati u nacionalnom zakonodavstvu, politikama i programima zemalja koje su je potpisale i ratificirale. Vlade također moraju podnositi redovita izvješća Ujedinjenim narodima o njihovom napretku u primjeni Konvencije. Sustav izvješćivanja pritišće vlade da poštuju prava mladih ljudi.

Utječe li Konvencija na naše živote?

Ratificirajući konvenciju, vlade su se obvezale poštovati prava osoba mlađih od 18. godina da sudjeluju u odlukama koje se odnose na njih, da prežive i da ih se štiti od zla. Članak 4 kaže, kad vlade usvoje Konvenciju, one će poduzeti „prikladne mjere“ da je provode. Isto tako kaže da će glede gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, države stranke poduzeti takve mjere u što širem opsegu svojih raspoloživih sredstava. Jednom kad znamo što Konvencija preporučuje, možemo djelovati tako da osiguramo da ta prava postanu pravila koja će odrediti kako se odnosi prema mladim ljudima.

2. Dječja prava - dio procesa ljudskih prava

Konvencija o pravima djeteta je povijesni instrument ljudskih prava koje je naišao na najveće prihvaćanje diljem svijeta. To su ratificirale sve zemlje (osim dvije), i time postavili djecu i njihova prava u središte nastojanja da se uspostavi univerzalna provedba ljudskih prava. S ratifikacijom ovog instrumenta, nacionalne vlade su se obvezale na zaštitu i osiguravanje prava djece. U isto vrijeme, one su izrazile želju da se drže same odgovornima prema sebi i prema međunarodnoj zajednici.

Konvencija o pravima djeteta zasniva se na različitim kulturnim tradicijama i pravnih sustava.

To je univerzalno priznat skup standarda i obveza o kojima se ne može pregovarati. To određuje - bez ikakvog oblika diskriminacije - temeljna ljudska prava za svu djecu diljem svijeta.

- pravo na život
- pravo na razvoj nečijeg punog potencijala
- pravo na zaštitu od štetnih utjecaja, zlostavljanja i eksploataciju
- pravo da u potpunosti sudjeluju u obiteljskom, kulturnom i društvenom životu

Svako pravo koje je zapisano u Konvenciji nerazdvojivo je od ljudskog dostojanstva i

skladnog razvoja svakog djeteta. Konvencija štiti dječja prava postavljajući standarde u zdravstvenoj skrbi, obrazovanju te pravnim, društvenim i socijalnim uslugama. Ti standardi su mjerilo na temelju kojih se može ocijeniti napredak. Države koje su članice ove Konvencije su obvezne razviti i poduzeti sve akcije i politike u svjetlu najboljeg interesa djeteta.

Konvencija o pravima djeteta je prvi pravno obavezujući međunarodni instrument koji je inkorporirao cijeli opseg ljudskih prava – građanska i politička prava kao i gospodarska, socijalna i kulturna prava. Dva dodatna protokola, o sudjelovanju djece u oružanim sukobima i o prodaji djece, dječjoj prostituciji i pornografiji, usvojena su kako bi osnažila odredbe Konvencije u tim područjima. Stupili su na snagu 12. veljače i 18. siječnja 2002. godine.

Razvoj modernih društava ukazuje na jedno drugo pitanje: prava slobode podupiru razvoj pluralističkih društava potičući visoki stupanj sekularizacije i individualizacije životnog stila. Na koji način će ta društva održati minimalni konsenzus osnovni vrijednosti obavezujuće za sve građane?

Ljudska prava i dječja prava uvelike su doprinijela tome da se svijet čini sigurnijim i humanijim mjestom za život te su modernizirali političke, gospodarske i kulturne sisteme diljem svijeta. Međutim, nikad se ne smiju uzimati zdravo za gotovo, i svaka generacija mora doprinijeti njihovom razvoju, nanovo pregovarajući i boreći se za njih kako bi ispunila očuvanje ljudskih i dječjih prava u budućnosti.

Ljudska prava, na kojima se temelje dječja prava, imaju dugu tradiciju, s mnogo prethodnika i paralelama u velikim svjetskim religijama i filozofijama. Suvremena ljudska prava su deklarirana u dobu prosvjetiteljstva te su inspirirali američku i francusku revoluciju. Danas, ona su inkorporirana kao pravna povelja u pisanim i nepisanim ustavima modernih demokracija. Kroz povijest, ljudska prava bila su od osobite važnosti da zaštite slabe od jakih. Tu dječja prava postaju važna: manjine su među grupama čiji je pravni status prema izvršnim moćima je najslabiji.

Proces razvoja ljudskih prava proizveo je uzastopne rodove ljudskih prava: prava na slobodu, socijalna prava s naglaskom na vrijednosti jednakosti i - još uvijek predmet rasprave - ekološka i društvena prava koja se bave pitanjima razvoja i mnogostruke ovisnost u pretežno globaliziranom svijetu, i, u nastavku, provedbe dječjih prava.

Proces razvoja i širenja ljudskih i dječjih prava je još uvijek u tijeku: opće prihvatanje ljudskih i dječjih prava se propitivalo, ljudska i dječja prava se oduzimaju od strane diktatorskih i autokratskih režima diljem svijeta, a dinamika razvoja modernih društava i tehnologija nameće nova pitanja i izazove. Na primjer, kako se može zaštititi privatnost komuniciranja u doba Interneta?

Ljudska prava stekla su rastuću važnost kao okvir za sekularnu etiku, i kao takva kodificirana su u poveljama UN-a i Konvenciji Vijeća Europe o ljudskim pravima. Predstavljaju samo set vrijednosti koji ima šansu da ga univerzalno prihvati svjetska zajednica.

Međutim, država može zloupotrijebiti svoje pravo suvereniteta kao zaštitu a pritom kršeći osnovna ljudska i dječja prava svojih građana. To je otvoreno pitanje na koji se način ljudska i dječja prava trebaju prisilno primijeniti i štiti u svijetu suverenih država uključujući demokracije i diktature. Povelja UN-a, čini se, treba se dodatno razviti kako bi štitila mir ne samo između, već i unutar država.

Dječja prava – prirodna prava

Ljudska prava su opća. To je njihov zavjet pod kojim postoje ili propadaju. Ona su nevidljiva i ne mogu se mijenjati, niti ograničiti statusom pukog političkog folklor zapadnog svijeta.

Dječja prava su prirodna prava. Ona su neotuđiva. Stoga niti jedno državno tijelo nema moć dodijeliti ili oduzeti ljudska prava, već ih mora prepoznati i štiti. Ljudska prava impliciraju da država služi čovjeku, a ne obrnuto. Ona se primjenjuju na svakog čovjeka, neovisno o dobi, spolu, etničkom podrijetlu, nacionalnosti i tako dalje.

Međutim, ljudska prava sadrže i odgovornosti. Na primjer, pravo pojedinca na slobodu treba biti balansirano s pravima drugih ljudi: moja sfera sloboda ne smije se širiti na štetu drugih. Primjerice, sloboda izražavanja ne uključuje pravo da vrijeđamo druge ljude. U nekim zemljama, sloboda vlasništva, s obzirom na vlasništvo tvornica i sredstava proizvodnje, ograničena je zakonom kako bi se kontroliralo menadžerske odluke koje se tiču sigurnosti zaposlenja radnika. Pitanje balansiranja i ograničavanja ljudskih prava je trajan izvor problema i tužbi koje se trebaju riješiti bilo kroz političke odluke ili u nadležnosti ustavnog suda.

Navedeno također objašnjava zašto su različite „vrste“ ljudskih prava, kao što je rečeno, su proizašle iz demokracija diljem svijeta.

3. Kako su nastala dječja prava

1945.	Nakon drugog svjetskog rata, mnoge države u svijetu formirale su zajednicu – osnovala su UN, to jest Ujedinjene narode. Htjeli su zajedno poduprijeti mir i slobodu u svijetu.
10. prosinca 1948.	Na ovaj dan Ujedinjeni narodi usvojili su Opću deklaraciju o ljudskim pravima. Osnovna prava svih ljudskih bića također se primjenjuju i na djecu. Uskoro je utvrđeno da su djeca nešto posebno i da trebaju posebnu zaštitu.
1950.	Napisana je prva verzija dječjih prava. Kroz nekoliko godina predstavnici država članica raspravljali su o tome u Ujedinjenim narodima.
20. studenoga 1959.	Na ovaj dan, ujedinjeni narodi usvojili su Deklaraciju o dječjim pravima. Takva deklaracija nije obvezujuća za sve države, ali njezina je prednost da je sve države smatraju preporukom za njezine buduće politike.
1979	U cijelom svijetu ova godina se slavi kao godina djeteta. O pravima djeteta se razmišljalo i raspravljalo svugdje. Zbog dobrobiti djeteta sve više i više ljudi željelo je da se ta prava detaljno razrade i, što je puno važnije, postanu pravno obvezujuća.
20. studenoga 1989.	Na ovaj dan, Opća skupština Ujedinjenih naroda jednoglasno je usvojila Konvenciju o pravima djeteta, ili kako mi to kažemo, Ugovor o dječjim pravima. Nakon toga, vlade gotovo svih naroda potpisale su ovu konvenciju o dječjim pravima. Napravivši tako, obećale su širiti informacije o pravima djeteta u svojim državama, primijeniti ih te dati posebnu pažnju zaštiti djece. Ali još uvijek, u nekim dijelovima svijeta, djeca trpe veliku nepravdu. Svaki od nas je odgovoran i mora nešto poduzeti kako bi sva djeca uživala svoja prava.

4. Prava djeteta: stjecanje iskustva, upoznavanje i njihovo primjenjivanje

Djeca ne bi trebala samo znati koja prava imaju, već i naučiti kako ih poštovati i koristiti. Da bi se to postiglo, škola mora ponuditi okvir koji učenicima omogućava širok raspon iskustva učenja o pravima djeteta. U odnosu na tri glavne kategorije obrazovanja za demokratsko građanstvo, one se mogu sažeti kako slijedi:

Stjecanje iskustva dječjih prava (učenje kroz dječja prava): Učenici stječu iskustvo prava djeteta kroz načela kojima se upravlja razredom i školskom zajednicom, što ima izravan utjecaj na njih. Ova kategorija ima veze s razvojem stavova, vrijednosti i vještina.

Upoznavanje dječjih prava (učenje o dječjim pravima): Učenici znaju i razumiju koja imaju prava. Ključno je za taj proces, u kojemu je znanje i razumijevanje u središtu, planiranje i priprema učitelja u ciljanom i promišljenom vođenju učenika ka sazimanju i izvođenju zaključaka.

Primjena prava djece (učenje za dječja prava): Djecu se potiče da poštuju i iskoriste svoja prava u razredu i školi. Na taj su način obučeni za njihovu buduću ulogu formiranih i aktivnih građana u demokratskoj zajednici (to ima veze sa sudjelovanjem, kako u školi, tako kasnije u životu odraslih građana).

Učenje u duhu dječjih i ljudskih prava ("kroz") i učenje kako sudjelovati u demokratskoj zajednici ("za") zadaća je cijele školske zajednice. Svi učitelji i ravnatelji moraju igrati svoju ulogu, kao i učenici i njihovi roditelji.

Te tri dimenzije učenja za demokratsko građanstvo međusobno se podržavaju i nadopunjuju. Prilike za pokretanje i provođenje odgovarajućih procesa učenja opisane su i prikazane u ovom priručniku. Konkretno, pojava "doživljavanje prava djece" podrazumijeva pažljiv odabir metoda poučavanja i učenja koje omogućuju učenicima da iskuse školu kao mikro-zajednicu u skladu s načelima ljudskih prava i dječjih prava.

Da bi se to postiglo, od vitalne je važnosti da djeca doživljavaju osjećaj poštovanja prema sebi kao prema osobama i da se njihovo mišljenje čuje u diskusijama ili donošenju odluka. Iskustva djece i mladih trebaju se poštovati i trebaju se odraziti na to, jer upravo ta točka povezuje njihovo stvarno iskustvo s njihovim znanjem i razumijevanjem ljudskih i dječjih prava.

Da bi učenici doživjeli, upoznali i primijenili dječja i ljudska prava – da bi zaista sudjelovali u demokratskoj zajednici - u primjerenom okviru škole, to je bez sumnje izazovna zadaća za cijelu školsku zajednicu. Ne samo da nastavnici i školski menadžment već i djeca i njihovi roditelji moraju odraditi svoj dio, kako bi to uspješno postigli. Bitna komponenta u ovom procesu je načelo sudjelovanja. Na taj način, mnogi oblici sudjelovanja koji se već prakticiraju u razrednim prostorijama i školskim zajednicama postaju dio obrazovanja za djecu.

Različiti oblici sudjelovanja

Sudjelovanje može imati mnoge oblike. Sudjelovanje može započeti u razrednoj ili školskoj zajednici i proširiti se na šire društvo izvan škole:

1. Informirati se o aktualnim pitanjima i vodstvu
2. Pisati o aktualnim pitanjima i vodstvu
3. Razgovarati o aktualnim pitanjima
4. Podržati određena kretanja unutar zajednice
5. Osnivanje grupe za zagovaranje (ili političke stranke) ili pridruživanje osnovnoj organizaciji
6. Sudjelovati u sastancima skupine za zagovaranje
7. Voditi nevladinu organizaciju
8. Glasovati na izborima
9. Podržati kandidate u izbornim kampanjama
10. Kandidirati se na izborima i nakon izbora preuzeti dužnost
11. Platiti poreze
12. Uključiti se u lobiranje
13. Odslužiti vojni rok
14. Korištenje pravnih putova, npr. kontaktiranje vladinih dužnosnika, rješavanje predmeta na sudu itd.

5. Pedagoški pristup: učenje iz primjera

Ovaj priručnik primjenjuje razredni induktivni pristup poučavanja i učenja kroz konkretne primjere. Proučavanjem ili doživljavanjem jednog ili više primjera učenici mogu shvatiti opće, apstraktno načelo ili uvid. Ovaj priručnik prikazuje tri koraka koje nastavnici trebaju poduzeti prilikom poučavanja primjerima:

1. Pažljiv izbor jednog ili više odgovarajućih primjera; odlučivanje o najboljem mediju i metodi za predstavljanje primjera.
2. Stvaranje pažljivo moderiranih faza rasprave i razmišljanja tijekom kojih učenici - koristeći primijenjeni primjer - razvijaju svoje opće poznavanje teme i ključnih pojmova. U fazama rasprave i razmišljanja, učenici razvijaju svoje opće razumijevanje i dolaze do razumijevanja ključnih pojmova koje je primjer pokazao.
3. Stvaranje prikladnih mogućnosti za korištenje novostečenog znanja i kategorija primjenom na nove kontekste (prijenos znanja).

Radi podrške učitelju u izvođenju koraka 2, ista matrica se koristi u svim nastavnim jedinicama. Ta matrica objašnjava tri dimenzije koja se odnose na obrazovanje za demokratsko građanstvo i

obrazovanje za dječja prava koja su važna za opisanu jedinicu.

Predložena su ključna pitanja koja će usmjeriti razmišljanje učenika u razredu. Ovaj napor razmišljanja od strane učenika je važan, jer ciljevi učenja ne bi smjeli ostati izvan misli učitelja ili učenika, već ih učenici trebaju izraziti svojim riječima, kao nešto što su razumjeli, iskusili, u čemu su obučeni, ili to žele raditi u budućnosti. Razmijenivši svoje uvide u razredu, učenici će imati koristi jedni od drugih, kao i razredna zajednica u cjelini.

Procesi učenja postat će najmoćniji i najučinkovitiji onda kad učenici znaju zašto uče određene dijelove informacija, pojmova i kategorija, vještina ili načina i načela ponašanja u demokratskim zajednicama. Faze razmišljanja i rasprave stoga ne bi trebale izvući samo opće zaključke iz konkretnih primjera, već obuhvatiti cijeli proces učenja.

Što se tiče konstruktivističkog učenja, učenici će postati svjesni vlastitog osobnog pristupa učenju općenito, saznat će koja su vrsta učenika i kakve specifične prednosti i potrebe učenja imaju.

Poučavanje u duhu ljudskih prava ("kroz") potiče učitelje da učenici daju prostor i vrijeme da uče prema svojim potrebama. Možda će na taj način spoznati o tome koji smo profil učenika postati dio našeg identiteta.

Gledano iz perspektive demokratskog izvođenja nastave, učitelj ne bi trebao zadržati ciljeve učenja izvan svoga uma, već ih razmijeniti s učenicima, što će samo po sebi pretvoriti planiranu lekciju u vježbu u demokratskom odlučivanju.

Konačno, ovaj oblik meta učenja u razredima dječjih prava daje model kako poučiti učenike da organiziraju vlastite procese učenja. U suvremenim društvima procesi promjene - primjerice, tehnologija, ekonomija, globalizacija ili okoliš - postaju dinamičniji i složeniji.

To stvara nove izazove budućim generacijama: da bi uspjeli u svojim poslovima i sudjelovali u donošenju odluka, trebat će sudjelovati u cjeloživotnom procesu učenja, te u rješavanju problema koje nitko u školi ne može predvidjeti. Naši učenici stoga trebaju postati stručnjaci u suradničkom učenju, projektnom radu, procjeni procesa i rješavanju problema. U ovom priručniku predložili smo male korake za djecu na početku njihovog života kao učenika.

6. Učenje temeljeno na zadacima: podržavajuće učenje

Nastavne cjeline su zamišljene kao mali projekti u kojima se učenici suočavaju s problemima koji su tipični za projektni rad - usmjereni na predmet/temu istraživanja, organizaciju posla, komunikaciju, pažljivo planiranje i pridržavanje vremena itd. U procesu pronalaženje načina kako identificirati i riješiti probleme, učenici razvijaju širok spektar kompetencija (učenje temeljeno na zadacima).

U nastavnoj cjelini 1, djeci se daje zadatak stvaranja cvijeta koji nosi njihovo ime i njihovu fotografiju.

Njima je prepušteno to kako će dizajnirati svoj cvijet, gdje će dobiti materijale, kako će pronaći fotografiju, kako će planirati svoje vrijeme. Na taj način djeca će puno naučiti "na poslu", ali učitelj treba pažljivo razmišljati o moderiranju zadatka, odlučujući o sljedećim pitanjima: Koliko vremena će djeca imati? Koji materijal trebam osigurati? Trebam li nabaviti neke gotove dijelove za cvjetice? (vidi varijacije za projekt opisan u nastavnoj cjelini1)

Ovaj primjer pokazuje da se u vrlo ranoj dobi djeca potiču da preuzmu odgovornost za svoj rad u razredu, zapravo dijele odgovornost s učiteljem. Ova vrsta iskustva učenja je važna ako učenici trebaju samostalno planirati svoj rad na naprednijem stupnju.

U obrazovanju o dječjim pravima, kao grani obrazovanja za demokratsko građanstvo, učitelj će djelovati u širem spektru uloga i aktivnosti. Podučavanje "o" pravima djeteta odgovara ulozi poučavatelja - putem predavanja, čitanja, videoisječka itd. Podučavanje "kroz" i "za" prava djece, s druge strane, zahtijeva od učitelja da svoju ulogu promišlja kao model ili uzor za ponašanje učenika.

Djeca će uočiti da je poruka odrasle osobe vjerodostojna ako njegovo ili njeno ponašanje podržava, na primjer, glasom i razinom razumijevanja, tolerancije, pravednosti ili ohrabrenja. Kao što pokazuju sve nastavne jedinice u ovoj knjizi, metode poučavanja i učenja usko su povezane s predmetom/temom poučavanja. Pristup učenja temeljenog na zadatku zahtijeva pažljivo planiranje i pripremu od strane učitelja, koji u razredu ima više ulogu promatrača i moderatora. Stoga, dok učenici rade, učitelj bi ih trebao pažljivo promatrati jer on treba identificirati i učinkovito odgovoriti na kompetencije i potrebe učenika za učenjem u smislu znanja i razumijevanja, te razvoja vještina i vrijednosti.

7. Poučavanje prava djece: ključna pitanja koja će voditi izboru nastavnih metoda

U ovom priručniku opisali smo niz malih projekata za obrazovanje za dječja prava na takav način da promoviramo temeljni pristup učenju temeljenom na zadatku, usredotočenog na rješavanje problema, na interaktivno učenje usmjereno na učenike i školu kao model društva u malom koje se orijentira prema načelima ljudskih i dječjih prava.

Učitelj može prenijeti ovaj pristup učenju u druge zadatke i teme. Metode poučavanja u ovom pristupu predstavljaju važan dio poruke. Sposobnost odabira metoda koje podržavaju sadržaj i učenje trebaju biti vidljive kroz ovu knjigu. Slijedeća ključna pitanja mogu poslužiti kao smjernica pri planiranju daljnjih projekata ove vrste:

Ključna pitanja	Upućivanje na module ove knjige
Jesu li teme i metode prikladne za razinu znanja, stavove i očekivanja učenika?	O tome učitelj mora sam odlučiti kao i o tome koju vrstu usmjeravanja trebaju učenici.
Struktura učenika (na primjer, spol, etnička pripadnost, potrebe za učenjem) određuju uvjete učenja u razredu. Je li učitelj/učiteljica uzela u obzir te posebne uvjete u svom izboru metoda?	Samo učitelj može odgovoriti na ovo pitanje. Možda specifični uvjeti učenja ili sastav pojedinog razreda zahtijevaju da se nastavna jedinica izmijeni kako bi se bavila određenim pitanjima ili zadovoljila specifične potrebe učenika.
Potiču li, i podržavaju odabrane metode interes učenika i volju za učenjem?	Pristup učenju temeljenom na zadacima u tim modulima osigurava aktivno sudjelovanje učenika u lekcijama.
Omogućuju li odabrane metode učenicima priliku da osobno preuzmu inicijativu i dopuštaju im organiziranje i usmjeravanje vlastitog učenja?	Svi nastavni moduli oblikovani su kao projekti. Učenici su odgovorni za svoj rad, uključujući upravljanje vremenom. Rizik neuspjeha odgovara rizicima koji se nalaze u stvarnim životnim situacijama - i ako se reflektiraju s empatijom, nudi važnu priliku za učenje.
Omogućuju li ove metode učenicima da razmisle o svojim osobnim iskustvima i radnjama?	Svi moduli uključuju fazu objašnjenja, a u nekim od njih učenike se traži da razmisle o svom iskustvu učenja.
Potiču li ove metode učenike da gledaju na probleme i pitanja iz različitih perspektiva?	Npr. u nastavnoj cjelini 1 <i>Imam ime</i> , djeca postaju svjesna i shvaćaju dok se međusobno percipiraju da je svaki pojedinac jedinstvena osobnost. Npr. u nastavnoj cjelini 8: odabrano pravo djeteta se analizira s različitih gledišta.
Podržavaju li metode kritičko razmišljanje i diskusiju u razredu?	Svi moduli uključuju raspravu i kritičko razmišljanje.
Omogućuju li ove metode učenje "umom, srcem i rukama"?	Stvaranje umjetničkog djela, stvaranje kutije s blagom, djelovanje kao mađioničar.
Omogućuju li ove metode učenicima da iskuse svoje sposobnosti?	Učenje se odvija u različitim kontekstima (individualni rad, suradničko učenje, razredne rasprave). Projekti vode do vidljivih rezultata. Razmišljanje o vlastitom učenju pomaže učenicima da postanu svjesni koliko su napredovali i koje su ciljeve postigli.
Omogućuju li metode različitim vrstama učenika da uče na različite načine (konstruktivističko učenje)?	Pojedinačne postavke učenja i širok spektar aktivnosti omogućuju različitim vrstama učenika da rade i razvijaju se prema svojim potrebama.
Osposobljavaju li metode učenike da razviju osnovne vještine (npr. prikupljanje informacija, prezentacija, planiranje projekta, rad u timu)?	Projektni rad je idealan način razvijanja osnovnih vještina, uključujući prikupljanje informacija, prezentiranje, planiranje projekta, rad u timu.

8. "Ali to znači da imam pravo na odmor, zar ne?" Prava djeteta u razredu

Učiteljica Sandra Siverić iz Bosne i Hercegovine, pažljivo je pripremila razred. Djeca sjede u skupinama. Njihove su klupe složene u grupni stol, a na svakom se nalazi velika otmotnica.

Za jednim su stolom zečevi, za drugim su medvjedi, a tigrovi sjede oko trećeg stola.

Uzbuđenje je veliko, zec otvara otmotnicu na svojem stolu. Učiteljica traži od 8-godišnjaka da pročita načela dopuštena u razredu.

Zec čita: "Djeca imaju pravo na najvišu razinu dostupnih zdravstvenih i medicinskih usluga", i ponovno sjeda.

Pod kojim se brojem nalazi ovo pravilo", pita učiteljica. "Ne radimo aritmetiku, ali broj je važan!" Poslušno, zec ponovno stane na stražnje noge i čita, "Članak 24". Učiteljica je zadovoljna. Zec može doći na ploču pred razred. Članak 24 je prikazan na komadiću papira u obliku balona. Dječak može pričvrstiti ovaj balon na ploču.

Na ploči postoji prostor za mnoge balone. Zajedno, baloni će nositi košaru s nakojoj piše "Dječja prava". Učiteljica je jednako sretna kao i mali zec: "Ovo je jedno od prava koja imate", objašnjava djeci. Ona nastavlja: "U svim vašim otmotnicama postoji mnogo više prava. U svakoj je otmotnici ispisano jedno pravo i balon. "Djeca su razumjela. Sada su mnoge ruke u zraku. Svi su spremni otvoriti otmotnicu, ustati, pročitati pravo upisano na balonu i pričvrstiti ga na ploči.

Ova se aktivnost nastavlja sljedećih četrdeset minuta. Sada je red na medvjedima. Toniye, na mladoj medvjedici. Ona je izvukla članak 30. Čita ga: "Djeca pripadnici manjine imaju pravo uživati u vlastitoj kulturi, prakticirati vlastitu religiju i koristiti svoj vlastiti jezik." Za sljedećim stolom je tigar koji dodaje: "Djeca imaju pravo na odmor i slobodno vrijeme, sudjelovanje u igri i sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnosti - Članak 31. "

Učenici trećeg razreda su veseli, oduševljeni i aktivni. Mnogo je pokreta i šaputanja, a svi žele da ih se čuje.

Je li ovo dobro poučavanje? Je li ovo dobra lekcija o pravima djeteta? Koliko je relevantna ova lekcija za prisutne učenike? Kako se razvijaju njihove kompetencije?

Pogledajmo još jedan detalj iz ove lekcije. Neposredno prije kraja sata, učiteljica pita učenike trećeg razreda što su naučili. Pametna djevojčica za stolom zečeva, podigla je ruku i primjećuje: "Sada znam da postoji ovaj članak 31 koji kaže da imam pravo na odmor i slobodno vrijeme. To znači da sada imam pravo na odmor, zar ne?"

Jer, sada sam umorna i trebam stanku! "Cijeli razred se počinje smijati. Učiteljica se najprije pridružuje smijehu, a zatim zamišljeno gleda u razred.

Što se dogodilo? Koji je rezultat lekcije? Učiteljica se suočila s poteškoćom. Učenica nije samo naučila nešto u ovoj lekciji, već je također napravila zanimljiv pokušaj da se primijeni na svakodnevnu situaciju.

S obzirom na situaciju u kojoj se je učiteljica našla, opravdano je postaviti pitanje je li Konvencija, koja je zamišljena kao pravni instrument, namijenjen tome da se koristi na taj način?

Treba li biti moguće - budući da se slijedi konstruktivistička paradigma - da svaka osoba mora biti u stanju konstruirati/izgraditi vlastito tumačenje prava? Što se događa u razredu, ako bude dopušteno da se to dogodi?

U ovom trenutku Sandra Siverić, učiteljica trećeg razreda, nije imala vremena razmišljati o složenim pravosudnim ili društvenim pitanjima.

Ona je unijela novi koncept u razred i sada je znala da je postignut odlučujući trenutak, jer je unijela prekretnicu u svoj razred. Sada će odlučiti hoće li prava djece ostati sretni baloni iz lekcije - bez izravnog utjecaja na svakodnevno razmišljanje, ili će to biti stvarno propitivanje i primjena Konvencije o pravima djeteta!

Sandra Siverić reagirala je na sljedeći način: pogledala je razred, a zatim se okrenula djevojčici i rekla: "Da, u pravu si. Da, članak 31. postoji i jamči vama i drugoj djeci pravo na odmor i oporavak.

To znači da moram pažljivo razmišljati o tome koliko domaćih zadaća vam zadajem. Moram razmišljati o tome je li fer za učenike koji završavaju svoj posao tijekom lekcije da nemaju ništa za domaću zadaću i hoće li oni koji polako i možda pažljivije rade tijekom lekcija morati raditi više za domaću zadaću i stoga imati manje vremena za odmor i oporavak.

Da, moram razmišljati o takvim stvarima, jer znam što kaže članak 31. Uostalom, nastavlja učiteljica Siverić, „moram Vam reći nešto drugo. Vi također znate za članak 28. Ovaj vam članak garantira pravo na obrazovanje. Za vas i za vaše prijatelje to znači da je vrijeme do odmora vrijeme za obrazovanje!

Razred je bio tih. Učenici nisu baš bili oduševljeni tim odgovorom. Pa što se dogodilo? Osmogodišnja djevojčica pokušala je shvatiti međunarodno

važeću Konvenciju koju je ratificirala njezina Zemlja i prihvatila je kao zakon Države.

No, više od toga, pokušala je povezati Konvenciju o pravima djeteta sa svojim svakodnevnim iskustvom, pa čak je i primijeniti.

Pokušala ju je protumačiti i primijeniti na pravom mjestu svoga života - jer je škola upravo mjesto gdje se dijete može izravno obratiti svojoj državi. Ovo je mjesto gdje se odlučuje o tome kako država susreće dijete i kako dijete susreće državu.

A učiteljica? Ova je učiteljica izišla u susret svojoj učenicima na istoj razini. Dopustila je ono što nazivamo "osnaživanje", dok istodobno pokušavamo pravilno reagirati.

Sandra Siverić je počela utirati novi put zajedno sa svojim učenicima. Ona je - na više ili manje razumljiv način osmogodišnjaku - pokazala da unutar Konvencije o pravima djeteta, ima međuovisnih članaka.

To su članci koji, iako ne negiraju jedni druge, moraju se shvatiti kao međusobno ovisni. U svakom slučaju, u ovom razredu, ovog jutra, Konvencija o pravima djeteta bila je primijenjena kao instrument - ne samo onaj koji treba poznavati, već onaj koji bi trebao postati primjenjiv vrijednosni sustav koji može pomoći pojedincima da procjenjuju vlastito djelovanje u okviru šireg konteksta.

Dio 3: Dokumenti i nastavni materijali

Na sljedećim stranicama nalaze se važni dokumenti o temi prava djece za uporabu u nastavnim lekcijama i smjernice o tome kako ih koristiti.

To su: verzija Konvencije o pravima djeteta (1), Grupiranje prava djece u četiri dimenzije (2), Konvencija UN-a o pravima djeteta od 20.

studenoga 1989. (3), Kartice o dječjim pravima koja se mogu kopirati i koristiti u lekcijama (4).

Definicije korištene u verziji za djecu u okviru Konvencije o pravima djeteta odgovaraju onima korištenima u kratkim tekstovima na karticama dječjih prava. Mnoštvo daljnjih materijala za uporabu u lekcijama može se naći na internetu.

1. Dječja verzija Konvencije o pravima djeteta

Zašto dječja verzija Konvencije?

Verzija Konvencije o pravima djeteta, koju je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda, a usvojila i ratificirala većina država širom svijeta, pravni je dokument pisan vrlo složenim, pravnim jezikom.

Ako hoćemo da mladi ljudi razumiju svoja prava, tada moramo početi iskazivati dokumente kao što je Konvencija o pravima djeteta na prihvatljivom jeziku.

Pored toga, članak 42. Konvencije navodi da je dužnost vlasti da mlade informiraju o njihovim pravima na različite načine. Bez sumnje, ova verzija Konvencije UN-a o pravima djeteta razlikuje se od izvornog teksta i omogućava mladim ljudima aktivan pristup njihovim pravima. Na taj način više ljudi može biti svjesno svojih prava.

Nakon ovog razgovora o pravima, koje su naše odgovornosti?

Prava i odgovornosti ne mogu se gledati neovisno jedni o drugima.

Konvencija UN-a o pravima djeteta opisuje prava koja su njihove vlade jamčile mladima.

U svim međuljudskim odnosima, bili oni među prijateljima, u obitelji, školi, sportskim klubovima ili u različitim zemljama, moramo biti svjesni da imamo odgovornost prema drugim ljudima i da oni imaju odgovornost prema nama.

Dvije od tih temeljnih odgovornosti prema drugima su poštovanje i tolerancija. Konvencija UN-a o pravima djeteta opisuje ove osnovne odgovornosti vlada prema osobama mlađim od 18 godina.

Dječja verzija Konvencije o pravima djeteta

Članak	Kratak naziv	Kratak opis
1	Određenje dobne granice za dijete	Dijete je osoba do 18. godine starosti
2	Nediskriminacija	Niti jedno dijete ne smije biti diskriminirano zbog boje kože, spola, jezika, vjere, mišljenja, zemlje podrijetla, siromaštva ili bogatstva, invalidnosti ili pripadnosti etničkoj manjini.
3	Dobrobit djeteta je najvažnija	U svim zakonima i sudskim odlukama, dobrobit djeteta je na prvom mjestu
4	Provedba prava	Svaka država treba osigurati, na najbolji način koji može, da se prava djece provode.

5	Poštovanje roditeljskih prava	Svaka je država odgovorna za to da se dužnosti, prava i odgovornosti roditelja provode na takav način da osiguraju djeci slobodno ostvarivanje njihovih prava. (Vlade moraju poštovati prava i dužnosti roditelja, članova obitelji i / ili skrbnika uz informiranje i savjetovanje djece o njihovim pravima).
6	Opstanak i razvoj djeteta	Svako dijete ima pravo na život i opstanak. Država mora osigurati da se djeca i mladi ljudi mogu dobro razvijati.
7	Ime i državljanstvo	Svako dijete od rođenja nadalje, ima pravo na ime, na državljanstvo i brigu od strane njegovih roditelja.
8	Zaštita identiteta	Svako dijete ima pravo zadržati ili vratiti svoje ime, državljanstvo i obiteljske odnose.
9	Odvajanje od roditelja	Svako dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima, osim kad moraju biti zaštićeni od svojih roditelja. Ako dijete mora biti odvojeno od jednog ili oba roditelja, ima pravo kontaktirati s njima. Ukoliko se dijete odvoji od jednog ili oba roditelja, imaju pravo znati gdje su oni.
10	Spajanje obitelji	Svako dijete ima pravo napustiti svaku državu i putovanje u vlastitoj zemlji, kako bi se ponovno ujedinilo sa svojom obitelji.
11	Zaštita od oduzimanja i otmica	Svaka država mora se boriti protiv oduzimanja i otmica u drugu zemlju te zadržavanja djece od strane jednog roditelja ili druge osobe.
12	Sloboda djeteta na mišljenje	Svako dijete ima pravo da izrazi svoje mišljenje i da se čuje njegovo mišljenje o svim pitanjima koja se odnose na njegov život. To osobito vrijedi u pravnim ili upravnim postupcima. Što je dijete starije, to se više treba slušati njegovo mišljenje.
13	Sloboda izražavanja	Svako dijete ima pravo slobodno izraziti svoje mišljenje te dobiti i odaslati informacije putem medija. Svako dijete ima odgovornost izraziti svoje mišljenje na takav način da poštuje prava drugih.
14	Sloboda misli, savjesti i vjere	Svako dijete ima pravo slobodno prakticirati svoju vjeru i slobodno ostvarivati svoje misli i savjest. Država mora poštovati prava i odgovornosti roditelja u provedbi tih prava djeteta.
15	Pravo na mirno javno okupljanje	Svako dijete ima pravo na okupljanje zajedno s ostalom djecom, da se pridruže ili osnuje društvo ili udruženje, sve dok dok nisu povrijeđena prava u tom procesu.

16	Zaštita privatnosti	Svako dijete ima pravo da nitko ne ometa njegov privatni život, obitelj, stan ili pisane razmjene. Osim toga, svako dijete ima pravo da mu nitko ne povrijedi njegovu čast.
17	Pristup odgovarajućim informacijama	Svaka država mora osigurati da djeca imaju pristup informacijama putem raznih oblika medija te da mogu steći znanja koja su važna za njihovu dobrobit. Država ima dužnost štititi djecu od štetnih informacija.
18	Odgovornost roditelja	Roditelji ili staratelji zajednički su odgovorni za odgoj djeteta. Država ima odgovornost da ih podrži u tome i, na primjer, osigurati im da imaju na raspolaganju skrb o djeci ukoliko moraju raditi.
19	Zaštita od zlostavljanja	Država je odgovorna za zaštitu djeteta od zlostavljanja od strane roditelja ili drugih osoba. Svako dijete ima pravo učiti kako izbjeći ili nositi se sa svakim oblikom zlostavljanja.
20	Mladi bez obitelji	Svako dijete koje ne živi sa svojom obitelji, ima pravo na posebnu zaštitu i podršku. Oni tada imaju pravo na udomiteljsku obitelj ili skrb u odgovarajućoj ustanovi koja je obzirna prema njihovom vjerskom, kulturnom ili jezičnom podrijetlu.
21	Posvajanje	Dijete se može posvojiti ako je posvajanje ovlašteno, priznato i odobreno od strane države, te ako ono služi dobrobiti djeteta.
22	Djeca izbjeglice	Svako dijete koje je prisiljeno napustiti svoju zemlju, koje je izbjeglica i traži azil, ima pravo na posebnu zaštitu države.
23	Djeca s teškoćama u razvoju	Svako dijete s teškoćom ima pravo na posebnu skrb i obrazovanje. Treba im pomoći da budu neovisna i da aktivno sudjeluju u svojim društvenim zajednicama.
24	Zdravlje i zdravstvena zaštita	Svako dijete ima pravo na najbolju moguću zdravstvenu skrb. Država ima dužnost u borbi protiv smrtnosti djece, osigurati zdravstvenu zaštitu za mlade ljude, štititi od loše prehrane i bolesti, jamčiti zdravstvenu skrb za trudnice i mlade majke, učiniti dostupnom zdravstvenu edukaciju, kako bi se razvila prevencija u sektoru javnog zdravstva i prevladali običaji koji štete djeci.
25	Postupak liječenja ili skrbi	Svako dijete koje je primljeno u ustanovu radi njegove zaštite, njege ili liječenja ima pravo na primjeren postupak i zdravstvenu zaštitu.
26	Socijalna zaštita	Svako dijete ima pravo na socijalnu zaštitu, kao što je socijalno osiguranje. Država jamči novčane isplate za dijete pri čemu uzima u obzir financijsko stanje obitelji ili skrbnika.

27	Životni standard	Svako dijete ima pravo na životni standard koji je primjeren njegovom tjelesnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju. Roditelji ili staratelji su prije svega odgovorni da to osiguraju. Država ima dužnost da ih podrži u tome.
28	Obrazovanje	Svako dijete ima pravo na obrazovanje i na školovanje. Država ima dužnost da osigura besplatno i obvezno osnovno obrazovanje te na sličan način učini dostupnim srednjoškolsko obrazovanje svoj djeci i mladima. Država ima dužnost osigurati da se djeca i mladi ljudi tretiraju na odgovarajući način u školi i da se ne krše njihova ljudska prava.
29	Obrazovni ciljevi	Školsko obrazovanje treba omogućiti razvoj osobnosti i talenata svakog djeteta, pripremiti svako dijete za život odraslih i poticati djecu da poštuju ljudska prava te vrijednosti svoje kulture i drugih kultura.
30	Djeca manjina	Svako dijete koje pripada manjini ima pravo učiti o tome i prakticirati svoju kulturu, religiju i jezik.
31	Odmor, igra i slobodno vrijeme	Svako dijete ima pravo na odmor i slobodno vrijeme u kojem se mogu igrati i sudjelovati slobodno u kulturnom i umjetničkom životu.
32	Dječji rad	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od svakog oblika izrabljivanja i rada koji bi mogao naštetiti njegovu školovanju ili razvoju. Država ima dužnost određivanja minimalne dobi za dozvolu za rad, iznos radnih sati dnevno i radnih uvjeta.
33	Postupak za zaštitu od opojnih droga	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od proizvodnje i prometa opojnih droga.
34	Postupak za zaštitu od seksualnog iskorištavanja	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja te od prostitucije i pornografije.
35	Zaštita od prodaje i trgovanja	Država mora poduzeti sve što je u njenoj moći kako bi osigurala da djeca i mladi ne postanu žrtve otmica ili trgovanja.
36	Zaštita od svih drugih oblika izrabljivanja	Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od svih drugih oblika izrabljivanja (npr prosjačenja).

37	Mučenje i zatvaranje	Svako dijete ima pravo na zaštitu od mučenja, okrutnog postupanja ili kažnjavanja, nezakonitog uhićenja ili bilo kojih oblika prijetnji njihovoj osobnoj slobodi. Država ima dužnost zabraniti smrtnu kaznu i doživotni zatvor za mlade. Ako je dijete u zatvoru, ono ima pravo na human i uljudan tretman. Ako je dijete ili mlada osoba uhićena, ne smije se držati u zatočeništvu s odraslima, biti u mogućnosti državati kontakt sa svojim obiteljima, te imaju pravo na pravnu pomoć.
38	Rat i oružani sukob	Djeca i mladi do 15 godina starosti imaju pravo ne sudjelovati u ratu i oružanim sukobima. Država ima dužnost davanja posebne zaštite djece koja su pogođena ratom.
39	Rehabilitacija i integracija	Svako dijete koje je žrtva oružanog sukoba, mučenja, zanemarivanja ili izrabljivanja ima pravo na odgovarajuću njegu koja će mu omogućiti da postane psihički i fizički zdravo i da se integrira u zajednicu.
40	Maloljetničko pravosuđe	Svako dijete optuženo da je počinilo kazneno djelo ima pravo biti tretirano dostojanstveno na sudu. Ono je nevino dok mu se ne dokaže krivnja. Svako dijete ima pravo na pravedno suđenje, prevoditelja (ako je potrebno), na zaštitu njihove privatnosti i imati provjerenu sudsku odluku. Država ima dužnost postaviti minimalnu dob ispod koje djeca ne mogu biti kazneno odgovorna. Država ima dužnost osigurati alternativne oblike zatvora za osuđenu djecu i mlade ljude.
41	Viši nacionalni standardi imaju prioritet	Ako neka zemlja ima zakone koji štite djecu i mlade bolje od konvencije o pravima djeteta, tada se primjenjuju ti zakoni.
42	Promicanje prava djece	Svaka država ima odgovornost da s dječjim pravima upozna odrasle i djecu na razumljiv način.

2. Grupiranje dječjih prava u četiri dimenzije

Konvencija o pravima djeteta može biti podijeljena u četiri kategorije prava. Te kategorije mogu biti upotrijebljene u lekcijama na način da se dopusti učenicima da ih sami grupiraju u te četiri kategorije. To se može učiniti pojedinačno ili u skupinama za svaki odjeljak.

I. Sudjelovati – znači biti u mogućnosti sudjelovati u procesima donošenja odluka, slobodu formiranja grupa, slobode misli i slobode pristupa informacijama iz različitih izvora.

II. Razviti svoj potencijal – znači da moraju biti ispunjeni posebni uvjeti kako bi se održao optimalni osobni razvoj. U ovu skupinu prava uključeni su: obrazovanje, obitelj, kultura i identitet kao važan dio našeg života.

III. Dobar život – znači pravo na opstanak i obuhvaća naše osnovne potrebe. To uključuje hranu i zaštitu, životni standard i zdravlje

IV. Život bez opasnosti – znači da mladi imaju pravo na zaštitu od zlostavljanja, zanemarivanja, ekonomske eksploatacije, mučenja, otmice i prostitucije.

U narednoj listi dječja prava su organizirana u navedene četiri kategorije:

Grupa	Članak	Skraćeni naziv
I. Sudjelovati: naše pravo na sudjelovanje	3	Dobrobit djeteta je najvažnija
	12	Djetetova sloboda mišljenja
	13	Sloboda izražavanja
	14	Sloboda misli, savjesti i vjere
	15	Pravo na mirno javno okupljanje
	16	Zaštita privatnosti
	17	Pristup odgovarajućim informacijama
II. Razviti svoj potencijal: pravo na razvoj svojih sposobnosti do punog potencijala	5	Poštovanje prava roditelja
	7	Pravo na ime i državljanstvo
	8	Zaštita identiteta
	10	Povezivanje obitelji
	21	Posvajanje
	23	Djeca s teškoćama u razvoju
	28	Obrazovanje
	29	Obrazovni ciljevi
	30	Djeca manjina

III. Dobar život: pravo na život dostojan čovjeka	6	Preživljavanje i razvoj djeteta
	9	Razdvajanje roditelja
	18	Odgovornost roditelja
	24	Zdravstvene i medicinske usluge
	26	Socijalna sigurnost
	27	Životni standard
	31	Odmor, igra i slobodno vrijeme
IV. Život bez opasnosti: naše pravo na zaštitu	2	Nediskriminacija
	11	Zaštita od otmice i otmica
	19	Zaštita od zlostavljanja
	20	Mladi ljudi bez obitelji
	22	Djeca izbjeglice
	25	Nadzor tretmana ili njege
	32	Dječji rad
	33	Zaštita od opojnih droga
	34	Zaštita od seksualnog iskorištavanja
	35	Zaštita od prodaje i trgovanja
	36	Zaštita od svih ostalih oblika eksploatacije
	37	Mučenje i zatvaranje
	38	Rat i oružani sukobi
	39	Rehabilitacija i integracija
	40	Maloljetničko pravosuđe

U gornjoj tablici nedostaju četiri prava. Ne može ih se razvrstati ni u jednu od četiri kategorije, budući da se uglavnom usredotočuju na odgovornost u nadležnosti države. To su:

1	Određenje dobne granice djeteta
4	Provedba prava
41	Viši nacionalni standardi imaju prioritet
42	Promicanje prava djece

3. KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA* (20. studenoga 1989. godine)

Usvojena na 44. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 20. studenoga 1989. godine (rezolucija br. 44/25). Stupila na snagu 2. rujna 1990. godine u skladu s člankom 49.

Preambula

Države stranke ove Konvencije,

smatrajući da je u skladu s načelima proklamiranim u Povelji Ujedinjenih naroda, priznanje prirodnog dostojanstva te jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske obitelji temelj slobode, pravde i mira u svijetu, imajući na umu da su narodi u Povelji Ujedinjenih naroda ponovno potvrdili vjeru u temeljna ljudska prava, kao i u dostojanstvo i vrijednost ljudske osobe te odlučili pridonijeti društvenom napretku i podizanju uvjeta života u većoj slobodi, svjesne činjenice da su Ujedinjeni narodi u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i međunarodnim paktovima o ljudskim pravima proglasili i složili se da svakoj osobi pripadaju sva prava i slobode u njima sadržane, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje ili neku drugu okolnost,

podsjecajući da su Ujedinjeni narodi u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima proglasili da djetinjstvu pripada posebna skrb i pomoć,

uvjerene da obitelji, kao temeljnoj društvenoj grupi i prirodnoj sredini za razvoj i dobrobit svih njenih članova, osobito djece, treba pružiti prijeko potrebnu zaštitu i pomoć kako bi ona u potpunosti mogla preuzeti odgovornost u zajednici, svjesne činjenice da dijete, radi potpunoga i skladnog razvoja svoje osobnosti, treba rasti u obiteljskoj sredini, u ozračju sreće, ljubavi i razumijevanja, smatrajući da dijete treba u potpunosti biti pripremljeno za samostalan život u društvu i odgojeno u duhu ideala koji su proglašeni u Povelji Ujedinjenih naroda, osobito u duhu mira, dostojanstva, snošljivosti, slobode, ravnopravnosti i solidarnosti,

imajući na umu da je potreba za osiguranjem posebne skrbi za dijete istaknuta u Ženevskoj deklaraciji o pravima djeteta iz 1924. godine i u Deklaraciji o pravima djeteta što su je Ujedinjeni narodi usvojili 20. studenoga 1959. godine te da je priznata u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima (osobito u članku 23. i 24.),

Međunarodnom paktu o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (osobito u članku 10.) te u statutima i odgovarajućim instrumentima specijaliziranih ustanova i međunarodnih organizacija koje su posvećene zaštiti djece,

imajući na umu da su, kako je naznačeno u Deklaraciji o pravima djeteta, 'djetetu, zbog njegove tjelesne i duhovne nezrelosti, potrebni posebna zaštita i skrb, uključujući odgovarajuću pravnu zaštitu prije i poslije rođenja',

podsjecajući na odredbe Deklaracije o društvenim i pravnim načelima zaštite i dobrobiti djece s osobitim osvrtom na skrbništvo i posvojenje na državnoj i međunarodnoj razini, Pravila Ujedinjenih naroda o standardnom minimumu u maloljetničkom pravosuđu (Pekinška pravila) i Deklaracije o zaštiti žena i djece u izvanrednim okolnostima i oružanom sukobu,

svjesne činjenice da u svakoj zemlji svijeta postoje djeca koja žive u izuzetno teškim okolnostima i da njima treba posvetiti posebnu pozornost,

uzimajući u obzir važnost tradicije i kulturnih vrednota svakog naroda u zaštiti i skladnom razvoju djeteta, svjesne važnosti međunarodne suradnje za poboljšanje uvjeta života djece u svim zemljama, osobito u zemljama u razvoju,

suglasne su kako slijedi:

DIO I.**Članak 1.**

U smislu ove Konvencije, dijete je svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se prema zakonu primjenjivom na dijete punoljetnost ne stječe ranije.

Članak 2

1. Države stranke će poštivati i osigurati svakom djetetu na području pod svojom jurisdikcijom prava utvrđena u ovoj Konvenciji bez ikakve diskriminacije prema djetetu, njegovim roditeljima ili zakonskim skrbnicima glede njihove rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog, etničkog ili socijalnog podrijetla, imovine, teškoća u razvoju, obiteljskog podrijetla ili neke druge okolnosti.

2. Države stranke će poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurale zaštitu djeteta od svih oblika diskriminacije ili kažnjavanja na temelju statusa, djelatnosti, iskazanih uvjerenja ili vjerovanja njegovih roditelja, zakonskih skrbnika ili članova obitelji.

Članak 3

1. U svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, najbolji interes djeteta mora imati prednost.

2. Države stranke se obvezuju da će odgovarajućim zakonodavnim i upravnim mjerama osigurati takvu zaštitu i skrb djeteta kakva mu je prijeko potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih skrbnika ili drugih osoba koje su za njegovo pravno odgovorne.

3. Države stranke će osigurati da ustanove, službe i tijela odgovorna za skrb ili zaštitu djece budu pod stručnim nadzorom i da djeluju u skladu sa standardima uspostavljenim od strane nadležnih tijela, osobito u području sigurnosti, zdravlja te broja i stručnosti osoblja.

Članak 4

Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće zakonodavne, upravne i druge mjere za primjenu prava priznatih u ovoj Konvenciji. Glede gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava, države stranke poduzet će takve mjere u što širem opsegu

svojih raspoloživih sredstava i, kad je potrebno, u sklopu međunarodne suradnje.

Članak 5

Države stranke će poštivati odgovornosti, prava i dužnosti roditelja ili, kad je potrebno, članova proširene obitelji ili zajednice kad to nalažu mjesni običaji, zakonskih skrbnika ili drugih osoba koje su zakonski odgovorne za dijete, da djetetu osiguraju, u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima, odgovarajuće usmjeravanje i vođenje u ostvarivanju prava priznatih ovom Konvencijom.

Članak 6

1. Države stranke priznaju da svako dijete ima prirodno pravo na život.

2. Države stranke će u najvećoj mogućoj mjeri osigurati opstanak i razvoj djeteta.

Članak 7

1. Dijete mora biti upisano u matične knjige odmah nakon rođenja i od rođenja ima pravo na ime, pravo na stjecanje državljanstva i, koliko god je moguće, pravo da zna svoje roditelje i uživa njihovu skrb.

2. Države stranke će osigurati primjenu ovih prava u skladu sa svojim domaćim zakonodavstvom i obvezama koje proizlaze iz odgovarajućih međunarodnih instrumenata u ovom području, osobito ako bi dijete drugačije ostalo bez državljanstva.

Članak 8

1. Države stranke se obvezuju da će poštivati pravo djeteta na očuvanje svoga identiteta, uključujući nacionalnost, ime i obiteljske odnose priznate zakonom, u što se neće nezakonito miješati.

2. Kada su djetetu nezakonito uskraćene neke ili sve sastavnice identiteta, države stranke će osigurati odgovarajuću pomoć i zaštitu kako bi ono brzo uspostavilo ili obnovilo svoj identitet.

Članak 9

1. Države stranke će osigurati da se dijete ne odvaja od svojih roditelja protiv njihove volje, osim u slučajevima kad nadležne vlasti pod sudbenim nadzorom odluče, u skladu s važećim zakonima i postupcima, da je takvo odvajanje prijeko potrebno u najboljem interesu djeteta. Takva odluka mogla bi biti krajnje potrebna u posebnom slučaju, kao što je zlorporaba ili zanemarivanje djeteta od strane roditelja, ili kad roditelji žive odvojeno, a mora se donijeti odluka o mjestu djetetova prebivališta.

2. U svakom postupku koji se vodi u skladu sa stavkom 1. ovoga članka, svim zainteresiranim strankama se mora omogućiti sudjelovanje i izjašnjavanje.

3. Države stranke će poštivati pravo djeteta koje je odvojeno od jednoga ili oba roditelja da redovito održava osobne odnose i neposredne kontakte s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s njegovim najboljim interesom.

4. Kad je takvo odvajanje posljedica postupka pokrenutog od strane neke države stranke, primjerice pritvora, zatvora, progona, izručenja ili smrti jednog ili oba roditelja (uključujući i smrt koja je iz bilo kojeg razloga uslijedila dok je osoba bila pod zaštitom države), ili djeteta, država stranka će na zahtjev pružiti roditeljima, djetetu ili, ako je potrebno, drugom članu obitelji, bitne informacije o boravištu odsutnog(ih) člana(ova) obitelji, osim ako bi pružanje takve informacije moglo štetiti dobrobiti djeteta. Države stranke će nadalje osigurati da podnošenje takvog zahtjeva samo po sebi nema štetne posljedice za zainteresiranu osobu ili osobe.

Članak 10.

1. U skladu s obvezama država stranaka prema članku 9., stavku 1., zahtjev djeteta ili njegovih roditelja za ulaskom u državu stranku ili odlaskom iz države stranke radi obiteljskog sjedinjenja, mora se razmatrati pozitivno, humano i žurno. Države stranke će nadalje osigurati da podnošenje takvog zahtjeva nema štetne posljedice za podnositelje zahtjeva i za članove njihovih obitelji.

2. Dijete čiji roditelji borave u različitim državama mora, osim u posebnim okolnostima, imati pravo na redovito održavanje osobnih odnosa i neposrednih kontakata s oba roditelja. U tom cilju i u skladu s obvezama država stranaka iz članka 9., stavka 2., države stranke će poštivati pravo djeteta i njegovih roditelja na napuštanje bilo koje zemlje, uključujući vlastitu, i na ulazak u svoju zemlju. Pravo na napuštanje bilo koje zemlje bit će podvrgnuto samo onim ograničenjima koja su zakonski propisana i koja su prijeko potrebna radi zaštite državne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zdravlja ili morala, ili prava i sloboda

drugih, i koja su u skladu s ostalim pravima priznatim u ovoj Konvenciji.

Članak 11.

1. Države stranke će poduzeti mjere za sprječavanje nezakonitog prebacivanja i zadržavanja djece u inozemstvu.

2. U tom cilju, države stranke će promicati sklapanje bilateralnih ili multilateralnih sporazuma ili pristupanje postojećim sporazumima.

Članak 12.

1. Države stranke će osigurati djetetu koje je sposobno oblikovati svoje osobno mišljenje, pravo na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose, i uvažavati to mišljenje u skladu s dobi i zrelošću djeteta.

2. U tu svrhu, djetetu se napose mora osigurati da bude, izravno ili preko posrednika, odnosno odgovarajuće službe, saslušano u svakom sudskom i upravnom postupku koji se na njega odnosi na način koji je u skladu s postupovnim pravilima domaćeg prava.

Članak 13.

1. Dijete ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo mora uključivati slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, usmeno, pismeno ili tiskom, umjetničkim oblikom ili kojim drugim sredstvom prema izboru djeteta i bez obzira na granice.

2. Ostvarivanje ovoga prava može biti podvrgnuto samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su prijeko potrebna radi:

- a) poštivanja prava i ugleda drugih, ili
- b) zaštite državne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zdravlja ili morala.

Članak 14.

1. Države stranke će poštivati pravo djeteta na slobodu misli, savjesti i vjere.

2. Države stranke će poštivati prava i dužnosti roditelja i, gdje postoji takav slučaj, zakonskih skrbnika da dijete usmjeravaju u ostvarivanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta.

3. Sloboda izražavanja vjere ili uvjerenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su zakonom određena i koja su prijeko potrebna radi zaštite javne sigurnosti, zdravlja ili morala, ili temeljnih prava i sloboda drugih.

Članak 15.

1. Države stranke priznaju djetetu prava na slobodu udruživanja i slobodu mirnog okupljanja. 2. Nikakva ograničenja ne smiju se postavljati ostvarenju ovih prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu prijeko potrebna radi interesa državne ili javne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zaštite javnog zdravlja ili morala, ili zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 16.

1. Niti jedno dijete ne smije biti podvrgnuto samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled.

2. Dijete ima pravo na pravnu zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.

Članak 17.

Države stranke priznaju važnu ulogu koju imaju sredstva javnog priopćavanja te će osigurati djetetu pristup informacijama i materijalima iz raznovrsnih domaćih i međunarodnih izvora, napose onih kojima je cilj promicanje socijalne, duhovne i moralne dobrobiti djeteta, kao i njegova tjelesnoga i duševnog zdravlja. U tom cilju, države stranke će:

a) poticati sredstva javnog priopćavanja na širenje informacija i materijala koji za dijete imaju društvenu i kulturnu vrijednost, u duhu članka 29.;

b) poticati međunarodnu suradnju u proizvodnji, razmjeni i širenju takvih informacija i materijala iz raznovrsnih kulturnih, nacionalnih i međunarodnih izvora;

c) poticati proizvodnju i širenje knjiga za djecu;

d) poticati sredstva javnog priopćavanja na posvećivanje posebne pozornosti jezičnim potrebama djeteta koje pripada manjinskoj ili starosjedičkoj grupi;

e) poticati razvoj odgovarajućih smjernica za zaštitu djeteta od informacija i materijala koji ugrožavaju njegovu dobrobit, uzimajući u obzir odredbe članka 13. i 18.,

Članak 18.

1. Države stranke će učiniti sve što je u njihovu moći kako bi osigurali priznanje načela o zajedničkoj odgovornosti oba roditelja za odgoj i razvoj djeteta. Roditelji ili, gdje postoji takav slučaj, zakonski skrbnici odgovorni su prije svih za odgoj i razvoj djeteta. Najbolji interes djeteta mora biti njihova temeljna briga.

2. U svrhu jamstva i promicanja prava utvrđenih u ovoj Konvenciji, države stranke će pružiti odgovarajuću pomoć roditeljima i zakonskim skrbnicima u ispunjavanju njihovih odgovornosti prema djetetu, i osigurati razvitak ustanova, olakšica i službi za skrb o djeci.

3. Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi djeca zaposlenih roditelja imala pravo koristiti ustanove i službe za skrb o djeci koje im stoje na raspolaganju.

Članak 19.

1. Države stranke će poduzeti sve potrebne zakonodavne, upravne, socijalne i prosvjetne mjere da zaštite dijete od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, povreda ili zlorab, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja, uključujući spolno zlostavljanje, dok o njemu brine(u) roditelj(i), zakonski skrbnik(ci) ili neka druga odgovorna osoba kojoj je povjerena skrb o djetetu.

2. Takve mjere zaštite trebaju, kad je to primjereno, obuhvatiti djelotvorne postupke za uvođenje socijalnih programa kojima se pruža potrebna pomoć djetetu i onima koji o njemu skrbe, kao i za druge oblike sprječavanja i utvrđivanja, izvješćivanja, ukazivanja, istraživanja, postupanja i praćenja gore opisanih slučajeva zlostavljanja djeteta i, kad je potrebno, za uključivanje suda.

Članak 20.

1. Dijete koje je privremeno ili trajno lišeno obiteljske okoline, ili kojemu se zbog njegova najboljeg interesa ne može dopustiti da u njoj ostane, ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć od strane države.

2. Države stranke će takvom djetetu osigurati zamjensku skrb u skladu sa svojim domaćim zakonodavstvom.

3. Takva skrb može, *inter alia*, uključivati smještaj kod hranitelja, *kafalu* po islamskom pravu, posvojenje ili, kad je to prijeko potrebno, smještaj u odgovarajuće ustanove za skrb o djeci. Pri razmatranju rješenja, osobita pozornost mora se posvetiti osiguranju kontinuiteta u djetetovu odgoju, kao i njegovu etničkom, vjerskom, kulturnom ili jezičnom podrijetlu.

Članak 21.

Države stranke koje priznaju i/ili dopuštaju posvojenja, osigurat će da se pri tome u najvećoj mjeri vodi računa o najboljem interesu djeteta te će:

a) osigurati da posvojenje odobravaju samo nadležna tijela vlasti, u skladu s odgovarajućim propisima i postupcima, kao i svim bitnim pouzdanim informacijama te odlučiti da li se posvojenje dopušta glede okolnosti u kojima se dijete nalazi u odnosu na roditelje, srodnike i zakonske skrbnike i, ako je potrebno, utvrditi jesu li zainteresirane strane dale obaviješteni pristanak za posvojenje nakon što su dobile odgovarajući savjet, kad je on potreban;

b) priznati međudržavno posvojenje kao zamjenski oblik skrbi za dijete, ako njegov smještaj u obitelj hranitelja ili posvojitelja nije moguće osigurati, ili se ni na koji odgovarajući način o njemu ne može skrbiti u zemlji podrijetla;

c) osigurati da dijete koje je predmet međudržavnog posvojenja uživa zaštitu i uvjete jednake onima koji postoje u slučaju unutardržavnog posvojenja;

d) poduzeti sve potrebne mjere kako bi se osiguralo da međudržavno posvojenje ne dovede do stjecanja nedopuštene materijalne koristi onih koji su u njega uključeni;

e) promicati, kad je to potrebno, ciljeve sadržane u ovom članku sklapanjem bilateralnih ili multilateralnih dogovora ili sporazuma i, u tom okviru, osigurati da postupak smještaja djeteta u drugu zemlju vode nadležne vlasti ili tijela.

Članak 22.

1. Države stranke će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurale da dijete koje traži izbjeglički status ili koje se, prema važećem međunarodnom i domaćem zakonodavstvu i postupcima, smatra izbjeglicom, bilo da je bez pratnje ili je u pratnji roditelja ili neke druge osobe, dobilo odgovarajuću zaštitu i humanitarnu pomoć u skladu s odgovarajućim pravima utvrđenim u ovoj Konvenciji i drugim međunarodnim instrumentima ljudskih prava kao i humanitarnim instrumentima kojih su spomenute države stranke.

2. U tu svrhu, države stranke će, koliko to smatraju prihvatljivim, osigurati sudjelovanje u svim naporima Ujedinjenih naroda i drugih nadležnih međudržavnih ili nevladinih organizacija koje surađuju s Ujedinjenim narodima, radi zaštite i pomoći takvom djetetu i radi pronalazjenja roditelja ili drugih članova obitelji svakog djeteta izbjeglice, kako bi se prikupile informacije potrebne za njegovo sjedinjenje s obitelji. Ako se njegovi roditelji ili članovi obitelji ne mogu pronaći, djetetu će se osigurati ista zaštita kao i svoj drugoj djeci koja su iz bilo kojeg razloga privremeno ili trajno lišena svoje obiteljske okoline, kako je utvrđeno u ovoj Konvenciji.

Članak 23.

1. Države stranke priznaju da dijete s teškoćama u duševnom ili tjelesnom razvoju treba uživati potpun i dostojan život u uvjetima koji potvrđuju njegovo dostojanstvo, promiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno sudjelovanje u zajednici.

2. Države stranke priznaju djetetu s teškoćama u razvoju pravo na posebnu skrb te će, ovisno o svojim raspoloživim sredstvima, poticati i osiguravati svakom takvom djetetu kao i onima koji su odgovorni za njegovu skrb, pomoć koju zatraže i koja je primjerena stanju djeteta i okolnostima u kojima žive njegovi roditelji ili drugi koji skrbe za njega.

3. Priznajući da dijete s teškoćama u razvoju ima posebne potrebe, pružanje pomoći prema stavku 2. ovoga članka bit će besplatno kad god je to moguće, uz uvažavanje materijalnih mogućnosti djetetovih roditelja ili drugih osoba koje o njemu skrbe, te će biti osmišljeno tako da djetetu s teškoćama u razvoju osigura djelotvoran pristup obrazovanju, strukovnoj izobrazbi, zdravstvenim i rehabilitacijskim uslugama, pripremi za zapošljavanje i mogućnostima razonode, na način koji mu omogućuje puno uključivanje u zajednicu i osobni razvoj, uključujući njegov kulturni i duhovni napredak.

4. Države stranke će u duhu međunarodne suradnje promicati razmjenu odgovarajućih informacija iz područja preventivne zdravstvene zaštite te medicinskih, psiholoških i funkcionalnih postupaka s djecom koja imaju teškoće u razvoju, uključujući širenje i pristup informacijama o metodama rehabilitacije, obrazovanju i izboru zanimanja, kako bi države stranke razvile njihove sposobnosti i vještine te proširile svoja iskustva u tim područjima. U svezi s tim, osobita pozornost posvetit će se potrebama zemalja u razvoju.

Članak 24.

1. Države stranke priznaju djetetu pravo na uživanje najviše moguće razine zdravlja i na korištenje olakšica za ozdravljenje i oporavak. Države stranke će nastojati osigurati da nijednom djetetu ne bude uskraćeno njegovo pravo na korištenje zdravstvenih usluga.

2. Države stranke će promicati puno ostvarenje toga prava i napose poduzimati odgovarajuće mjere radi:

a) smanjenja stope smrtnosti novorođenčadi i djece;

b) osiguranja potrebne medicinske pomoći i zdravstvene skrbi svoj djeci, s naglaskom na razvoj primarne zdravstvene zaštite;

c) sprječavanja bolesti i neishranjenosti, uključujući, u okvirima primarne zdravstvene zaštite, *inter alia*, primjenu lako dostupne tehnologije, osiguranje odgovarajuće prehrane i pitke vode te vodeći računa o opasnostima i rizicima od onečišćenog okoliša;

d) osiguranja odgovarajuće zdravstvene zaštite majki prije i poslije poroda;

e) osiguranja da svi dijelovi društva, osobito roditelji i djeca, budu informirani, imaju pristup obrazovanju i potporu u primjeni temeljnih znanja o dječjem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, higijeni i čistoći okoliša te sprječavanju nezgoda,

f) razvoja preventivne zdravstvene zaštite, savjetovališta za roditelje te obrazovanja i službi za planiranje obitelji.

3. Države stranke će poduzeti sve djelotvorne i odgovarajuće mjere za otklanjanje tradicionalnih postupaka koji štete zdravlju djece.

4. Države stranke se obvezuju da će promicati i poticati međunarodnu suradnju u cilju postupnog punog ostvarenja prava priznatih u ovom članku. U svezi s tim, osobita pozornost posvetit će se zemljama u razvoju.

Članak 25.

Države stranke priznaju djetetu kojega su nadležne vlasti zbrinule zbog skrbi, zaštite ili poboljšanja njegova tjelesnog ili duševnog zdravlja, pravo na periodičnu provjeru postupaka koji mu se pružaju i svih drugih okolnosti zbog kojih je zbrinuto.

Članak 26.

1. Države stranke priznaju svakom djetetu pravo na korištenje povlastica socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, te će poduzeti prijeko potrebne mjere za puno ostvarenje ovoga prava u skladu s domaćim zakonodavstvom.

2. Te povlastice treba odobriti gdje god je to moguće, uzimajući u obzir sredstva i okolnosti u kojima se nalazi dijete i osobe koje su odgovorne za njega, kao i svaku drugu okolnost koja je značajna za podnošenje zahtjeva za povlasticama od strane djeteta ili nekoga u njegovo ime.

Članak 27.

1. Države stranke priznaju svakom djetetu pravo na životni standard koji odgovara njegovu tjelesnom, duševnom, duhovnom, moralnom i socijalnom razvoju.

2. Roditelj(i) ili drugi odgovorni za dijete, imaju prije svih odgovornost da, ovisno o svojim sposobnostima i materijalnim mogućnostima, osiguraju životne uvjete koji su prijeko potrebni za djetetov razvoj.

3. Države stranke će, u skladu sa svojim prilikama i svojim mogućnostima, poduzeti odgovarajuće mjere pomoći roditeljima i drugim osobama odgovornim za dijete u ostvarivanju ovoga prava i, ako je potrebno, osigurati materijalnu pomoć i programe potpore, osobito glede prehrane, odijevanja i stanovanja.

4. Države stranke će poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurale da dijete dobije sredstva za uzdržavanje od roditelja ili drugih osoba koje su za njega materijalno odgovorne, kako u granicama države stranke tako i iz inozemstva. Napose će, u slučajevima kad osoba koja je materijalno odgovorna za dijete živi u drugoj zemlji od one u kojoj dijete živi, države stranke nastojati pristupiti ili sklopiti međunarodne sporazume te pronalaziti druga odgovarajuća rješenja.

Članak 28.

1. Države stranke priznaju svakom djetetu pravo na odgoj i obrazovanje i u svrhu ostvarenja toga prava, one će postupno i na temelju jednakih mogućnosti, osobito:

a) odrediti da je osnovno obrazovanje obvezno i besplatno za sve;

b) poticati razvoj različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opće i strukovno obrazovanje, učiniti ih raspoloživim i dostupnim svakom djetetu te poduzeti odgovarajuće mjere, primjerice uvesti besplatno obrazovanje i, prema potrebi, osigurati materijalnu podršku;

c) učiniti svim dostupnim sredstvima da više i visoko obrazovanje bude dostupno svima na temelju sposobnosti;

d) učiniti da obrazovno i profesionalno informiranje i usmjeravanje bude raspoloživo i dostupno svoj djeci;

e) poduzeti mjere za poticanje redovitog pohađanja nastave i smanjenje stope nezavršenog školovanja.

2. Države stranke će poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale da se školska disciplina provodi na način kojim se potvrđuje ljudsko dostojanstvo djeteta i koji je u skladu s ovom Konvencijom.

3. Države stranke će promicati i poticati međunarodnu suradnju u području odgoja i obrazovanja, osobito radi suzbijanja neznanja i nepismenosti diljem svijeta te olakšavanja pristupa znanstvenom i tehničkom znanju i suvremenim metodama poučavanja. U svezi s tim, posebna pozornost posvetit će se potrebama zemalja u razvoju.

Članak 29.

1. Države stranke su suglasne da odgoj i obrazovanje djeteta treba usmjeriti prema:

a) razvoju osobnosti, talenata i najviših potencijala duševnih i tjelesnih sposobnosti djeteta;

b) razvoju poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, i načela sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda;

c) razvoju poštivanja djetetovih roditelja, njegova kulturnog identiteta, jezika i vrijednosti, nacionalnih vrednota zemlje u kojoj živi i zemlje iz koje potječe i civilizacija drugačijih od njegove;

d) pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu u duhu razumijevanja, mira, snošljivosti, jednakosti/ravnopravnosti među spolovima i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama te osobama starosjediškog podrijetla;

e) razvoju poštivanja zaštite prirodnog okoliša.

2. Ništa se u ovom članku ili u članku 28. ne smije tumačiti tako da ograničava slobodu pojedinaca i pravnih osoba u osnivanju i vođenju odgojno-obrazovnih ustanova, uz uvjet da poštuju načela iz stavka 1. ovoga članka i da obrazovanje

u takvim ustanovama udovoljava minimalnim standardima kako ih propisuje država.

Članak 30.

U onim državama strankama u kojima postoje etničke, vjerske ili jezične manjine ili osobe starosjediškog podrijetla, djetetu koje pripada takvoj manjini ili koje je starosjediškog podrijetla ne smije se uskratiti njegovo pravo, da u zajednici s drugim pripadnicima njegove grupe, uživa svoju kulturu, ispovijeda svoju vjeru i obavlja vjerske obrede ili se služi svojim jezikom.

Članak 31.

1. Države stranke priznaju djetetu pravo na odmor i slobodno vrijeme, na igru i razonodu primjerenu njegovoj dobi, kao i na slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnostima.

2. Države stranke će poštivati i promicati pravo djeteta na puno sudjelovanje u kulturnom i umjetničkom životu te poticati stvaranje odgovarajućih i jednakih uvjeta za provođenje kulturnih, umjetničkih, rekreativnih i aktivnosti slobodnog vremena.

Članak 32.

1. Države stranke priznaju djetetu pravo na zaštitu od ekonomskog izrabljivanja i obavljanja svakog rada koji bi za njih bio pogibelan ili ometao njegovo obrazovanje, ili bio štetan za njegovo zdravlje ili njegov tjelesni, duševni, duhovni, moralni ili socijalni razvoj.

2. Države stranke će poduzeti zakonodavne, upravne, socijalne i prosvjetne mjere kako bi osigurale primjenu ovoga članka. U tom cilju i uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe drugih međunarodnih instrumenata, države stranke će napose:

a) odrediti minimalnu dob ili minimalne dobi za zapošljavanje;

b) predvidjeti odgovarajuće propisivanje radnog vremena i uvjeta zapošljavanja;

c) predvidjeti odgovarajuće kazne i druge mjere kako bi osigurale djelotvornu primjenu ovoga članka.

Članak 33.

Države stranke će poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, upravne, socijalne i prosvjetne, kako bi djecu zaštitile od nezakonite uporabe opojnih droga i psihotropnih tvari koje su opisane u odgovarajućim međunarodnim

ugovorima, i spriječile uporabu djece u nezakonitoj proizvodnji i trgovini takvim tvarima.

Članak 34.

Države stranke se obvezuju da će zaštititi dijete od svakog oblika spolnog iskorištavanja i spolnog zlostavljanja. U tu će svrhu države stranke osobito poduzeti sve odgovarajuće nacionalne, bilateralne i multilateralne mjere kako bi spriječile:

- a) navođenje ili prisilu djeteta na bavljenje bilo kojom nezakonitom spolnom djelatnošću;
- b) iskorištavanje djeteta u prostituciji ili kakvoj drugoj nezakonitoj spolnoj djelatnosti;
- c) iskorištavanje djeteta u pornografskim predstavama i materijalima.

Članak 35.

Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće nacionalne, bilateralne i multilateralne mjere kako bi spriječile otmicu, prodaju i trgovinu djecom u bilo koju svrhu i u bilo kojem obliku.

Članak 36.

Države stranke će zaštititi dijete od svih drugih oblika iskorištavanja koji na bilo koji način štete dobrobiti djeteta.

Članak 37.

Države stranke će osigurati da:

- a) niti jedno dijete ne bude podvrgnuto mučenju ili nekom drugom okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni. Ni smrtna kazna ni kazna doživotnog zatvora bez mogućnosti puštanja na slobodu ne smiju se određivati za prijestupe koje počine osobe mlađe od 18 godina;
- b) niti jedno dijete ne bude nezakonito i samovoljno lišeno slobode. Uhićenje, pritvaranje ili zatvaranje djeteta obavljat će se u skladu sa zakonom, kao krajnja mjera i na najkraće moguće vrijeme;
- c) se sa svakim djetetom kojemu je oduzeta sloboda postupa čovječno i s poštivanjem prirodnog dostojanstva ljudske osobe, uzimajući u obzir potrebe osoba te dobi. Napose će se svako dijete kojemu je oduzeta sloboda držati odvojeno od odraslih, osim kad bi to bilo suprotno njegovom najboljem interesu te će ono, osim u izuzetnim okolnostima, imati pravo održavati kontakte sa svojom obitelji dopisivanjem i posjetima;
- d) svako dijete koje je lišeno slobode ima pravo na neodgodivu pravnu i drugu odgovarajuću pomoć, kao i pravo na preispitivanje zakonitosti

oduzimanja njegove slobode pred sudom ili nekim drugim odgovarajućim neovisnim i nepristranim nadležnim tijelom te pravo na neodgodivo donošenje odluke o svakom takvom pitanju.

Članak 38.

1. Države stranke se obvezuju da će poštivati i osigurati poštivanje pravila međunarodnoga humanitarnog prava koje se primjenjuje u oružanim sukobima, a odnosi se na dijete.
2. Države stranke će poduzeti sve ostvarive mjere kako bi osigurale da osobe mlađe od 15 godina nisu izravno uključene u neprijateljstva.
3. Države stranke će se suzdržati od novačenja osoba mlađih od 15 godina u svoje oružane postrojbe. Pri novačenju osoba koje su navršile 15 godina, ali su mlađe od 18., države stranke će nastojati dati prednost najstarijima.
4. U skladu s obvezama koje proizlaze iz međunarodnoga humanitarnog prava glede zaštite civilnog stanovništva u oružanim sukobima, države stranke će poduzeti sve ostvarive mjere kako bi osigurale zaštitu i skrb za djecu pogođenu oružanim sukobom.

Članak 39.

Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere za promicanje tjelesnoga i duševnog oporavka i povratka u zajednicu djeteta koje je bilo žrtva bilo kojeg oblika zanemarivanja, iskorištavanja ili zlostavljanja, mučenja ili nekog drugog oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupka ili kazne, ili oružanog sukoba. Takav oporavak i povratak u zajednicu treba biti u sredini koja potiče zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo djeteta.

Članak 40.

1. Države stranke priznaju svakom djetetu koje je osumnjičeno ili optuženo, ili za kojega je utvrđeno da je prekršilo kazneni zakon, pravo da se s njime postupa na način kojim se promiče njegov osjećaj osobnog dostojanstva i vrijednosti, jača njegovo poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda drugih te uzima u obzir njegova dob, poželjnost njegova povratka u zajednicu i preuzimanja aktivne uloge u toj zajednici.
2. U tom cilju, a uzevši u obzir odgovarajuće odredbe međunarodnih instrumenata, države stranke će osobito osigurati da:
 - a) niti jedno dijete ne bude osumnjičeno, optuženo ili utvrđeno da je prekršilo kazneni zakon za djela ili propuste koji, prema međunarodnom ili

domaćem pravu, nisu bili zabranjeni u vrijeme kad su počinjeni;

b) svako dijete koje je osumnjičeno ili optuženo za povredu kaznenog zakona ima najmanje sljedeća jamstva:

i) da se smatra nevinim sve dok mu se krivnja ne dokaže u skladu sa zakonom;

ii) da bude neodgodivo i izravno obaviješten o optužbama protiv njega i, kad je to primjereno, preko roditelja ili zakonskih skrbnika, i da ima pravnu i drugu odgovarajuću pomoć u pripremi i iznošenju svoje obrane;

iii) da njegov slučaj neodložno razmotri nadležno, neovisno i nepristrano tijelo vlasti ili sudsko tijelo u pravičnoj raspravi u skladu sa zakonom i u nazočnosti branitelja ili drugog savjetnika te njegovih roditelja ili zakonskih skrbnika, ako to nije u suprotnosti s njegovim najboljim interesom, osobito uzimajući u obzir njegovu dob i stanje;

iv) da se ne prisiljava na davanje izjave ili priznanje krivnje; da može ispitati ili dati ispitati svjedoke optužbe i pod istim uvjetima osigurati prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane;

v) ako se smatra da je prekršilo kazneni zakon, da u skladu sa zakonom ima pravo na provjeru te odluke i mjera koje iz nje proizlaze pred višim nadležnim, neovisnim i nepristranim tijelima vlasti ili sudskom tijelu;

vi) da ima pravo na besplatnu pomoć tumača ako ne razumije jezik koji se u postupku koristi;

vii) da se poštuje njegova privatnost na svim razinama postupka.

3. Države stranke će nastojati promicati donošenje zakona i uspostavu postupaka, upravnih tijela i ustanova posebno namijenjenih djeci koja su osumnjičena ili optužena, ili se utvrdilo da su prekršila kazneni zakon, napose:

a) odrediti najnižu dob ispod koje se neće smatrati da su djeca sposobna za odgovornost prema kaznenom zakonu;

b) kad god je to primjereno i poželjno, odrediti mjere postupanja s takvom djecom bez pribjegavanja sudskim postupcima, uz uvjet da se u potpunosti poštuju ljudska prava i pravna zaštite.

4. Djeci moraju biti dostupne različite mogućnosti, kao što su skrb, usmjeravanje i nadzor; savjetovanje i uvjetno kažnjavanje, zbrinjavanje kod hranitelja, obrazovanje i programi strukovne izobrazbe te druge zamjenske mogućnosti institucionalne skrbi, kako bi se osiguralo da se s njima postupa primjereno njihovoj dobrobiti te u skladu i s okolnostima u kojima se nalazi i s počinjenim prekršajem.

Članak 41.

Ništa iz ove Konvencije ne smije utjecati na bilo koje druge odredbe koje više pridonose ostvarenju prava djeteta, a koje mogu biti sadržane u:

a) zakonima države stranke, ili

b) međunarodnom pravu koje se primjenjuje u toj državi.

DIO II.**Članak 42.**

Države stranke se obvezuju da će s načelima i odredbama ove Konvencije što šire upoznati i odrasle i djecu putem odgovarajućih i aktivnih sredstava.

Članak 43.

1. U svrhu razmatranja ostvarenog napretka koje države stranke postignu u ispunjavanju obveza preuzetih ovom Konvencijom, osnovat će se Odbor za prava djeteta, koji će obavljati niže navedene poslove.

2. Odbor će biti sastavljen od deset stručnjaka visokog moralnog ugleda i osvjedočene stručnosti iz područja obuhvaćenog ovom Konvencijom. Članove Odbora države stranke biraju iz redova svojih državljana i oni djeluju u svom osobnom svojstvu, pri čemu se vodi računa o pravednoj geografskoj zastupljenosti i zastupljenosti glavnih pravnih sustava.

3. Članovi Odbora biraju se tajnim glasovanjem s popisa osoba koje predlože države stranke. Svaka država stranka ima pravo predložiti jednog svoga državljanina.

4. Prvi izbori za Odbor održat će se najkasnije šest mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Konvencije, a nakon toga svake dvije godine. Najmanje četiri mjeseca prije svakog novog izbora, glavni tajnik Ujedinjenih naroda uputit će poziv državama strankama da u roku dva mjeseca dostave imena svojih kandidata. Potom glavni tajnik sastavlja popis svih tako predloženih osoba abecednim redom s naznakom država stranaka koje ih predlažu i dostavlja ga državama strankama ove Konvencije.

5. Izbori se provode na sastancima država stranaka koje saziva glavni tajnik Ujedinjenih naroda u sjedištu Ujedinjenih naroda. Na tim sastancima, na kojima dvije trećine država stranaka čine kvorum, u Odbor će biti izabrane one osobe koje dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika država stranaka koji su nazočni i koji glasuju.

6. Članovi Odbora biraju se na razdoblje od četiri godine. Oni mogu biti ponovno birani ako ih se ponovno predloži. Mandat petorice članova Odbora izabranih na prvom izboru prestaje nakon dvije godine. Neposredno nakon prvog izbora predsjedavajući sjednice ždrijebom određuje imena te petorice članova.

7. Ako član Odbora umre ili podnese ostavku, ili pak izjavi da zbog nekog drugog razloga više nije u stanju ispunjavati svoje dužnosti u Odboru, država

stranka koja ga je predložila će na njegovo mjesto za preostali dio mandata postaviti drugoga stručnjaka iz redova svojih državljana, pod uvjetom da ga Odbor odobri.

8. Odbor donosi svoj poslovnik.

9. Odbor bira svoje dužnosnike na razdoblje od dvije godine

10. Sjednice Odbora redovito se održavaju u sjedištu Ujedinjenih naroda ili na drugom odgovarajućem mjestu koje Odbor odredi. Odbor se redovito sastaje jednom godišnje. Trajanje sjednica Odbora određuje se i po potrebi mijenja na sastancima država stranaka ove Konvencije, ovisno o odobrenju Opće skupštine Ujedinjenih naroda.

11. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda osigurat će potrebno osoblje i uvjete za rad kako bi Odbor mogao djelotvorno ostvarivati svoju ulogu u skladu s ovom Konvencijom.

12. Uz odobrenje Opće skupštine, članovi Odbora ustanovljenog prema ovoj Konvenciji, primat će plaću iz sredstava Ujedinjenih naroda prema uvjetima koje odredi Opća skupština Ujedinjenih naroda.

Članak 44.

1. Države stranke se obvezuju da će posredstvom glavnog tajnika Ujedinjenih naroda podnositi Odboru izvješća o mjerama koje su poduzele i kojima ostvaruju ovdje priznata prava, kao i o napretku koji je postignut u uživanju tih prava:

a) u roku dvije godine od dana stupanja na snagu ove Konvencije u određenoj državi stranci;

b) nakon toga, svakih pet godina.

2. U izvješćima koja se podnose temeljem ovoga članka treba naznačiti čimbenike i, po potrebi, poteškoće koji utječu na stupanj ispunjenja obveza iz ove Konvencije. Izvješća će također sadržavati dovoljno informacija kako bi Odbor mogao imati cjelovit uvid u primjenu Konvencije u određenoj zemlji.

3. Država stranka koja je Odboru podnijela cjelovito prvo izvješće, ne mora u svojim sljedećim izvješćima koja podnosi u skladu sa stavkom 1.b) ovoga članka ponavljati ranije dostavljene osnovne informacije.

4. Odbor može zatražiti od država stranaka dodatne informacije u svezi s primjenom ove Konvencije.

5. Odbor svake dvije godine posredstvom Gospodarskog i socijalnog vijeća podnosi izvješća o svojim djelatnostima Općoj skupštini Ujedinjenih naroda.

6. Države stranke će svoja izvješća učiniti dostupnim širokoj javnosti na svom području.

Članak 45.

U cilju unaprjeđenja djelotvorne primjene Konvencije i poticanja međunarodne suradnje u području obuhvaćenom Konvencijom:

a) specijalizirane ustanove, Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF) i ostala tijela Ujedinjenih naroda, imaju pravo na svoje predstavnike kad se raspravlja o primjeni onih odredaba ove Konvencije koje spadaju u područje njihove djelatnosti. Odbor po svom izboru može pozvati specijalizirane ustanove, UNICEF i druga odgovarajuća nadležna tijela, kako bi dobio stručne savjete o primjeni Konvencije u područjima njihove djelatnosti. Odbor može pozvati specijalizirane ustanove, UNICEF i druga tijela Ujedinjenih naroda da podnesu izvješća o primjeni Konvencije u područjima njihove djelatnosti;

b) Ako to smatra potrebnim, Odbor će specijaliziranim ustanovama, UNICEF-u i ostalim nadležnim tijelima dostaviti svako izvješće država stranaka koje sadrži zahtjev ili ukazuje na potrebu za tehničkim savjetom ili pomoći, zajedno s mogućim primjedbama i prijedlozima u svezi s tim zahtjevima ili naznakama;

c) Odbor može preporučiti Općoj skupštini da od glavnog tajnika zatraži da u njeno ime pokrene istraživanja pojedinih pitanja koja se odnose na prava djeteta;

DIO III.

Članak 46.

Ova Konvencija otvorena je za potpisivanje svim državama.

Članak 47.

Ova Konvencija podliježe ratifikaciji. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Članak 48.

Ova Konvencija je otvorena za pristup svakoj državi. Isprave o pristupu polažu se kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Članak 49.

1. Ova Konvencija stupa na snagu trideseti dan nakon datuma polaganja dvadesete po redu isprave o ratifikaciji ili pristupu kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

2. Za svaku državu koja ratificira ili pristupi ovoj Konvenciji nakon polaganja dvadesete po redu isprave o ratifikaciji ili pristupu, ova Konvencija postaje pravno važeća trideseti dan nakon što ona položi svoju ispravu o ratifikaciji ili pristupu.

Članak 50.

1. Svaka država stranka može predložiti izmjenu ili dopunu i tekst dostaviti glavnom tajniku Ujedinjenih naroda. Nakon toga glavni tajnik državama strankama dostavlja sve prijedloge izmjena ili dopuna, uz zahtjev da se izjasne jesu li za sazivanje sastanka država stranaka u svrhu razmatranja i glasovanja o tim prijedlozima. Ako se u roku četiri mjeseca od upućivanja toga zahtjeva najmanje jedna trećina država stranaka izjasni u prilog sazivanja sastanka, glavni tajnik saziva sastanak pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena ili dopuna koja se usvoji većinom glasova država stranaka koje sudjeluju na sastanku i koje glasuju, podnosi se Općoj skupštini na usvajanje.

2. Izmjene ili dopune usvojene u skladu sa stavkom 1. ovoga članka stupaju na snagu kad ih odobri Opća skupština Ujedinjenih naroda i prihvati dvotrećinska većina država stranaka.

3. Nakon što izmjene ili dopune stupe na snagu, one postaju obvezne za sve države stranke koje su ih prihvatile, dok su druge države stranke i nadalje obvezane odredbama ove Konvencije i svakom ranije prihvaćenom izmjenom ili dopunom.

Članak 51.

1. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda prima i dostavlja svim državama strankama tekstove rezervi koje su države stavile prilikom ratifikacije ili pristupanja.

2. Rezerva koja je nespojiva s ciljevima i svrhom ove Konvencije, nije dopuštena.

3. Rezerve se mogu povući u bilo koje doba pisanom izjavom glavnom tajniku Ujedinjenih naroda koji o tome obavještava sve države stranke. Takva izjava stupa na snagu onog datuma kad je pristigla glavnom tajniku.

Članak 52.

Država stranka može otkazati ovu Konvenciju pisanom izjavom glavnom tajniku Ujedinjenih

naroda. Otkaz stupa na snagu godinu dana od datuma kad glavni tajnik primi takvu izjavu.

Članak 53.

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda određen je za pohranitelja ove Konvencije.

Članak 54.

Izvornik ove Konvencije, kojega su arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španjolski tekstovi jednako vjerodostojni, bit će pohranjen kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

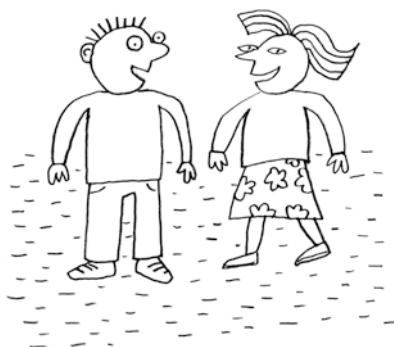
Potvrđujući navedeno, doljepotpisani opunomoćenici, uredno ovlašteni od svojih vlada, potpisali su ovu Konvenciju.

(Prevela: Vedrana Spajić-Vrkaš, preuzeto s mrežnih stranica pučke pravobraniteljice za djecu <http://www.dijete.hr/websites/dijete.hr>)

4. Ilustrirana dječja prava (kartice za dječja prava)

U početku, prava djece bila su prije svega pravni instrument. U školskom tekstu, međutim, jasno je da svaki članak treba razumjeti i tumačiti iz perspektive ciljane skupine. Kartice za dječja prava pomažu postizanju cilja razvoja razumijevanja i primjene tih prava. Kartice se mogu koristiti na različite načine. Evo nekoliko primjera:

- Ilustracija i tekst mogu se izrezati zajedno, presaviti i slijepiti kako bi se dobile obostrane kartice. Na taj način mogu se stvoriti *flash* kartice. Učenici mogu testirati sebe ili međusobno.
- Ilustracija i tekst mogu se izrezati kako bi napravili memorijske kartice. Na taj način učenici mogu naučiti prava djeteta dok se zabavljaju igrajući igru.
- Ilustracije se mogu izrezati i poredati prema različitim kriterijima:
 - Mogu se grupirati u četiri kriterija (sudjelovanje: pravo sudjelovanja, ispunjavanje našeg potencijala: pravo na osobni razvoj, dobar život: pravo na opstanak, život bez opasnosti; zaštita od zlostavljanja).
 - Može ih se grupirati u kategorije osobnih vrijednosti: Što je važno u mom životu? Koja su pitanja važna za moju školu, moju zajednicu, moju zemlju?
 - Za ilustraciju sličnih tema kao što su na Ilustranim karticama mogu se prikupljati izrezani članci i slike iz časopisa, novina, s interneta i td..
 - Učenici mogu dobiti inspiraciju iz ovih ilustracija i izraditi vlastite ilustracije za prava djece.
- Učenici mogu povećati i obojiti ilustracije (i možda ih uokviriti nakon toga). Ove kreacije mogu se koristiti za ukrašavanje razreda i školskih hodnika.
- Ilustracije se mogu kombinirati s kratkim opisima osobnog iskustva i uvezati u male brošure.

Određenje dobne granice za dijete

Dijete je osoba ispod 18 godina starosti.

Članak 1

Ne-diskriminacija

Ni jedno dijete ne smije trpjeti diskriminaciju s obzirom na boju kože, spol, jezik, vjeru, mišljenje, zemlju podrijetla, siromaštvo ili bogatstvo, teškoćama u razvoju ili zbog pripadnosni nacionalnoj manjini.

Članak 2

Dobrobit djeteta je najvažnija.

U svim zakonima i sudskim odlukama, dobrobit djeteta na prvom mjestu.

Članak 3

Provedba prava

Svaka država treba osigurati, na najbolji način koji može, da se prava djece provode.

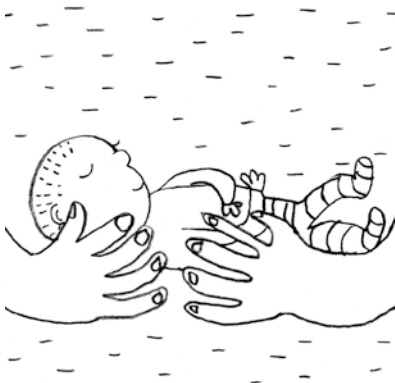
Članak 4

Članak 5

Poštovanje roditeljskih prava

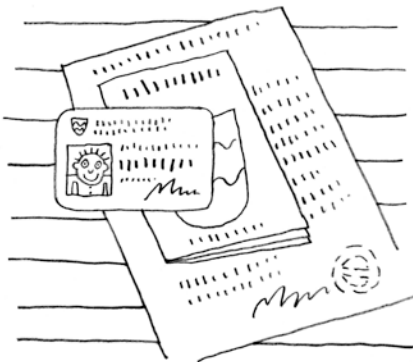
Svaka država je odgovorna za to da se dužnosti, prava i odgovornosti roditelja provode na takav način da osiguraju djeci slobodno ostvarivanje njihovih prava. (Vlade moraju poštovati prava i dužnosti roditelja, članova obitelji i / ili skrbnika uz informiranje i savjetovanje djece o njihovim pravima).

Članak 6

Opstanak i razvoj djeteta

Svako dijete ima pravo na život i opstanak. Država mora osigurati da se djeca i mladi ljudi mogu dobro razvijati.

Članak 7

Ime i državljanstvo

Svako dijete od rođenja nadalje, ima pravo na ime, na državljanstvo i brigu od strane njegovih roditelja.

Članak 8

Zaštita identiteta

Svako dijete ima pravo zadržati ili vratiti svoje ime, državljanstvo i obiteljske odnose.

Odvajanje od roditelja

Svako dijete ima pravo na život sa svojim roditeljima, osim kad moraju biti zaštićeni od svojih roditelja. Ako dijete mora biti odvojeno od jednog ili oba roditelja, ima pravo kontaktirati s njima. Ukoliko se dijete odvoji od jednog ili oba roditelja, imaju pravo znati gdje su oni.

Članak 9

Spajanje obitelji

Svako dijete ima pravo napustiti svaku državu i putovanje u vlastitoj zemlji, kako bi se ponovno ujedinili sa svojom obitelji.

Članak 10

Zaštita od otmice i otmica

Svaka država mora se boriti protiv otmica i otmica u drugu zemlju te zadržavanja djece od strane jednog roditelja ili druge osobe.

Članak 11

Sloboda djeteta na mišljenje

Svako dijete ima pravo da izrazi svoje mišljenje i da se čuje njegovo mišljenje o svim pitanjima koja se odnose na njegov život. To osobito vrijedi u pravnim ili upravnim postupcima. Što je dijete starije, to se više treba slušati njegovo mišljenje.

Članak 12

Članak 13

Sloboda izražavanja

Svako dijete ima pravo slobodno izraziti svoje mišljenje te dobiti i odaslati informacije putem medija. Svako dijete ima odgovornost izraziti svoje mišljenje na takav način da poštuje prava drugih.

Članak 14

Sloboda misli, savjesti i vjere

Svako dijete ima pravo slobodno prakticirati svoju vjeru i slobodno ostvarivati svoje misli i savjest. Država mora poštovati prava i odgovornosti roditelja u provedbi tih prava djeteta.

Članak 15

Pravo na mirno javno okupljanje

Svako dijete ima pravo na okupljanje zajedno s ostalom djecom, da se pridruže ili osnuje društvo ili udruženje, sve dok nisu povrijeđena prava u tom procesu.

Članak 16

Zaštita privatnosti

Svako dijete ima pravo da nitko ne ometa njegov privatni život, obitelj, stan ili pisane razmjene. Osim toga, svako dijete ima pravo da mu nitko ne povrijedi njegovu čast.

Članak 17

Pristup odgovarajućim informacijama

Svaka država mora osigurati da djeca imaju pristup informacijama putem raznih oblika medija te da mogu steći znanja koja su važna za njihovu dobrobit. Država ima dužnost štiti djecu od štetnih informacija.

Članak 18

Odgovornost roditelja

Roditelji ili staratelji zajednički su odgovorni za odgoj djeteta. Država ima odgovornost da ih podrži u tome i, na primjer, osigurati im da imaju na raspolaganju skrb o djeci ukoliko moraju raditi.

Članak 19

Zaštita od zlostavljanja

Država je odgovorna za zaštitu djeteta od zlostavljanja od strane roditelja ili drugih osoba. Svako dijete ima pravo učiti kako izbjeći ili nositi se sa svakim oblikom zlostavljanja.

Članak 20

Mladi bez obitelji

Svako dijete koje ne živi sa svojom obitelji, ima pravo na posebnu zaštitu i podršku. Oni tada imaju pravo na udomiteljsku obitelj ili skrb u odgovarajućoj ustanovi koja je obzirna prema njihovom vjerskom, kulturnom ili jezičnom podrijetlu.

Članak 21

Posvajanje

Dijete se može posvojiti ako je posvajanje ovlašteno, priznato i odobreno od strane države, te ako ono služi dobrobiti djeteta.

Članak 22

Djeca izbjeglice

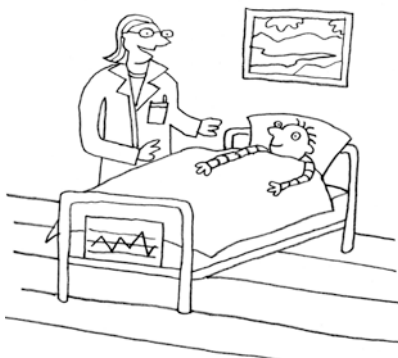
Svako dijete koje je prisiljeno napustiti svoju zemlju, koje je izbjeglica i traži azil, ima pravo na posebnu zaštitu države.

Članak 23

Djeca s teškoćama u razvoju

Svako dijete s teškoćom ima pravo na posebnu skrb i obrazovanje. Treba im pomoći da budu neovisna i da aktivno sudjeluju u svojim društvenim zajednicama.

Članak 24

Zdravlje i zdravstvena zaštita

Svako dijete ima pravo na najbolju moguću zdravstvenu skrb. Država ima dužnost u borbi protiv smrtnosti djece, osigurati zdravstvenu zaštitu za mlade ljude, štititi od loše prehrane i bolesti, jamčiti zdravstvenu skrb za trudnice i mlade majke, učiniti dostupnom zdravstvenu edukaciju, kako bi se razvila prevencija u sektoru javnog zdravstva i prevladali običaji koji štete djeci.

Članak 25

Postupak liječenja ili skrbi

Svako dijete koje je primljeno u ustanovu radi njegove zaštite, njege ili liječenja ima pravo na primjeren postupak i zdravstvenu zaštitu.

Članak 26

Socijalna zaštita

Svako dijete ima pravo na socijalnu zaštitu, kao što je socijalno osiguranje. Država jamči novčane isplate za dijete pri čemu uzima u obzir financijsko stanje obitelji ili skrbnika.

Članak 27

Životni standard

Svako dijete ima pravo na životni standard koji je primjeren njegovom tjelesnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju. Roditelji ili staratelji su prije svega odgovorni da to osiguraju. Država ima dužnost da ih podrži u tome.

Članak 28

Obrazovanje

Svako dijete ima pravo na obrazovanje i na školovanje. Država ima dužnost da osigura besplatno i obvezno osnovno obrazovanje te na sličan način učini dostupnim srednjoškolsko obrazovanje svoj deci i mladima. Država ima dužnost osigurati da se djeca i mladi ljudi tretiraju na odgovarajući način u školi i da se ne krše njihova ljudska prava.

Članak 29

Obrazovni ciljevi

Školsko obrazovanje treba omogućiti razvoj osobnosti i talenata svakog djeteta, pripremiti svako dijete za život odraslih i poticati djecu da poštuju ljudska prava te vrijednosti svoje kulture i drugih kultura.

Članak 30

Djeca manjina

Svako dijete koje pripada manjini ima pravo učiti o tome i prakticirati svoju kulturu, religiju i jezik.

Članak 31

Odmor, igra i slobodno vrijeme

Svako dijete ima pravo na odmor i slobodno vrijeme u kojem se mogu igrati i sudjelovati slobodno u kulturnom i umjetničkom životu.

Članak 32

Dječji rad

Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od svakog oblika izrabljivanja i rada koji bi mogao naštetiti njegovu školovanju ili razvoju. Država ima dužnost određivanja minimalne dobi za dozvolu za rad, iznos radnih sati dnevno i radnih uvjeta.

Članak 33

Postupak za zaštitu od opojnih droga

Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od proizvodnje i prometa opojnih droga.

Članak 34

Postupak za zaštitu od seksualnog iskorištavanja

Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja te od prostitucije i pornografije.

Članak 35

Zaštita od prodaje i trgovanja

Država mora poduzeti sve što je u njenoj moći kako bi osigurala da djeca i mladi ne postanu žrtve otmica ili trgovanja.

Članak 36

Zaštita od svih drugih oblika izrabljivanja

Svako dijete ima pravo biti zaštićeno od svih drugih oblika izrabljivanja (npr prosjačenja).

Članak 37

Mučenje i zatvaranje

Svako dijete ima pravo na zaštitu od mučenja, okrutnog postupanja ili kažnjavanja, nezakonitog uhićenja ili bilo kojih h oblika prijetnje njihovoj osobnoj slobodi. Država ima dužnost zabraniti smrtnu kaznu i doživotni zatvor za mlade. Ako je dijete u zatvoru, ono ima pravo na human i uljudan tretman. Ako je dijete ili mlada osoba uhićena, ne smije se držati u zatočeništvu s odraslima, biti u mogućnosti držati kontaktu sa svojim obiteljima, te imaju pravo na pravnu pomoć.

Članak 38

Rat i oružani sukob

Djeca i mladi do 15 godina starosti imaju pravo ne sudjelovati u ratu i oružanim sukobima. Država ima dužnost davanja posebne zaštite djece koja su pogođena ratom.

Članak 39

Rehabilitacija i integracija

Svako dijete koje je žrtva oružanog sukoba, mučenja, zanemarivanja ili izrabljivanja ima pravo na odgovarajuću njegu koja će mu omogućiti da postane psihički i fizički zdravo i da se integrira u zajednicu.

Članak 40

Maloljetničko pravosuđe

Svako dijete optuženo da je počinilo kazneno djelo ima pravo biti tretirano dostojanstveno na sudu. Ono je nevino dok mu se ne dokaže krivnja. Svako dijete ima pravo na pravedno suđenje, prevoditelja (ako je potrebno), na zaštitu njihove privatnosti i imati provjerenu sudska odluku. Država ima dužnost postaviti minimalnu dob ispod koje djeca ne mogu biti kazneno odgovorna. Država ima dužnost osigurati alternativne oblike zatvora za osuđenu ui mlade ljude.

Djeca bi trebala znati koja imaju prava, ali trebaju također naučiti kako ih cijeniti i koristiti. Da bi to postigla, škole moraju omogućiti širok raspon iskustva učenja o pravima djeteta. Djeca shvaćaju i poštuju svoja prava, tako da ih primjenjuju, kako u školi tako i u svakodnevnom životu. Poticati djecu da to učine, izazov je za učitelja da kreira okružje u kojem vlada demokracija i ljudska prava.

Ovaj priručnik osmišljen je za nastavnike koji traže alate za poučavanje prava djece učenicima od 1. i 9. razreda obveznog obrazovanja. Priručnik slijedi spiralni nastavni plan i program kako bi djeca mogla istraživati svoja prava iz godine u godinu.

Sastavnice ovog priručnika su:

- Kratak uvod s informacijama o konceptualnom okviru i učenju putem primjera.
- Devet malih projekata od četiri lekcije za učenike u prvih devet godina školovanja.
- Detaljan opisi i planove lekcija.
- Pristup temeljen na zadacima.
- Dodatak s nizom resursa (uključujući Konvenciju o pravima djeteta, ilustriranom verzijom Konvencije) i polazišne informacije o pravima djeteta.

Ovo je druga knjiga iz serije od šest knjiga odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava. To su knjige:

Knjiga I: *Obrazovanjem do demokracije.* Metodički priručnik za učitelje/nastavnike za odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava

Knjiga II: *Odrastanje u demokraciji.* Nastavni planovi za osnovnoškolsku razinu na temu demokratskog građanstva i ljudskih prava

Knjiga III: *Živjeti u demokraciji;* Izvedbeno planiranje i programiranje odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava za nižu srednjoškolsku razinu

Knjiga IV: *Sudjelovanje u demokraciji.* Nastavni planovi za višu srednjoškolsku razinu na temu demokratskog građanstva i ljudskih prava

Knjiga V: *Istraživanje prava djece.* Devet kratkih projekata za osnovnoškolsku razinu

Knjiga VI: *Poučavanje demokracije.* Zbirka modela za odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

www.coe.int

<http://book.coe.int>

Council of Europe Publishing

Vijeće Europe ima 46 zemalja članica, time pokrivajući gotovo cjelokupni kontinent Europe. Ono se ciljano trudi razviti zajedničke demokratske i pravne principe koji se temelje na Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i ostalim referentnim tekstovima o pravima pojedinca. Sve otkad je osnovano u 1949. godini, nakon završetka Drugog svjetskog rata, Vijeće Europe simbolizira pomirbu.